

**Archeologische opgraving
Antwerpen – Korte Vlierstraat
(Kloosterstraat 71-73-75-99) 6-8-10-12-14**

Jordi Bruggeman en Liesbeth Claessens

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bvba 276

Aard onderzoek: Opgraving

Vergunningsnummer: 2015/324

Naam aanvrager: Jordi Bruggeman

Naam site: Antwerpen, Korte Vlierstraat (Kloosterstraat 71-73-75-99) 6-8-10-12-14

Opdrachtgever: Fides Invest bvba, Van Eycklei 1, bus 6, B-2018 ANTWERPEN

Opdrachtnemer: All-Archeo bvba, Laagstraat 12, B-9140 TEMSE

Administratief toezicht: Tim Bellens en Karen Minsaer, Stadsontwikkeling/Onroerend Erfgoed, Grote Markt 1,
B-2000 ANTWERPEN

Rapportage: All-Archeo bvba

All-Archeo bvba

Laagstraat 12

B-9140 Temse

info@all-archeo .be

0478 36 57 07

0498 15 84 40

D/2017/12.807/47

© All-Archeo bvba, 2017

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en /of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek. De aanbevelingen dienen louter ter advisering van het bevoegde gezag, zijnde het agentschap Onroerend Erfgoed.

Inhoudsopgave

1 INLEIDING.....	5
2 ADMINISTRATIEVE FICHE.....	7
3 PROJECTGEGEVENS EN AFBAKENING ONDERZOEK.....	9
3.1 Afbakening studiegebied.....	9
3.2 Aard bedreiging.....	10
3.3 Onderzoeksopdracht.....	12
4 BESCHRIJVING REFERENTIESITUATIE.....	13
4.1 Landschappelijke context.....	13
4.1.1 Topografie.....	13
4.1.2 Hydrografie.....	13
4.1.3 Bodem.....	14
4.2 Beschrijving gekende waarden.....	15
4.2.1 Historische gegevens.....	15
4.2.2 Archeologische voorkennis.....	19
4.2.2.1 Archeologisch vooronderzoek.....	21
5 RESULTATEN TERREINONDERZOEK.....	23
5.1 Toegepaste methoden & technieken.....	23
5.2 Bespreking bodemopbouw.....	23
5.3 Sporen uit de (late) middeleeuwen tot nieuwe tijd.....	29
5.3.1 Sporen van landbewerking.....	29
5.3.2 Kuilen.....	30
5.3.2.1 Ronde tot ovale kuilen.....	30
5.3.2.2 Enkele vondstrijke kuilen.....	33
5.4 Sporen uit de nieuwe tijd.....	43
5.4.1 Muurresten.....	43
5.4.1.1 Kelders.....	43
5.4.1.2 Waterput.....	44
5.4.1.3 Overige muurresten.....	45
5.4.2 Grondsporen.....	46
5.4.2.1 Kuilencluster.....	46
5.4.2.2 Puinkuilen.....	58
5.5 Sporen uit de nieuwste tijd.....	59
5.5.1 Muurresten.....	59
5.5.1.1 Bak.....	59
5.5.1.2 Goot.....	59
5.5.2 Grondsporen.....	60
5.5.2.1 Puinkuilen.....	60
5.5.2.2 Verstoringen.....	63
5.6 Sporen van onbepaalde datering.....	64
5.7 Werfbegeleiding.....	65
6 ANTWOORD ONDERZOEKSVRAGEN.....	71
7 BIBLIOGRAFIE.....	73
7.1 Publicaties.....	73
7.2 Bronnen.....	73

7.2.1 Plannen.....	74
7.3 Websites.....	74
8 BIJLAGEN.....	75
8.1 Archeologische periodes.....	75
8.2 Plannen en tekeningen.....	75
8.3 Harrismatrix.....	75
8.4 Sporenlijst.....	75
8.5 Murenlijst.....	79
8.6 Lagenlijst.....	82
8.7 Vondstenlijst.....	82
8.8 Monsterlijst.....	86
8.8.1 Hout en houtskool.....	86
8.8.2 Bulkmonsters.....	86
8.8.3 Baksteenstalen.....	88
8.8.4 Mortelstalen.....	88
8.9 Digitale gegevensdrager.....	89

1 Inleiding

De gebouwen van de voormalige ‘Rijkswachtkazerne’ worden gerenoveerd. In de kazerne wenst men appartementen en handelsruimten te voorzien. Het ontwerp voorziet op beide braakliggende gronden nieuwbouwappartementen en een ondergrondse parking. Naar aanleiding van deze plannen werd voorafgaand een prospectie met ingreep in de bodem geadviseerd door het agentschap Onroerend Erfgoed, gevolgd door een opgraving in geval van vondsten.

Het archeologische vooronderzoek werd uitgevoerd door All-Archeo bvba van 12 tot 14 januari 2015, onder leiding van Jordi Bruggeman. Daaruit bleek enerzijds de aanwezigheid van grondsporen, muurresten en vondstmateriaal uit de nieuwe (16de-17de eeuw) en de nieuwste tijd. Anderzijds werd een goede bewaringstoestand van het bodemarchief vastgesteld. De intacte A1 en A2 horizonten boven de C-horizont zonder veel verstoringen, kunnen een indicatie zijn dat er zich mogelijk resten uit de middeleeuwen en misschien ook de ijzertijd bevonden op dit terrein, aangezien deze ook op nabijgelegen sites (bijvoorbeeld t.h.v. Sint-Michielsabdij en Ridderstraat) voorkwamen.¹

Een archeologisch vervolgonderzoek in de vorm van een opgraving bleek noodzakelijk en werd uitgevoerd van 24 augustus tot 2 september 2015. De op te graven oppervlakte bedroeg ca. 743 m², op te graven tot op verstoringsdiepte, alsook een zone van 170m², waarbij de werken met ingreep in de bodem archeologisch begeleid werden.

Tot slot wensen we Dirk Van Hoye te bedanken voor het uitvoeren van metaaldetectie en hulp bij het determineren van de metalen vondsten. Enkele van de metalen vondsten van de site zijn opgenomen in de masterpaper van Jasmien Van Bavel.²

1 Bruggeman/Cléda/Reyns 2015

2 Van Bavel 2016

2 Administratieve fiche

Administratieve gegevens	
<i>Naam van de opdrachtgever</i>	Fides Invest bvba
<i>Naam van de uitvoerder</i>	All-Archeo bvba
<i>Naam van de vergunninghouder</i>	Jordi Bruggeman
<i>Beheer en plaats van de geregistreerde data en opgravingsdocumentatie</i>	Wordt overgedragen aan stad Antwerpen, Stadsontwikkeling: Onroerend Erfgoed - Archeologie
<i>Beheer en de plaats van de vondsten en stalen</i>	Wordt overgedragen aan stad Antwerpen, Stadsontwikkeling: Onroerend Erfgoed - Archeologie
<i>Projectcode</i>	2015/324
<i>Vindplaatsnaam</i>	Antwerpen, Korte Vlierstraat (Kloosterstraat 71-73-75-99) 6-8-10-12-14
<i>Locatie met vermelding van provincie, gemeente, deelgemeente, plaats, toponiem en minimaal 4 xy-Lambertcoördinaten</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Provincie: Antwerpen • Locatie: Antwerpen • Plaats: Korte Vlierstraat (Kloosterstraat 71-73-75-99) 6-8-10-12-14 • x/y Lambert 72-coördinaten: <ul style="list-style-type: none"> – 151816, 211712 – 151795, 211653 – 151849, 211638 – 151884, 211682
<i>Kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer(s)</i>	Antwerpen, afdeling 4, sectie D, perce(e)l(en) : 3018p, 3170f, 3172b, 3175b
<i>Kaart van het onderzoeksgebied op basis van de topografische kaart op schaal 1:10000</i>	Zie 4.1.1 Topografie
<i>Begin- en einddatum uitvoering onderzoek</i>	24 augustus tot 2 september 2015
Omschrijving van de onderzoeksopdracht	
<i>Verwijzing naar de bijzondere voorwaarden, die zijn opgenomen in de vergunning</i>	Bijzondere voorwaarden bij de vergunning voor een archeologische opgraving: Antwerpen, Korte Vlierstraat (Kloosterstraat 71-73-75-99) 6-8-10-12-14
<i>Omschrijving van de archeologische verwachtingen</i>	Het project is gelegen in een zone die op de lokale archeologische advieskaart werd opgenomen als archeologisch onderzoeksgebied, met name de historische binnenstad. In deze zone is een lange en continue bewoningsgeschiedenis te verwachten die ondergronds bewaard is gebleven. Op de 16de-eeuwse kaart van Vergilius Bononiensis wordt op de locatie van het bouwproject historische bebouwing aangeduid.
<i>Wetenschappelijke vraagstelling met betrekking tot het onderzoeksgebied</i>	Zie 3.3 Onderzoeksopdracht
<i>Doelen en wensen van de natuurlijke persoon of rechtspersoon die door zijn actie of acties de ingreep van de bodem veroorzaakt of noodzakelijk maakt</i>	De gebouwen van de voormalige 'Rijkswachtkazerne' worden gerenoveerd. In de kazerne wenst men appartementen en handelsruimten te voorzien. Het ontwerp voorziet op de beide braakliggende gronden nieuwbouwappartementen en een ondergrondse parking. Dit impliceert dat het bestaande bodemarchief grondig verstoord zal worden.
<i>Eventuele randvoorwaarden</i>	Niet van toepassing

Eventuele raadpleging van specialisten	
<i>Omschrijving van de inbreng van specialisten als hun advies werd ingewonnen bij substantiële staalname voor specialistisch onderzoek</i>	Niet van toepassing
<i>Omschrijving van de inbreng van specialisten als zij betrokken worden bij de conservatie</i>	Niet van toepassing
<i>Omschrijving van de algemene wetenschappelijke adviezen door personen die buiten het project stonden</i>	Karen Minsaer, stad Antwerpen, Stadsontwikkeling: Onroerend Erfgoed - Archeologie

3 Projectgegevens en afbakening onderzoek

3.1 Afbakening studiegebied

Het projectgebied is gelegen in de provincie Antwerpen, stad Antwerpen (Fig. 1). Het is volgens het gewestplan gelegen in woongebieden met cultureel, historische en/of esthetische waarde (0101).

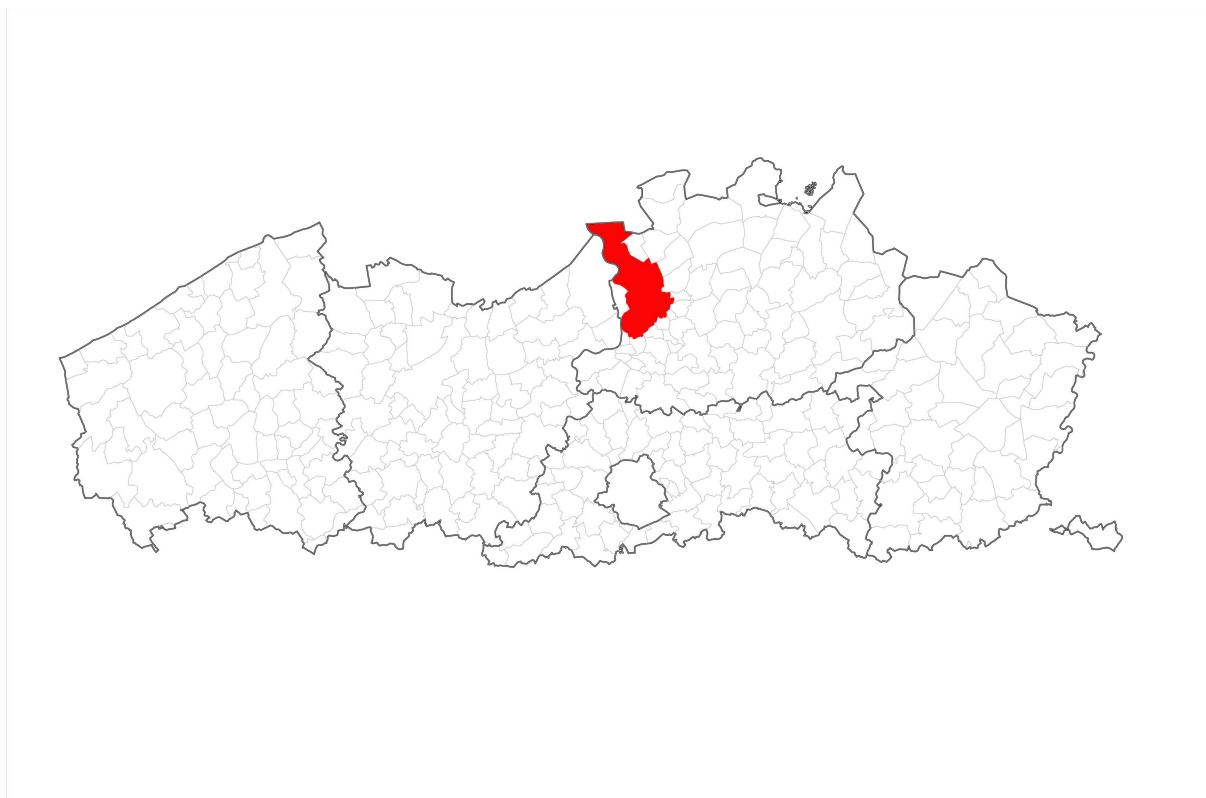

Fig. 1: Situeringsplan Antwerpen

Het projectgebied (rood) (Fig. 2) is gelegen in het centrum van Antwerpen. Ten noorden loopt de Korte Vlierstraat, ten westen de Kloosterstraat. De zone die archeologisch zal worden opgegraven is weergegeven in blauw en de zone die archeologisch begeleid zal worden is weergegeven in geel.

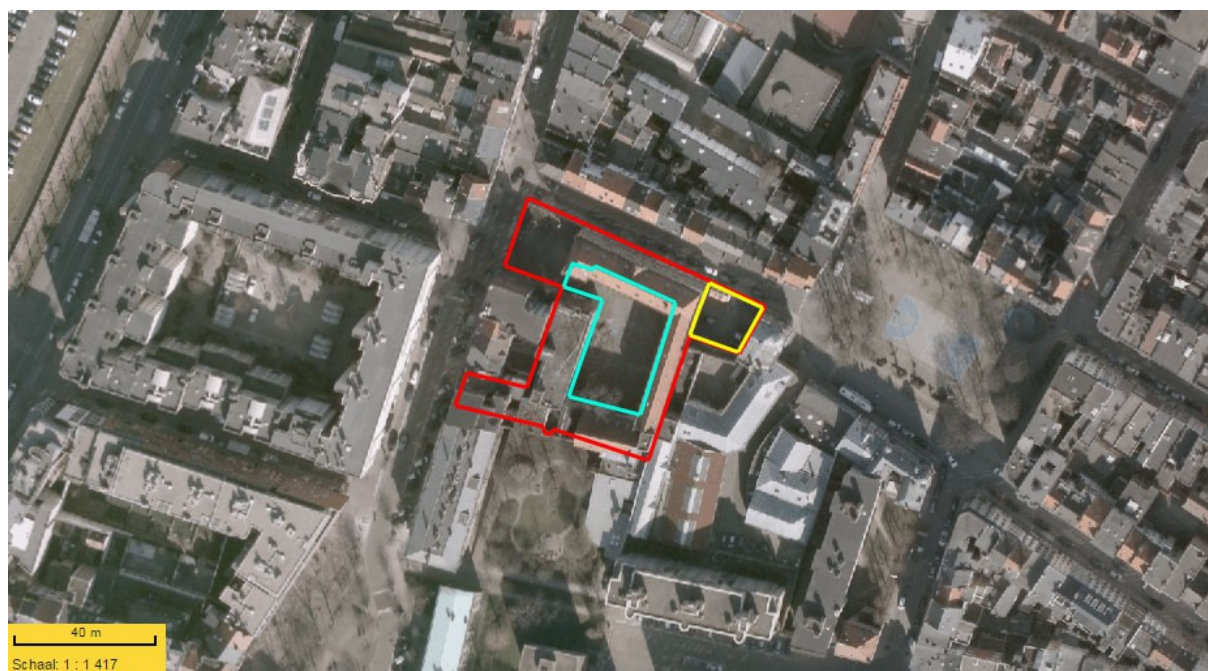
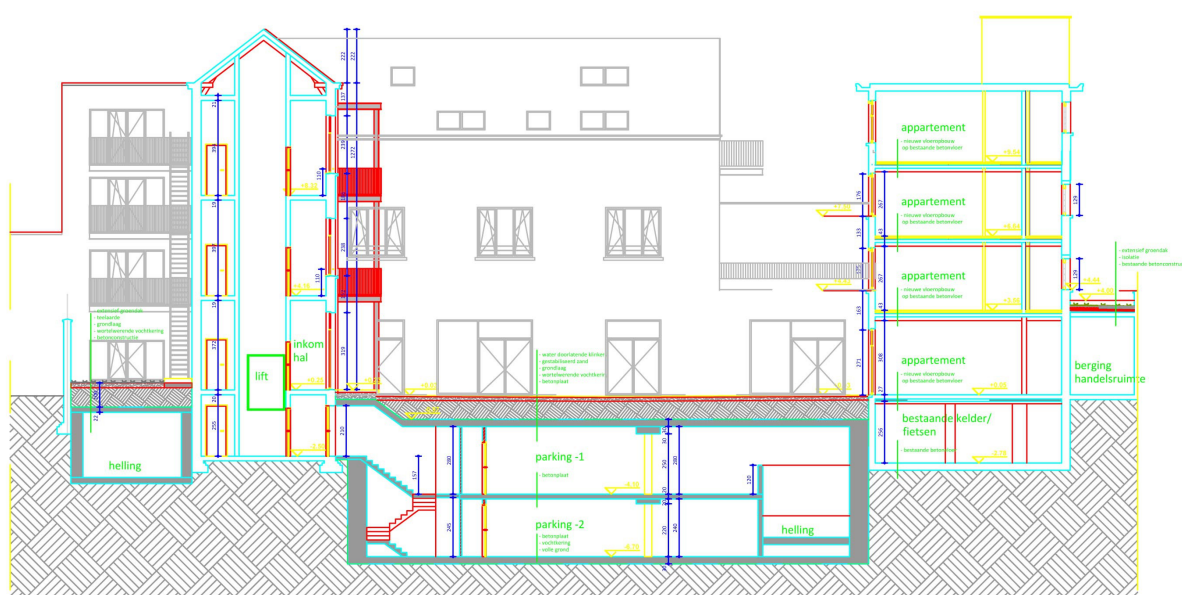

Fig. 2: Kleurenorthfoto met een situering van het onderzoeksgebied (<http://www.geopunt.be/kaart>)

3.2 Aard bedreiging

De gebouwen van de voormalige 'Rijkswachtkazerne' worden gerenoveerd. In de kazerne wenst men appartementen en handelsruimten te voorzien. Het ontwerp voorziet op de beide braakliggende gronden nieuwbouwappartementen en een ondergrondse parking (Fig. 3 en Fig. 4).

C_doorsnede nieuwe situatie

Fig. 3: Doorsnede nieuwe toestand ter hoogte van ondergrondse parking (Stramien. Architectuur & Ruimtelijke Planning cobra)

Fig. 4: Plan nieuwe toestand verdieping -1 en -2: ondergrondse parking en riolering (Stramien. Architectuur & Ruimtelijke Planning cova)

De ondergrondse parking wordt gerealiseerd op het centrale binnenplein van de voormalige rijkswachtkazerne. Dit gaat gepaard met een volledige verstoring van het bodemarchief tot een diepte van circa 6,70 m (excl. vloerplaat en funderingen) onder het maaiveld. De toegang tot deze parking wordt voorzien via de Korte Vlierstraat, waarbij er een tunnel wordt gegraven onder de gebouwen van de voormalige rijkswachtkazerne. Aan de straatzijde worden zowel langs de Korte Vlierstraat als op de hoek van de Korte Vlierstraat en de Kloosterstraat appartementen gerealiseerd, die worden onderkelderd tot circa 3,10 m (Korte Vlierstraat) en 3,60 m (hoek Korte Vlierstraat en Kloosterstraat) onder het maaiveld (excl. vloerplaat en funderingen). In de niet-onderkelderde zones worden regenwaterputten voorzien.

3.3 Onderzoeksopdracht

De bedoeling van deze vervolgopdracht is het onderzoeken van de aanwezige archeologische waarden en toegang krijgen tot hun informatiewaarde om zo te komen tot kenniswinst met betrekking tot de aard van de resten, de chronologische periode waartoe de resten behoren en de regio waarin de resten zich bevinden.

De vraagstellingen van het archeologische onderzoek zijn gericht op het beantwoorden van volgende onderzoeksvragen:

- Wat is de aard, omvang, datering en bewaringstoestand van de aanwezige archeologische resten?
- Hoe is de chronologie van de aanwezige archeologische resten?
- Wat is de relatie tussen de bestaande bebouwing en het aanwezige archeologische erfgoed?
- Zijn er funderingsspooren en -structuren aanwezig? Zo ja, wat is hun onderlinge samenhang?
- Zijn er onder de bestaande kelders oudere archeologische sporen aanwezig?
- Welke specifieke activiteiten hebben in het onderzoeksgebied plaatsgevonden? Wat zijn de materiële aanwijzingen hiervoor? Passen deze in de historische context van de locatie?
- Wat zeggen de aangetroffen vondsten over de welstand, levenswijze, sociale, economische en culturele achtergrond van de Antwerpenaar gedurende hun gebruiksperiode?
- Levert het organische en anorganische vondstmateriaal nieuwe inzichten inzake ontstaans- en bewoningsgeschiedenis van de site, eventueel ook materiële cultuur?
- Kan er een functionele interpretatie gegeven worden aan de vondsten?
- Wat is de datering en samenstelling van de aangetroffen ophogingslagen?
- Hoe kaderen de resultaten van dit onderzoek binnen de bestaande kennis van de stadsgeschiedenis/stadsontwikkeling van Antwerpen?
- Zijn er sporen aanwezig uit een vroeg- of pre-stedelijke occupatiefase? Gaat het om bewoning en/of begraving?

4 Beschrijving referentiesituatie

4.1 Landschappelijke context

4.1.1 Topografie

Op de topografische kaart (Fig. 5) zijn weinig hoogteverschillen waar te nemen. Tijdens het onderzoek werd vastgesteld dat het maaiveld gelegen was op een hoogte tussen 6,70 en 8,50 m TAW. Op het terrein bleken dus wel hoogteverschillen aanwezig. Daarbij bleek het binnenplein het laagst gelegen en de bebouwing aan de straatzijde het hoogst.

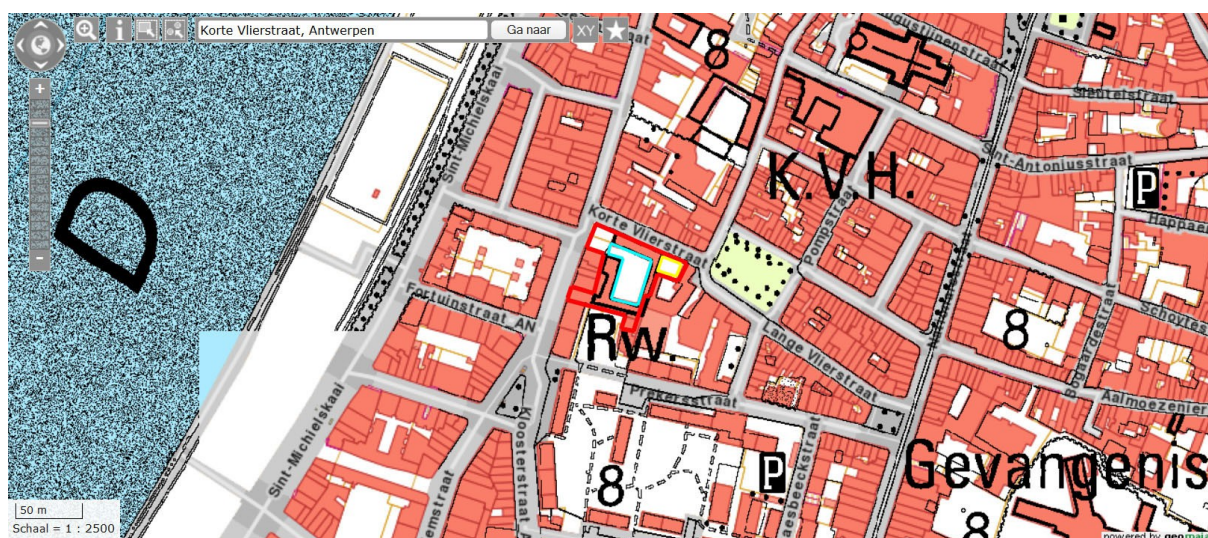

Fig. 5: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.dov.vlaanderen.be>)

4.1.2 Hydrografie

Het gebied is op hydrografisch vlak gelegen binnen het Beneden-Scheldebekken, in de subhydrografische zone³ Schelde van monding Hollebeek (excl) tot gewestgrens (Fig. 6). Ten westen van het onderzoeksgebied loopt de Zeeschelde.

3 Subindeling van de bekkens

Fig. 6: Hydrografische kaart met een aanduiding van het onderzoeksgebied (<http://www.geopunt.be/kaart>)

4.1.3 Bodem

Het gebied is gelegen in de Zandstreek. De geologische ondergrond van het terrein bestaat uit de Formatie van Kattendijk (Kd), gekenmerkt door groengrijs tot grijs fijn zand, glauconiethoudend, plaatselijk kleihoudend.⁴

Het onderzoeksgebied ligt volgens de bodemkaart in bebouwde zones (OB). Het terrein wordt ook volledig omgeven door bebouwde zones (Fig. 7).⁵

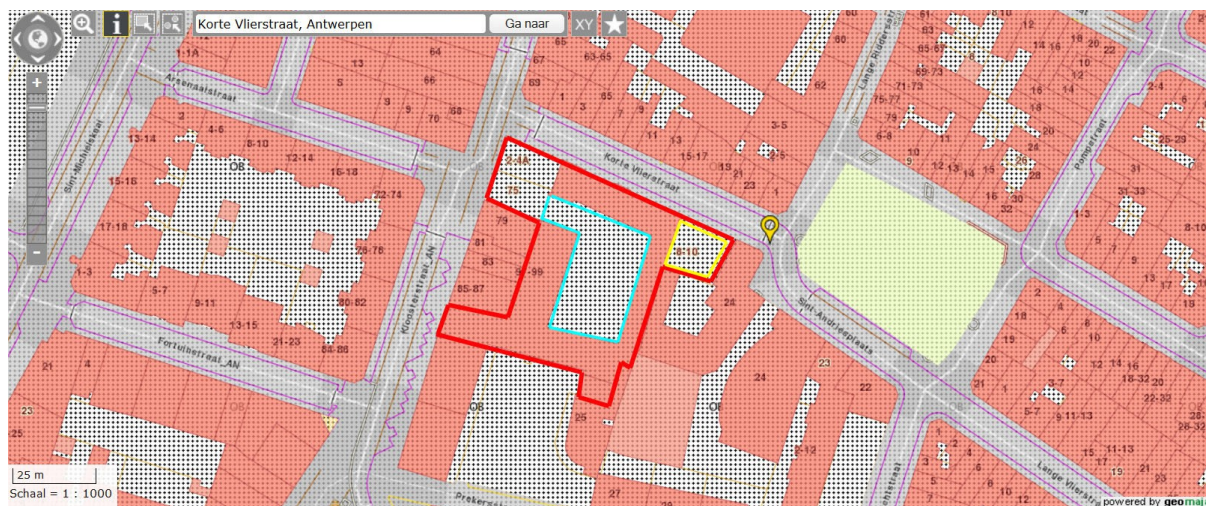

Fig. 7: Bodemkaart met een aanduiding van het onderzoeksgebied (<http://www.geopunt.be/kaart>)

⁴ <http://dov.vlaanderen.be>

⁵ <http://dov.vlaanderen.be>

4.2 Beschrijving gekende waarden

4.2.1 Historische gegevens

De Korte Vlierstraat werd waarschijnlijk geopend na de stadsuitbreiding van 1291-1314, toen de grens van de Sint-Jansvliet-Steenhouwersvest verlegd werd naar Kronenburgstraat-Willem Lepelstraat.⁶

Reeds op de vroegste kaarten, zoals op het plan van Virgilius Bononiensis van circa. 1565 is bebouwing waarneembaar in het onderzoeksgebied langs de Korte Vlierstraat (Fig. 8). Telkens gaat het om bebouwing aan de straatkant, terwijl het binnenplein steeds open gebleven is. Dit maakt dat de kans op een goed bewaard bodemprofiel, en dus ook bodemarchief, groot is.

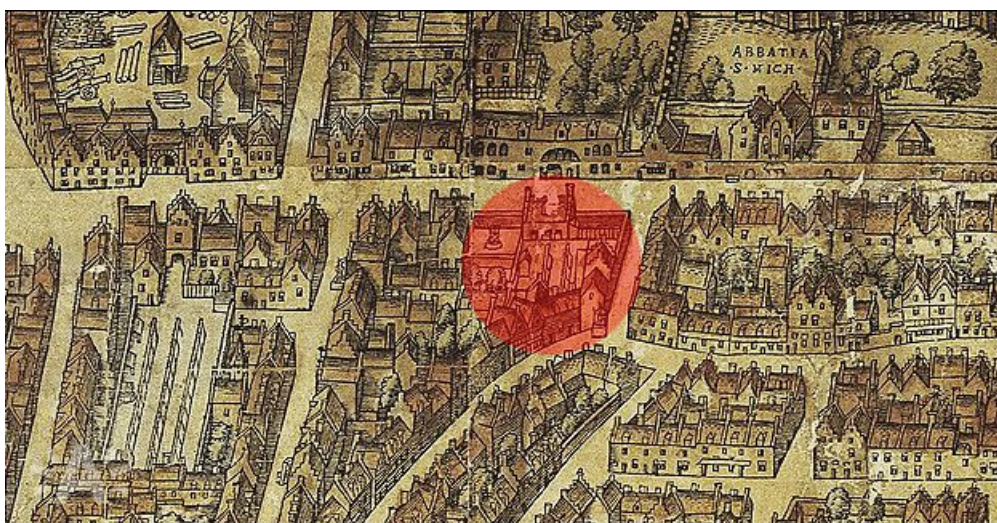

Fig. 8: Plan van Bononiensis met een situering van het projectgebied (1565)

Fig. 9: Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden met aanduiding van het projectgebied (<http://www.geopunt.be/kaart>)

⁶ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/geheel/112912>

De huidige rijkswachtkazerne is opgericht in neo-Vlaamse-renaissancestijl van 1879 (datering in gevelsteen).⁷

Ook op de kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgenomen op initiatief van graaf de Ferraris (1771-1778), is bebouwing aan de straatkant te zien (Fig. 9). De zone ter hoogte van de binnenplaats is vrij van bebouwing.

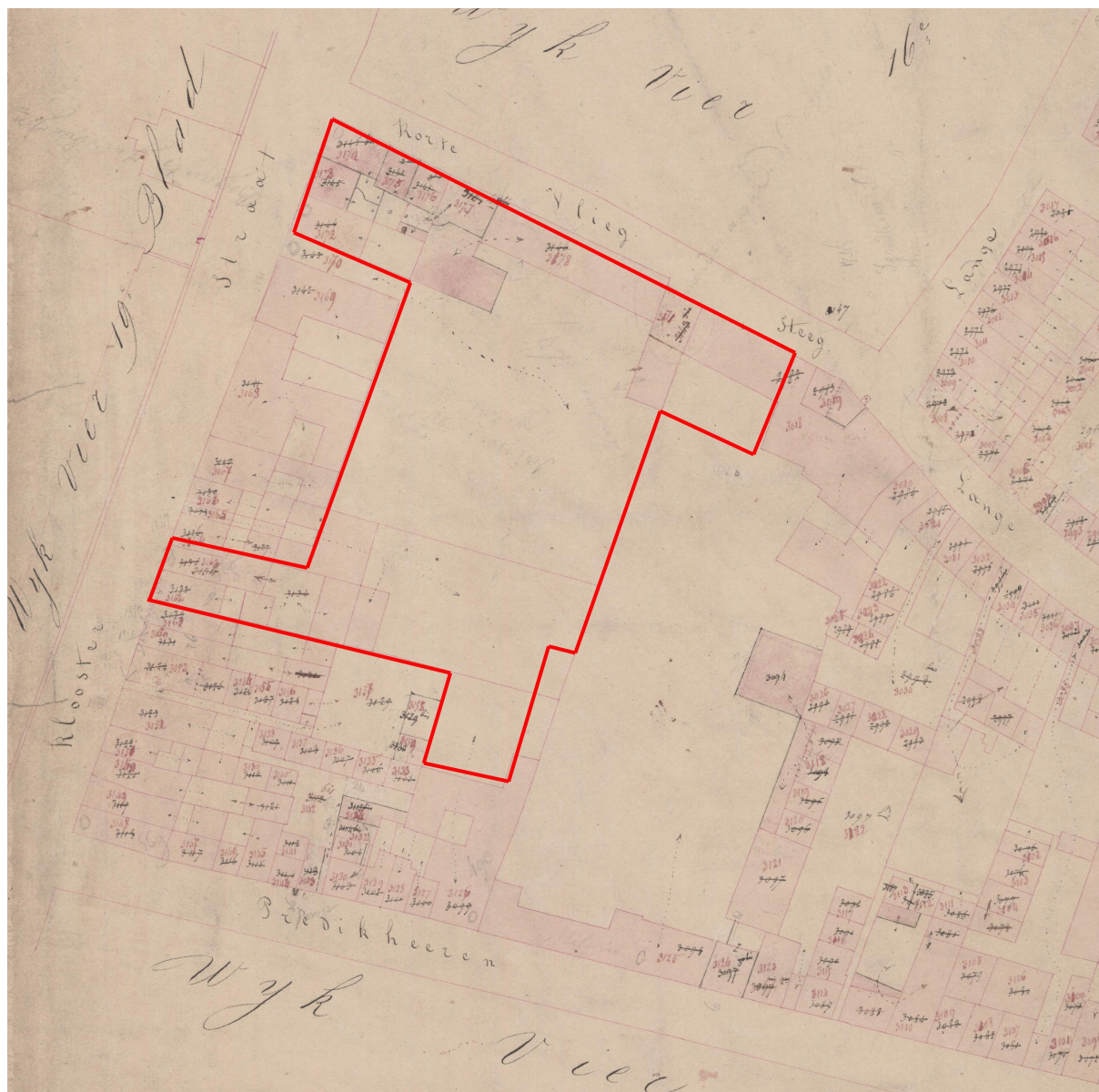

Fig. 10: Detail (Oorspronkelijke (primitieve) perceelplannen (exemplaar stad Antwerpen) – Blad 15: percelen nrs. 2702-3178 (1/500) (01/01/1823 – 31/12/1824)) (SAA – 12#3938)

Kaarten van 1823-1824 (Fig. 10), van 1846 (Fig. 11) en van 1855 (Fig. 12) tonen een gelijkaardig beeld.

⁷ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/relict/5306>

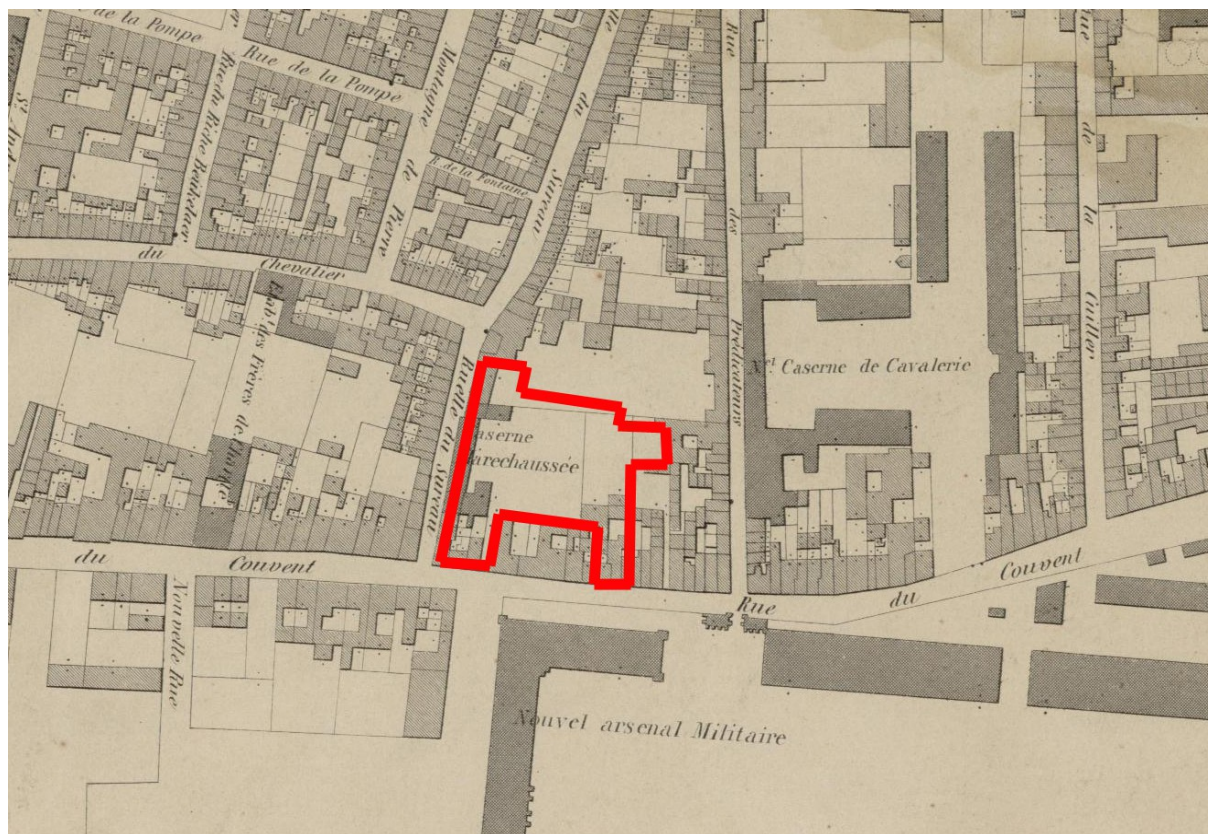

Fig. 11: Detail (1846: Losson (1/2500) (03/01/1848 – 03/01/1848) "Plan géométrique parcellaire de la ville d'Anvers dressé en 1846 par l'Inspecteur du Cadastre de la Province F.A. Losson à l'échelle de 1 à 2500 mètres [...]") (SAA – 12#12523)

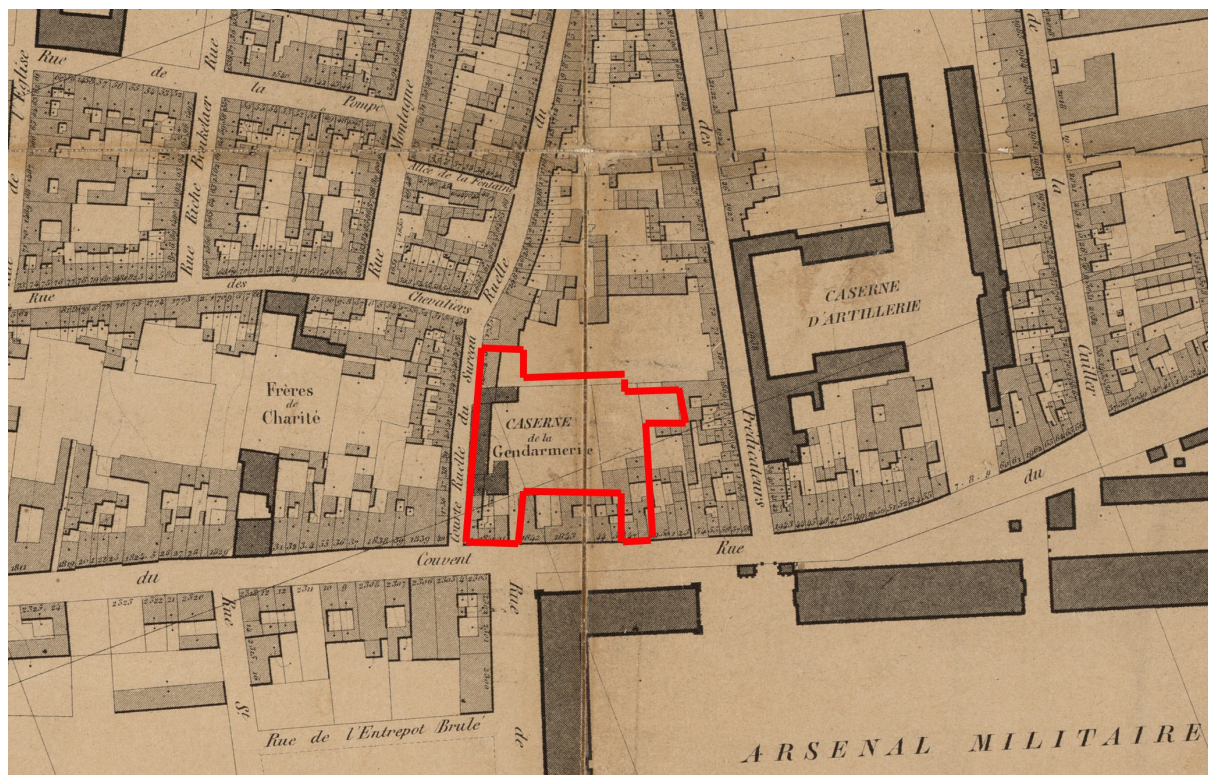

Fig. 12: Detail (Ca. 1855: Valerius-Jouan; Corvillain [ca. 1/2500] (01/01/1855 – 31/12/1855 : ca. 1855). "Plan géométrique de la ville d'Anvers, dressé & publié en vertu d'autorisation ministérielle par le géomètre Valerius-Jouan, lithographié par V. Corvillain, à Bruxelles") (SAA – 12#8817)

Fig. 13: (Bijgevoegde (of supplementaire) perceelplannen – Blad 12: percelen nrs. 2702-3178 (1/500) (01/01/1880 - 31/12/1890 : na 1880) . Situatie na het aanleggen van de Salm-Salmstraat (1880)) (SAA – 12#2595)

Op een plan van 1880-1890 is te zien dat een bouwvolume toegevoegd is ten opzichte van de voorgaande plannen (Fig. 13, groen). In vergelijking met het huidige kadasterplan is te zien dat de zone die ten zuiden van het binnenplein nog als niet bebouwd weergegeven is op het plan van 1880-1890, vandaag de dag wel bebouwd is (Fig. 14). Bovendien is te zien dat percelen in het noorden van het onderzoeksgebied, ter hoogte van de straat, niet langer bebouwd zijn.

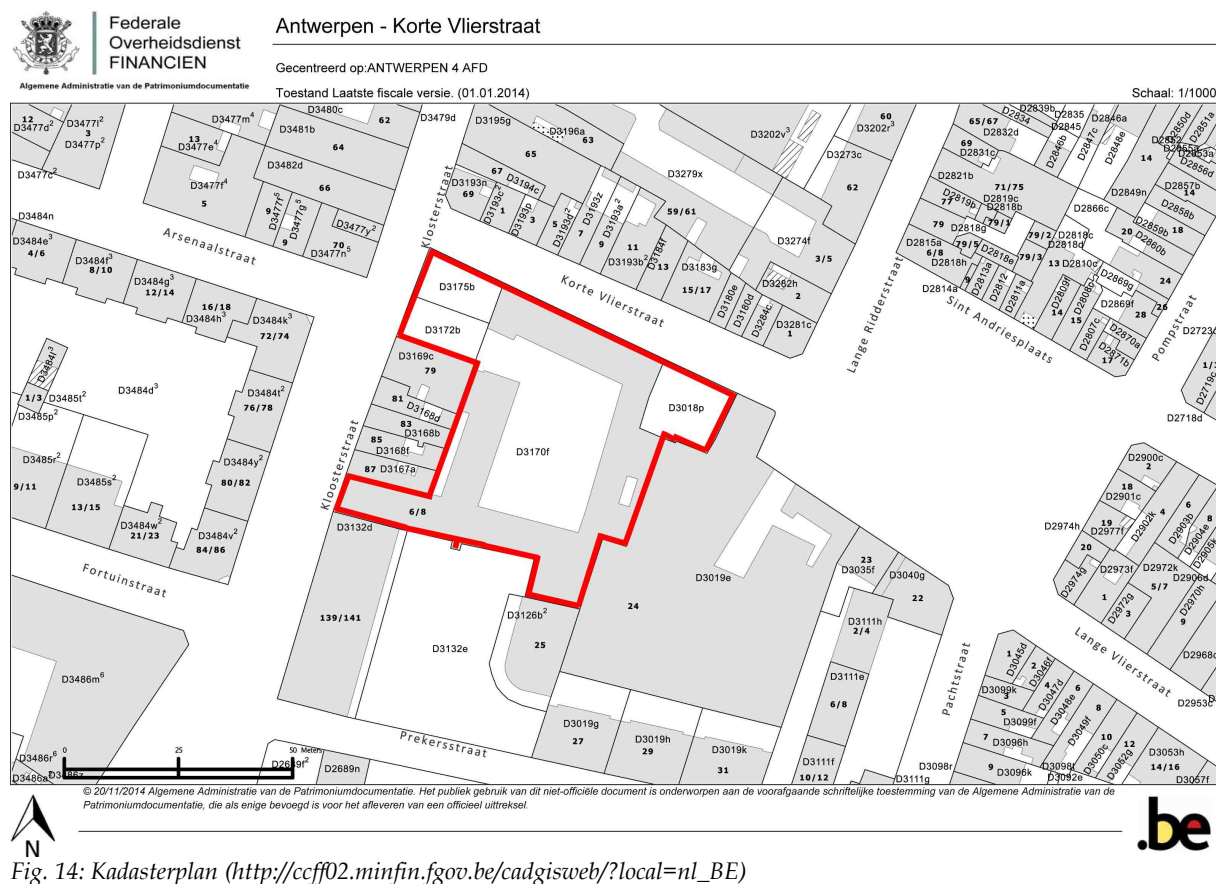

Fig. 14: Kadasterplan (http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/?local=nl_BE)

4.2.2 Archeologische voorkennis

In de omgeving van het projectgebied zijn volgens de Centrale Archeologische Inventaris (Fig. 15) verschillende archeologische waarden aanwezig:

- CAI 152815: Steenbergstraat I. Op deze locatie trof men een losse vondst uit de Romeinse tijd aan.⁸
- CAI 156608: Schoytestraat I. Op deze locatie gelegen in de bouwblok tussen de Schoytestraat, Bogaardenstraat, Aalmoezeniersstraat en Nationalestraat trof men een vondstenconcentratie aardewerk uit de nieuwe tijd aan. Het aardewerk bestond uit een beperkte hoeveelheid pottenbakkersafval en fragmenten van halfproducten, maar een duidelijke verwijzing naar het majolica-atelier bleef uit.⁹
- CAI 100570: Haspelenganck. Op deze locatie met toponiem Sint-Andrieswijk werden bij de bouw en uitbreiding van het rusthuis Gulden Lelie misbaksels en halfproducten uit de middeleeuwen of de nieuwe tijd gevonden die de aanwezigheid van majolicabakkers in de omgeving bevestigen. Er werden ook pandjes uit de 16de eeuw aangetroffen, een bakstenen afvalput onder de kelder van een achterhuis met erin voornamelijk glas uit de 17de en 18de eeuw. Hiernaast werden ook afvalputten, beerputten, waterputten en kelders gevonden uit de 16de eeuw.¹⁰
- CAI 156829: Op de locatie Bogaardenstraat I werden een gracht en twee kuilen uit de 13de en 15de eeuw gevonden, een zevental kelders, twee beerputten en één afvalput, mestkuilen, drainageputten en kuilen, een mogelijke aanwijzing voor majolicaproductie,

8 Warmenbol 1987: 93-105

9 Veeckman 1999: 82-85

10 Bellens/Veeckman 2004: 46-48

versneden botmateriaal, mogelijk sporen die wijzen op lokale glasproductie uit de 16de eeuw.¹¹

Fig. 15: Overzichtskaart CAI met een aanduiding van het projectgebied (<https://geo.onroerenderfgoed.be>)

- CAI 100568: Op de locatie Munthof werden muurresten en funderingen uit de middeleeuwen gevonden, maar ook sporen uit de 20ste eeuw. Men hoopte hier het Antwerpse muntatelier te vinden, maar vonden van de muntproductie bleven schaars.¹²
- CAI 366270: Op de locatie Antwerpen 32 bevond zich een kazerne uit de nieuwe tijd.¹³
- CAI 156095: Ter hoogte van de afdaken 18B, 18A, 17A, gelegen tegenover de voormalige Sint-Michielsabdij werden meerdere grafkuilen met mensenbeenderen uit de late middeleeuwen, mogelijk nieuwe tijd gevonden die zouden behoren tot een kerkhof van de Sint-Michielsabdij. In de omgeving van de graven konden nog fragmenten van de Romeinse bodem herkend worden.¹⁴
- CAI 151562: Aan de Scheldekaaien, Sint-Andries/Zuid (A302) werd de zuidzijde van het Sint-Michielsbastion uit de 17de eeuw aangetroffen, een mogelijk 19de-eeuwse batterij, een mogelijke brug- of funderingspeiler van een voorloper van het bastion uit de late middeleeuwen, de stadsmuur (de zogenaamde Spaanse omwalling) uit de 16de eeuw, verschillende skeletten in een grote grafkuil van onbepaalde datering, waarvan de contouren buiten de sleuf vallen en die in een kort tijdsbestek begraven zijn, een vondstenconcentratie aardewerk en bouw materiaal uit de vroege middeleeuwen, mogelijk twee sporen die toebehoren aan een houtbouw fase uit het einde van de vroege middeleeuwen.¹⁵
- CAI 366268: Op de locatie Antwerpen 31 werd een wal uit de nieuwe tijd gevonden.¹⁶
- CAI 100571: Op de locatie Sint-Michielsabdij/Arsenaal werden bakstenen funderingen gevonden uit de late middeleeuwen die mogelijk van de Sint-Michielsabdij waren. Er werden ook urnen gevonden in de Sint-Michielsabdij van onbepaalde datering.¹⁷

11 De Reu 2008: 42

12 Veeckman/Fath 2006: 211

13 Plan van A.F. Losson 1846

14 Oost 1979: 20-21

15 Bellens/Schrijvers/Minsaer 2010

16 Plan van A.F. Losson 1846

17 Bellens/Veeckman 2004: 46-48

- CAI 366055: Op de locatie Kazerne 3 werd een kazerne gevonden uit de nieuwe tijd.¹⁸
- CAI 156602: Op de plaats van de voormalige leprozerie van Tersiecken werden twee priestergraven uit de 18de eeuw gevonden.¹⁹
- CAI 156276: Op de locatie Nationalestraat 130b-132 werden drie bakstenen afvalputten uit de 17de eeuw gevonden.²⁰
- CAI 155909: Op de locatie Prekersstraat I, ten oosten van de Sint-Michielsabdij, werd Gallo-Romeins aardewerk en dakpanfragmenten gevonden, evenals onverstoorde lagen uit de middeleeuwen.²¹
- CAI 100562: Op de locatie Augustinuskerk, vond men het klooster, een grote grafkelder, 22 grafkuilen, en een vondstenconcentratie met majolica-afval uit de 17de eeuw, een vlakgraf zonder randstructuren uit de Romeinse tijd.²²

Op basis van deze gegevens blijken zich vlak bij het onderzoeksgebied diverse resten uit de Romeinse tijd, de middeleeuwen en nieuwe tijd te bevinden. Het gaat daarbij om resten van bewoning, begraving, economie, industrie en religie.

Ook in de Korte Ridderstraat werden reeds verschillende opgravingen uitgevoerd. Door Johan Veeckman werd er een pottenbakkersatelier met veel productieafval onderzocht. Door Tim Bellens werden een tiental jaar geleden tussen de Korte Ridderstraat en Oever middeleeuwse en postmiddeleeuwse kuilen aangetroffen, naast een kuil met ijzertijdaardewerk. Geen van deze campagnes werden gepubliceerd, tot dusver.²³

4.2.2.1 Archeologisch vooronderzoek

Tijdens het archeologische vooronderzoek dat werd uitgevoerd in januari 2015, kwamen tal van grondsporen, muurresten en vondsten aan het licht. Er werden in totaal vier putten van 5x5 m aangelegd. Na een verhardings- en nivelleringslaag volgden enkele ophogingslagen, waarna de A1- en A2-horizont gescheiden werden van de C-horizont door een dunne gebioturbeerde zone. Het goed bewaarde bodemprofiel wijst op een goede bewaringstoestand, waardoor de kans bestaat dat er bij het vervolgonderzoek mogelijk oudere sporen kunnen aangetroffen worden.²⁴

In de werkputten 1 en 2 werden zowel muurresten als grondsporen aangetroffen, die enerzijds dateren uit de nieuwe tijd en mogelijk te relateren zijn aan een bouwvolume dat ook te zien is op de Ferrariskaart, alsook uit de nieuwste tijd en in verband kunnen gebracht worden aan de fase van de gendarmerie.

In de werkputten 3 en 4 zijn eveneens muurresten uit de nieuwe tijd aangetroffen, die te relateren zijn aan de bebouwing die er aanwezig was volgens het historisch kaartmateriaal. Op basis van het metselwerk kunnen ze wellicht geplaatst worden in de 16de of de 17de eeuw. De muurresten uit de nieuwste tijd in deze werkputten omvatten onder andere een beerput, te relateren aan de toenmalige aanwezige bebouwing.²⁵

18 Plan van A.F. Losson 1846

19 Veeckman 1999: 82-85

20 Oost 1987: 61-62

21 Oost 1987: 61-62

22 Bellens/Veeckman 2005: 66-68

23 Mondelinge mededeling Tim Bellens

24 Bruggeman/Cléda/Reyns 2015

25 Bruggeman/Cléda/Reyns 2015

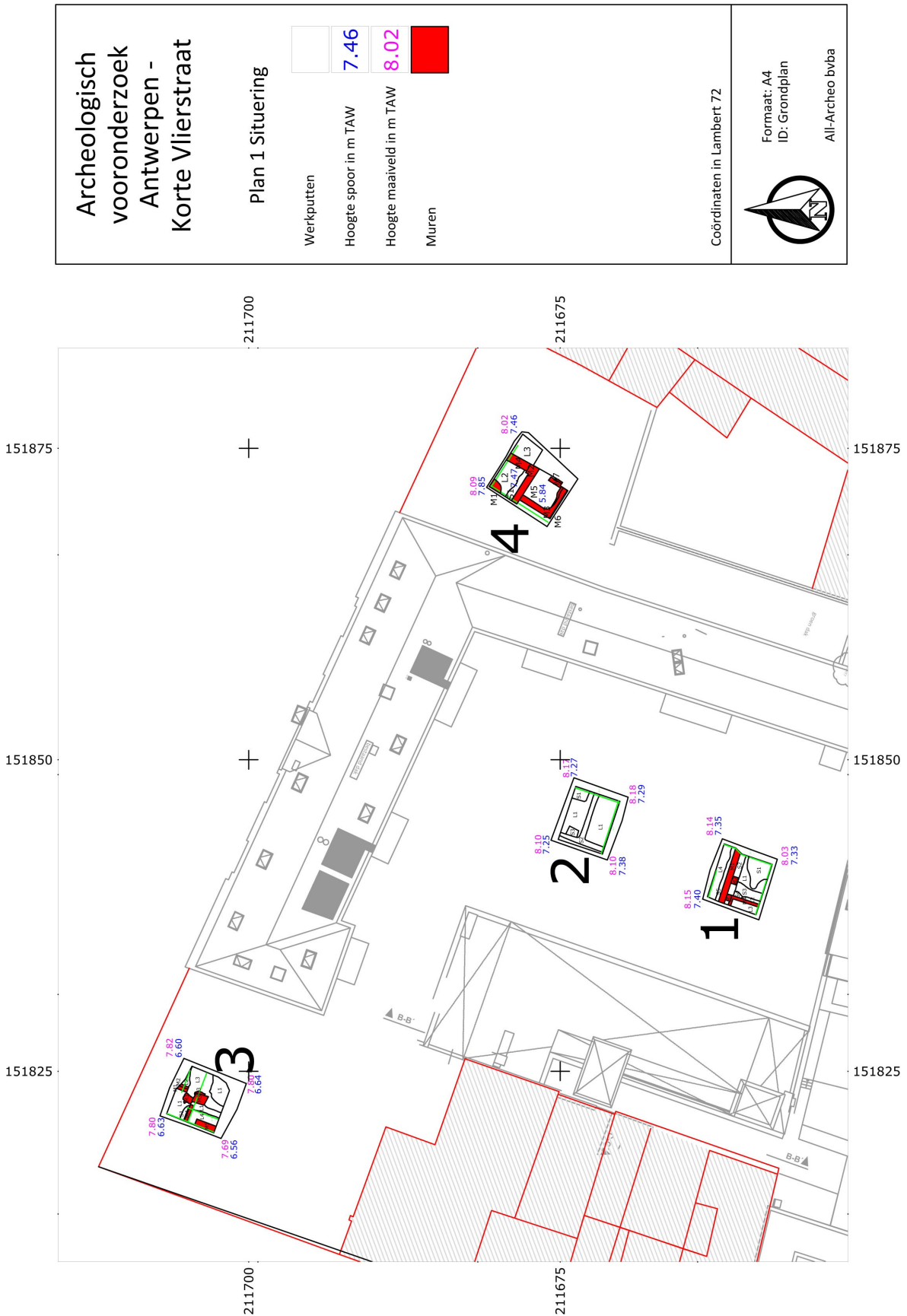

Fig. 16: Situeringplan vooronderzoek Antwerpen - Korte Vlierstraat (Bruggeman/Cléda/Reyns 2015)

5 Resultaten terreinonderzoek

5.1 Toegepaste methoden & technieken

De afgraving gebeurde door een rupskraan, waarvan de bakbreedte 2 m bedroeg. Openggelegde opgravingsvlakken werden niet betreden met de kraan of ander zwaar materiaal. Het veldwerk werd dermate georganiseerd dat er efficiënt en wetenschappelijk verantwoord opgegraven werd. De omvang van iedere werkput werd zo gekozen dat er een goed ruimtelijk inzicht was en dat alle plannen naadloos aansloten tot één overzichtelijke allesporenkaart van het hele onderzoeksterrein.

De zone die werd opgegraven (ca. 870 m²) bestaat uit twee deelzones. De kleinste zone bevindt zich langs de Korte Vlierstraat (ca. 100 m²), de grootste zone beslaat het centrale binnenplein van de voormalige Rijkswachtkazerne (ca. 770 m²). Eén werkput (werkput 1) werd aangelegd ter hoogte van de zone aan de Korte Vlierstraat. Het centrale binnenplein van de Rijkswachtkazerne werd opgegraven in twee werkputten (werkputten 1 en 2).

De bovengrond van de opgravingsvlakken werd verwijderd tot op het archeologisch leesbare niveau, bepaald door de leidinggevende archeoloog. Alle sporen, werkputten en een aantal representatieve profielen werden fotografisch vastgelegd. Vervolgens werden alle vlakken, profielen, sporen en aanlegvondsten topografisch ingemeten en werden de sporen en profielen beschreven, waarna de sporen werden gecoupeerd, ingetekend en gefotografeerd. Daar waar structuren werden aangetroffen, werd getracht de hiertoe behorende sporen in eenzelfde richting en in een fase te couperen, teneinde ze reeds op het terrein zo goed mogelijk te kunnen evalueren.

Daarnaast werd een archeologische begeleiding uitgevoerd, enerzijds in het kader van de realisatie van het niet-onderkelderde gedeelte van de nieuwbouw in de zone langs de Korte Vlierstraat en anderzijds in het kader van de plaatsing van een waterput ter hoogte van de toegangsweg naar het centrale binnenplein van het centrale binnenplein. De begeleiding ter hoogte van de zone aan de Korte Vlierstraat werd uitgevoerd op 8 en 10 december 2015, die in het kader van de plaatsing van de regenwaterput op 1 juni 2016.

5.2 Bespreking bodemopbouw

Het archeologisch niveau bevindt zich op een diepte tussen 39 cm en 2,08 m onder het oorspronkelijke maaiveld, op een hoogte tussen 6,01 en 7,98 m TAW. Het niveau bevindt zich het diepst in het noorden van het onderzoeksterrein en neemt af in zuidelijke richting.

Op het terrein werd een lemig zandbodem vastgesteld ter hoogte van de Korte Vlierstraat (werkput 1) en een zandleembodem ter hoogte van het centrale binnenplein (werkputten 2 en 3). In de zone ter hoogte van de Korte Vlierstraat werd onder de puinrijke ophogingslagen met een gezamenlijke dikte van circa 110 cm een A-horizont met een dikte van circa 45 cm vastgesteld (Fig. 17). Deze is rechtstreeks op de C-horizont gelegen. Ter hoogte van de vastgestelde kelders (zie verder) werd een afwijkende bodemopbouw vastgesteld. De kelders reiken tot onder het niveau van de bovenzijde van de C-horizont, vastgesteld in de niet-onderkelderde zones. Onder een nivelleringslaag onder de vloeren bevindt zich de C-horizont, die deels werd afgegraven bij de aanleg van de kelders.

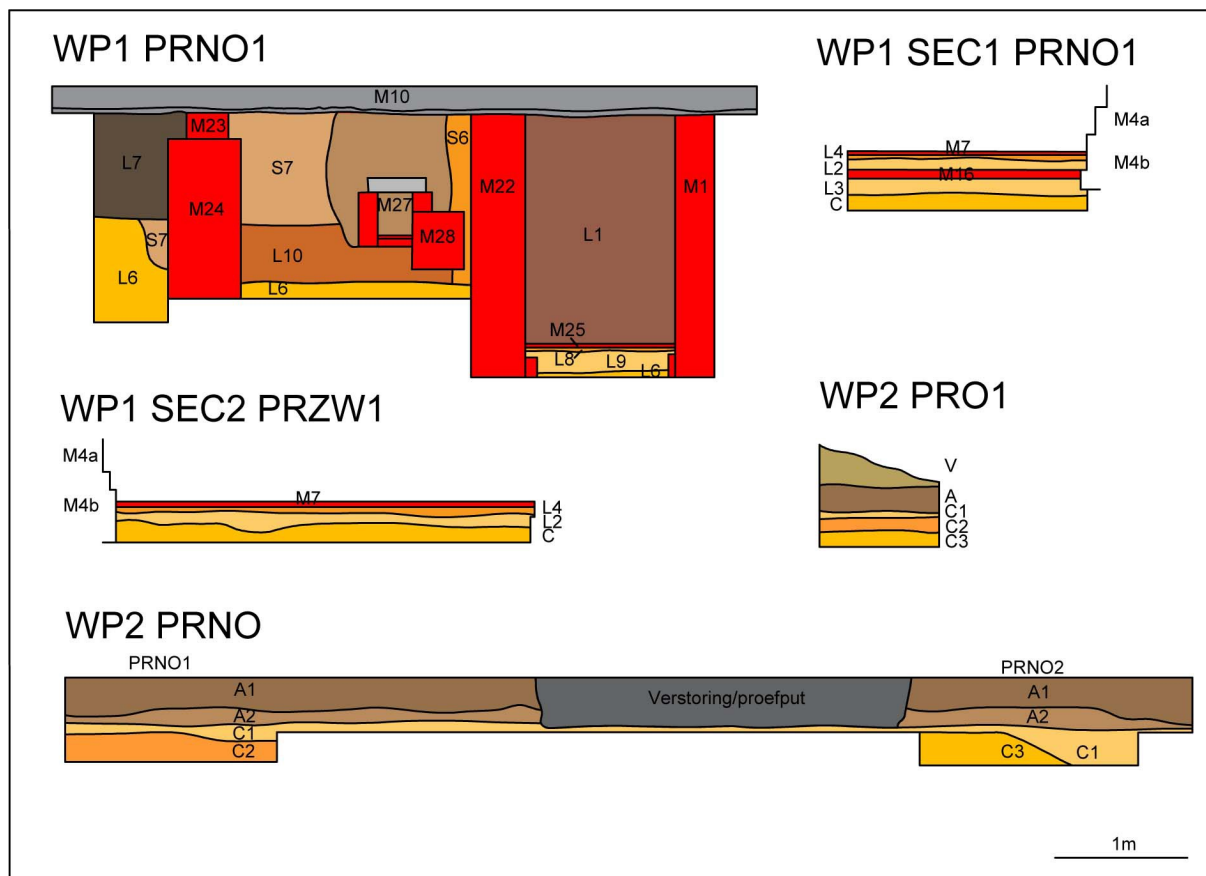

Fig. 17: Geregistreerde bodemprofielen

Fig. 18: Representatief bodemprofiel in de zone aan de Korte Vlierstraat (PR NO1)

Voor de aanvang van het onderzoek op de binnenkoer van de voormalige Rijkswachtkazerne ter hoogte van de Kloosterstraat werd een palenwand geplaatst. Hiertoe werd een voorafgraving van het terrein uitgevoerd. Deze voorafgraving werd tot op vrij grote diepte uitgevoerd, waardoor een deel van het archeologisch te onderzoeken pakket reeds werd verwijderd.

Ter hoogte van de binnenkoer van de voormalige Rijkswachtkazerne, werden ook een aantal profielen opgetekend. Een groot deel van de noordwest-zuidoost georiënteerde werkputwand, centraal binnen de onderzoekszone, werd opgeschoond en geregistreerd (Fig. 19). Onder het geroerde pakket werden een cultuurlaag met baksteen- en mortelbrokjes vastgesteld (Fig. 20). Hieronder bevindt zich een restant van de originele A-horizont, die rechtstreeks op de C-horizont is gelegen.

Fig. 19: Opgeschoonde profielwand (WP2 - PR NO)

Fig. 20: Profiel NO1

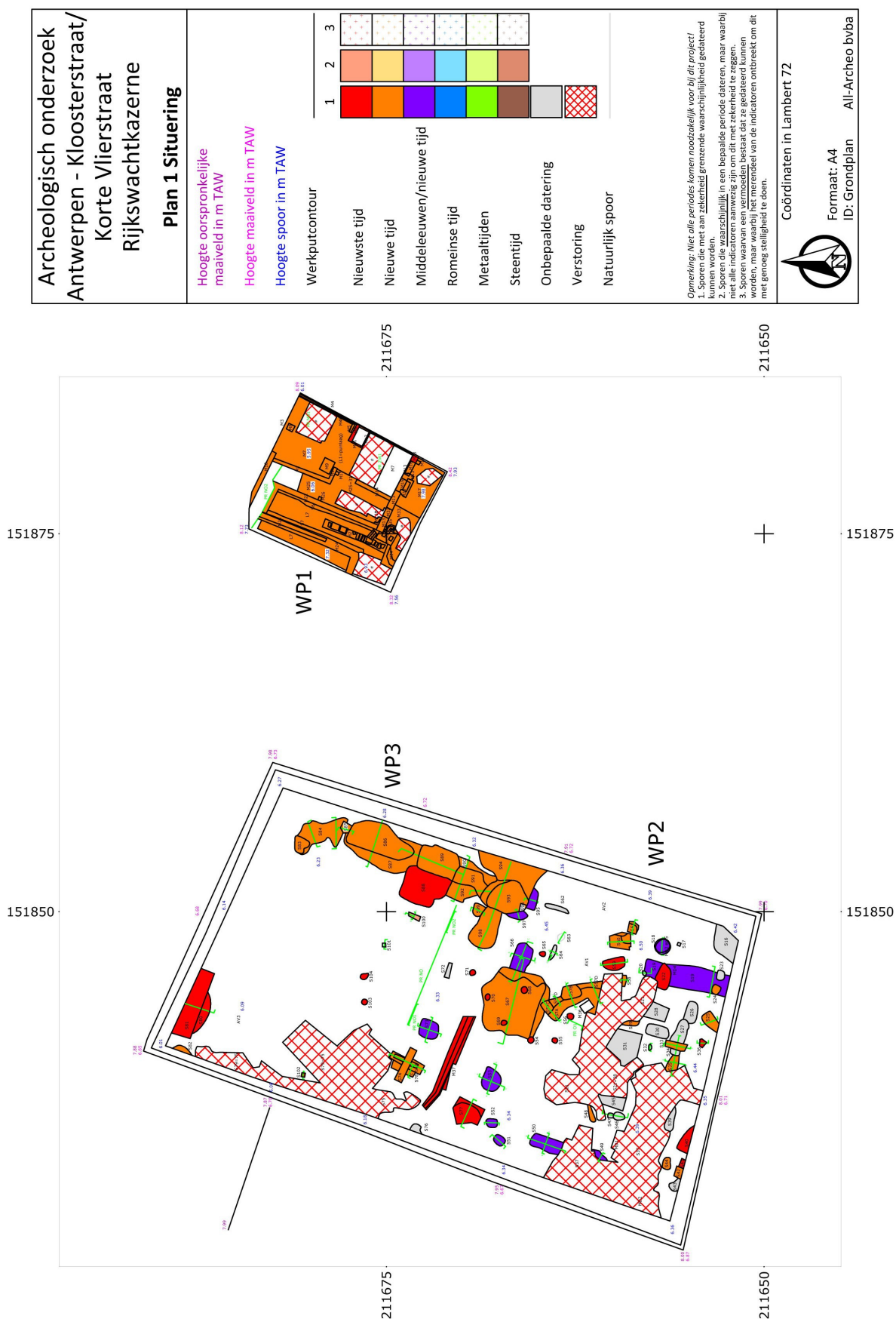
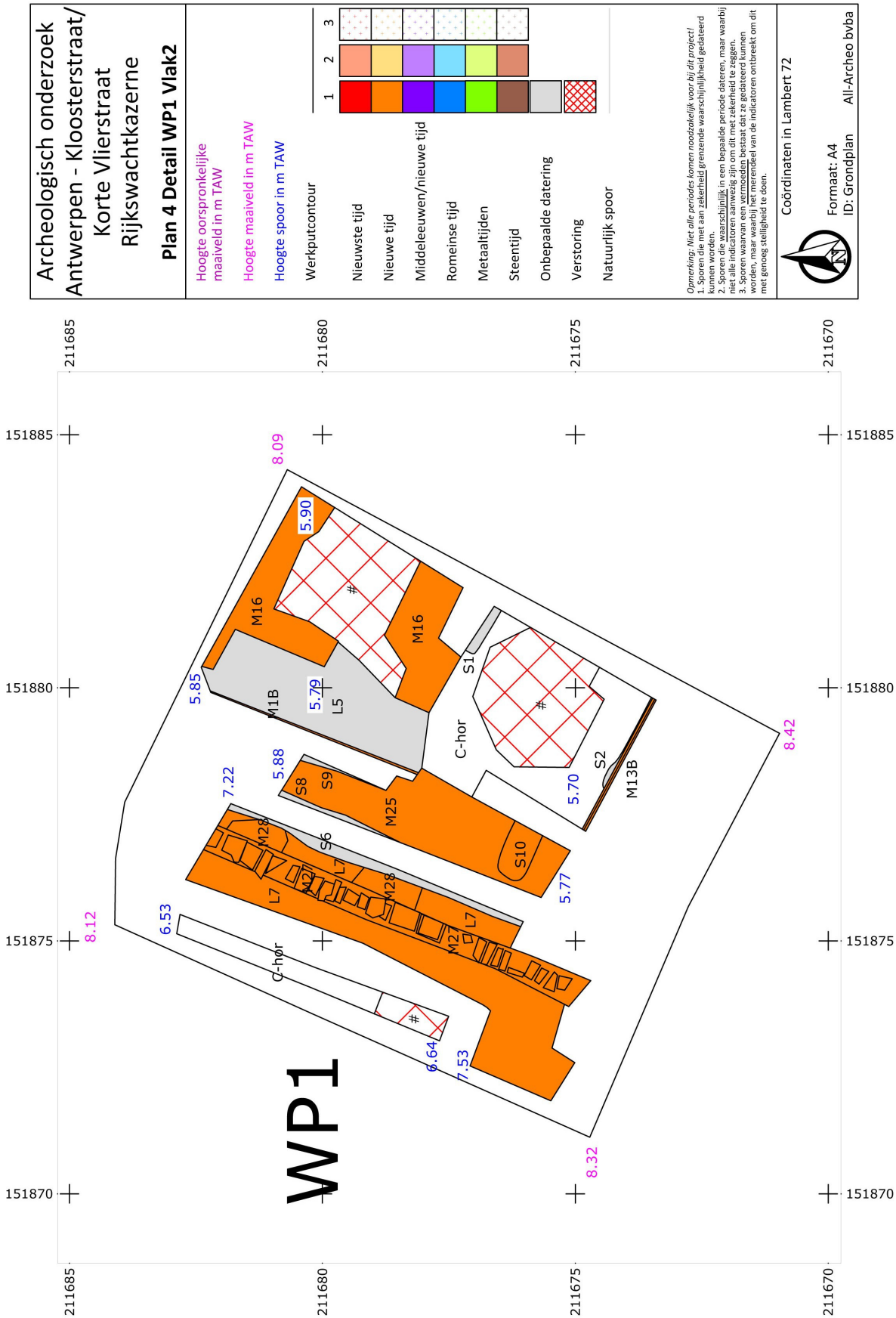
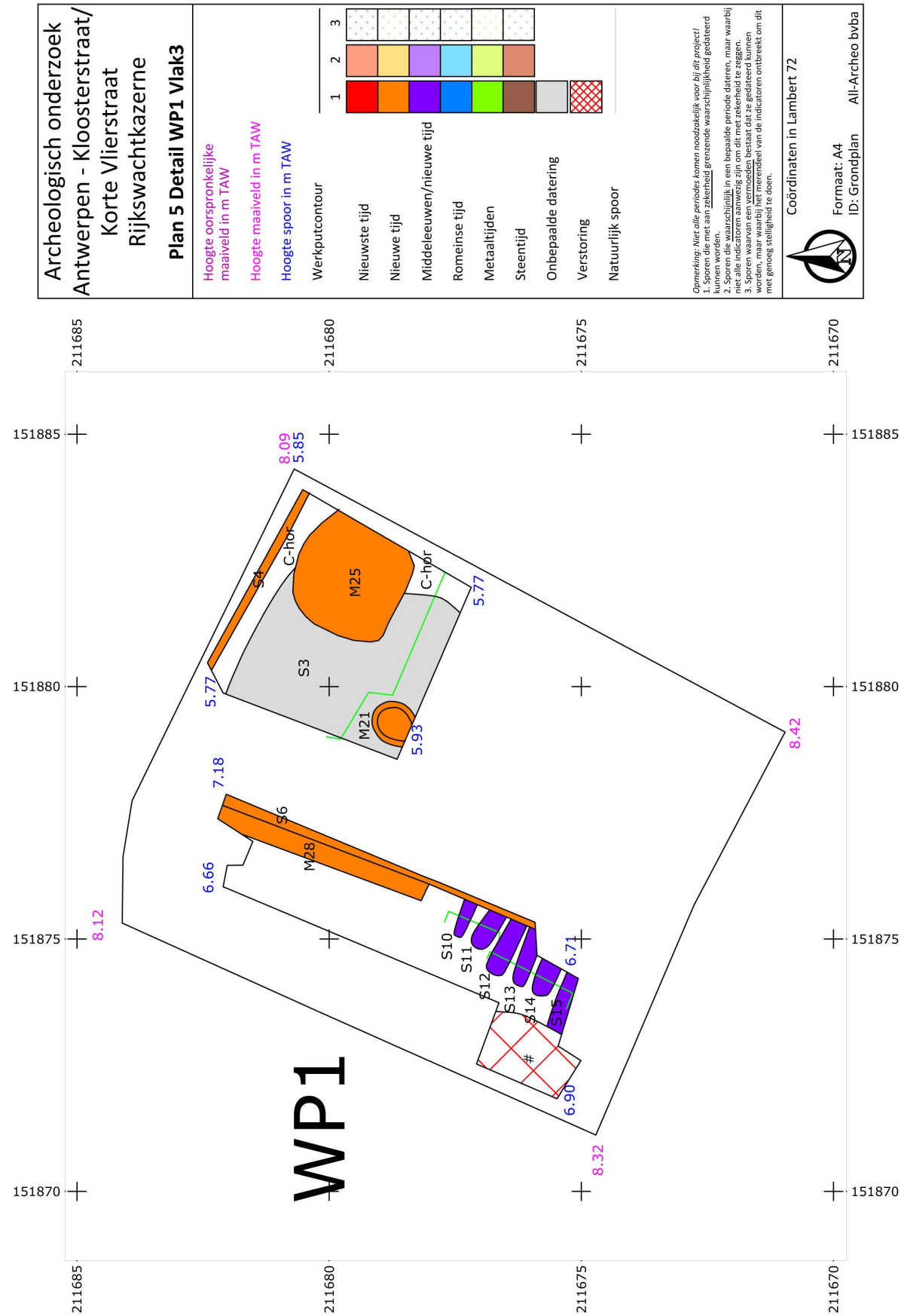

Fig. 21: Situeringsplan vlak 1

5.3 Sporen uit de (late) middeleeuwen tot nieuwe tijd

5.3.1 Sporen van landbewerking

In de onderzoekszone aan de Korte Vlierstraat werden een aantal sporen van beddenbouw opgetekend. Ze bevonden zich aan de bovenzijde van de moederbodem. Het gaat om langwerpige sporen die noordwest-zuidoost georiënteerd en parallel aan elkaar gelegen zijn (S10-15) (Fig. 24).

Fig. 24: Sporen vermoedelijk van beddenbouw (S10-15)

Fig. 25: Doorsnede sporen 10 en 11

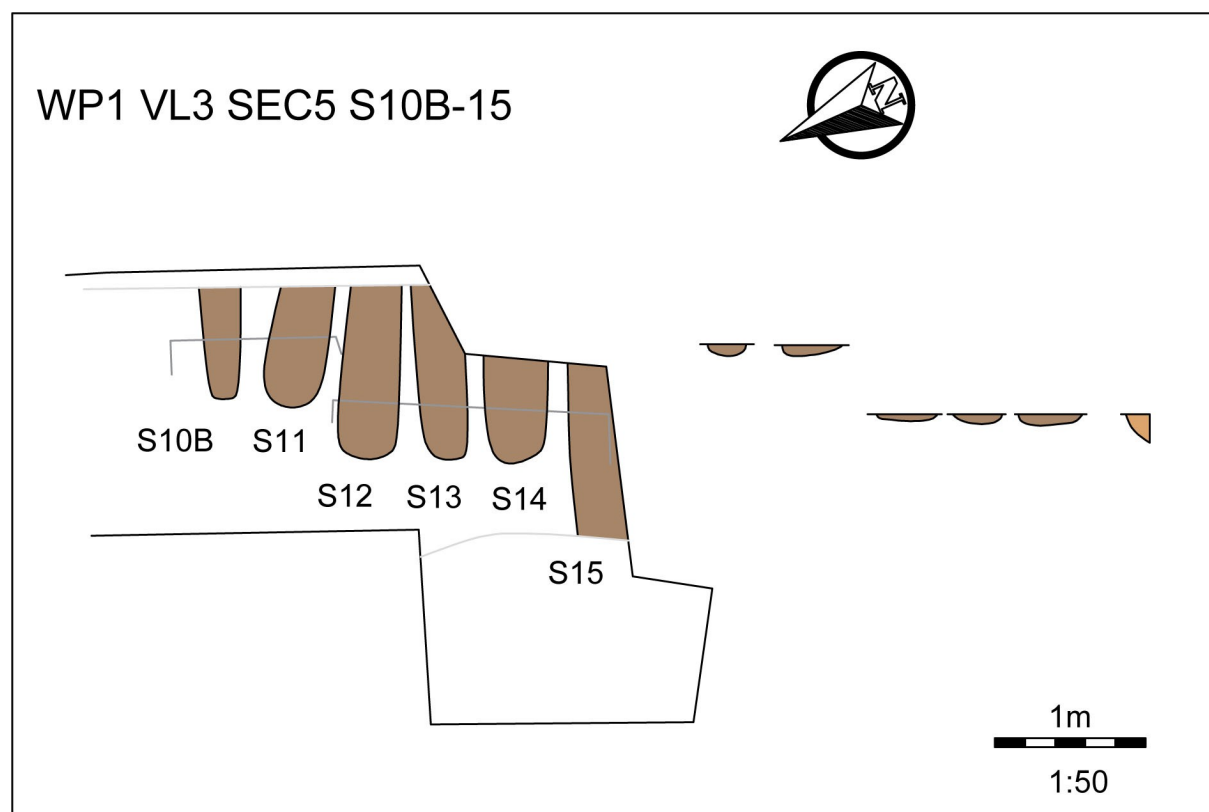

Fig. 26: Grondplan en doorsnedes sporen van beddenbouw (S10B-15)

De sporen hebben een donkere geelbruine gevlekte vulling. Ze hebben een breedte van circa 30 cm en een bewaarde diepte tot slechts een vijftal cm (Fig. 25 en Fig. 26). De bodem van de sporen is vlak. De wanden staan vrij sterk uit.

S10 bevatte drie wandfragmenten rood geglazuurd aardewerk. S11 leverde vijf wandfragmenten grijs aardewerk op, evenals een wandfragment van een tegel. S12 bevatte twee wandfragmenten grijs aardewerk en vier wandfragmenten rood geglazuurd aardewerk. S14 bevatte nog een randfragment van een bloempot in rood aardewerk. Het vondstmateriaal is weinig diagnostisch en geeft een datering in de late middeleeuwen tot nieuwe tijd aan. De vondst van een randfragment van een bloempot uit S14 geeft eerder een datering in de nieuwe tot nieuwste tijd aan. Dit wijkt af van de datering van het overige vondstmateriaal, waardoor de vraag gesteld kan worden of het intrusief materiaal betreft.

Een tweetal langwerpige sporen ter hoogte van het centrale binnenplein van de Rijkswachtkazerne hebben respectievelijk een noordoost-zuidwest (S62) en noordwest-zuidoost (S64) oriëntatie (Fig. 27). De sporen hebben een bruingele gevlekte vulling en bevatten houtskoolspikkels. Ook zij zijn slechts 5 cm diep bewaard (Fig. 28). Het zijn spitsporen die, net zoals beddenbouw, op landbewerking wijzen.

Fig. 27: Spitspoor S64

Fig. 28: Doorsnede S64

S62 en S64 bevatten geen vondstmateriaal. Verspreid binnen het zuidelijke deel van de onderzoekspuit zijn nog vage tekenen van spitsporen vastgesteld, ter hoogte waarvan enkele vondsten werden ingezameld (AV2 en 3) bij de aanleg van het vlak. AV2 omvat twee wandfragmenten rood geglazuurd aardewerk en AV3 omvat een wandfragment grijs aardewerk.

5.3.2 Kuilen

5.3.2.1 Ronde tot ovale kuilen

Enkele ronde tot ovale kuilen werden vastgesteld in het zuidelijke deel van de centrale binnenkoer (S50-53, 73, 95 en 97).

S50 is een bruingrijs gevlekt spoor dat als een langwerpig spoor is opgetekend in het vlak. Het spoor is 96 cm breed en de bewaarde lengte is 2,11 m. De volledige lengte kon niet vastgesteld worden omdat het spoor doorsneden wordt door een verstoring (S37). De bewaringsdiepte van de vulling is 12 cm.

Vondstmateriaal bestaat uit een wandfragment grijs aardewerk, een wandfragment Raeren steengoed, een rand- en twee wandfragmenten rood geglazuurd aardewerk van een grape, een rand- en een wandfragment rood aardewerk van een pan (Fig. 29), drie wandfragmenten rood geglazuurd aardewerk en een randfragment van een tegel. Het vondstmateriaal dateert het spoor globaal van de 14de tot de 16de eeuw.

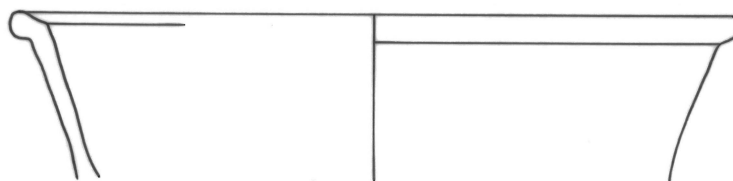

Fig. 29: Vondst uit S50 (1/3)

S51 is een bruingeel gevlekt spoor met houtskoolspikkels dat ovaal is in het vlak. De afmetingen bedragen 78 bij 60 cm. De bewaringsdiepte van de vulling is 28 cm. De vulling bestaat uit twee lagen. De bovenste vulling is homogeen bruin, de onderste is bruinoranje gevlekt (Fig. 30, Fig. 31). Vondstmateriaal omvat drie wandfragmenten grijs aardewerk, een bodem-, een wand- en een oorfragment rood geglazuurd aardewerk en twee fragmenten baksteen. De vondsten zijn slechts algemeen te dateren in de late middeleeuwen tot nieuwe tijd.

Fig. 30: Kuil S51

Fig. 31: Doorsnede kuil S51

S52 is een bruingeel gevlekt spoor met houtskoolspikkels en een gelijkaardige vorm en afmetingen als S51. De bewaringsdiepte van het spoor bedraagt slechts 8 cm. Vondstmateriaal omvat een wandfragment reducerend gebakken aardewerk van Rijnlandse herkomst (zogenaamd Paffrath). Het is te dateren in de late 11de tot het eerste kwart van de 13de eeuw.²⁶

S53 is bruinoranje gevlekt en is een ronde kuil die baksteenbrokjes en houtskoolspikkels bevat. De diameter van het spoor bedraagt 1,32 m. De bewaringsdiepte van de vulling is 24 cm (Fig. 33). Vondstmateriaal omvat een randfragment handgevormd grijs aardewerk van een kogelpot (Fig. 32), drie wandfragmenten gedraaid grijs aardewerk en twee fragmenten baksteen. Het vondstmateriaal wijst op een datering in de 12de tot 13de eeuw.

Fig. 32: Vondst uit S53 (1/3)

²⁶ De Groote 2008, 350

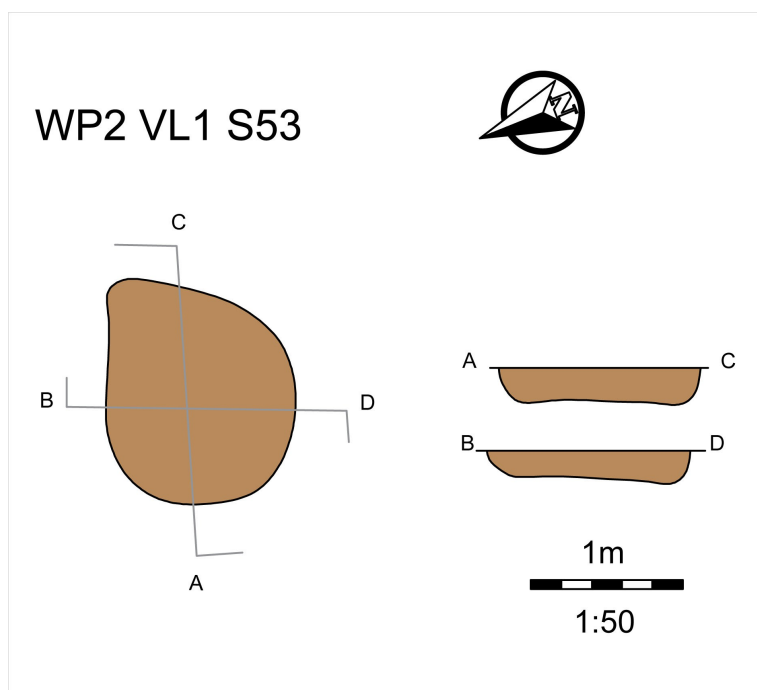

Fig. 33: Grondplan en doorsnedes spoor S53

S73 is een bruingeel gevlekt rond spoor met een diameter van 1,30 m. In doorsnede vertoont het spoor twee vullingen. De bovenste vulling is bruingeel gevlekt en de onderste vulling is bruinbeige gevlekt. De bewaringsdiepte van het spoor bedraagt 14 cm. Vondstmateriaal bestaat uit vijf wandfragmenten grijs aardewerk, vier wandfragmenten rood aardewerk en een ijzeren nagel. De vondsten wijzen algemeen op een datering in de late middeleeuwen tot nieuwe tijd.

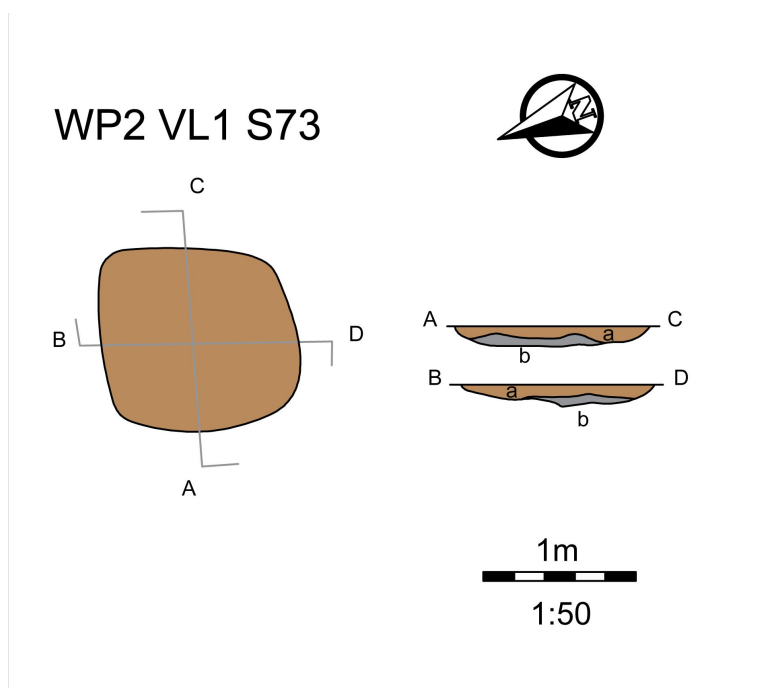

Fig. 34: Grondplan en doorsnedes kuil S73

S95 is een bruingeel gevlekt onregelmatig spoor dat doorsneden wordt door S93, 94 en 96. Het bevat baksteen- en mortelbrokjes. De minimale afmetingen bedragen 1,42 m bij 57 cm. De maximale bewaringsdiepte bedraagt slechts 8 cm. Vondstmateriaal bestaat uit een rand- en drie wandfragmenten grijs aardewerk van een grape (Fig. 35), een wandfragment rood aardewerk en een wandfragment rood geglaazuurd aardewerk. De vondsten dateren het spoor in de 14de tot 16de eeuw.

Fig. 35: Vondst uit S95 (1/3)

S97 is tenslotte een homogeen bruin onregelmatig spoor dat baksteen- en mortelbrokjes bevat. Het wordt doorsneden door S93 en 96. De bewaarde afmetingen bedragen 1,20 m bij 56 cm. Vondstmateriaal omvat een randfragment van een kom in grijs aardewerk en twee wandfragmenten rood geglaazuurd aardewerk. Het dateert het spoor in de late middeleeuwen tot 16de eeuw.

Fig. 36: Vondst uit S97 (1/3)

5.3.2.2 Enkele vondstrijke kuilen

Een erg vondstrijke kuil is S18. Het betreft een ronde kuil met twee vullingen. De bovenste vulling is donker bruingeel gevlekt en bevat baksteen- en mortelbrokjes evenals houtskoolspikkels, de onderste vulling is licht bruingeel gevlekt (Fig. 37). De diameter van het spoor bedraagt 103 cm en de maximale bewaarde diepte is 50 cm. De bodem van de kuil is eerder vlak, de wanden zijn vrij steil (Fig. 38 en Fig. 39).

Fig. 37: Kuil S18 (rechts)

Fig. 38: Doorsnede kuil S18

Omwillen van het vele vondstmateriaal, waaronder botmateriaal, werd de tweede helft van het spoor in bulk ingezameld om te zeven in functie van klein vondstmateriaal. Het vondstmateriaal is afkomstig uit de bovenste laag.

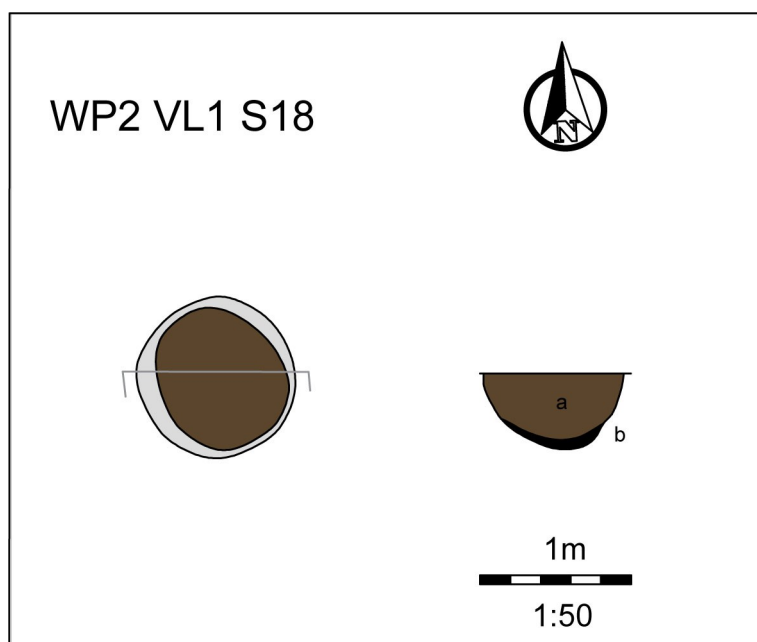

Fig. 39: Grondplan en doorsnede kuil S18

Het aardewerk omvat een rand- en vier wandfragmenten grijs aardewerk van een teil (Fig. 40, 6) en nog drie wandfragmenten grijs aardewerk die niet aan een vorm toe te schrijven zijn. Het steengoed bestaat grotendeels uit Raeren steengoed. Het omvat twee rand-, twee bodem- en zes wandfragmenten van een kruik (Fig. 40, 1), een kraal en nog een rand-, een bodem- en zeven wandfragmenten die niet aan een vorm toe te schrijven zijn. Daarnaast is ook nog een wandfragment Siegburg steengoed en een wandfragment Keulen of Frechen steengoed vertegenwoordigd. Een rand- en twee wandfragmenten zijn afkomstig van een majolica bord (Fig. 40, 19) en een rand-, twee bodem- en 46 wandfragmenten wit geglaazuurd aardewerk behoren toe aan een kookpot (Fig. 40, 18).

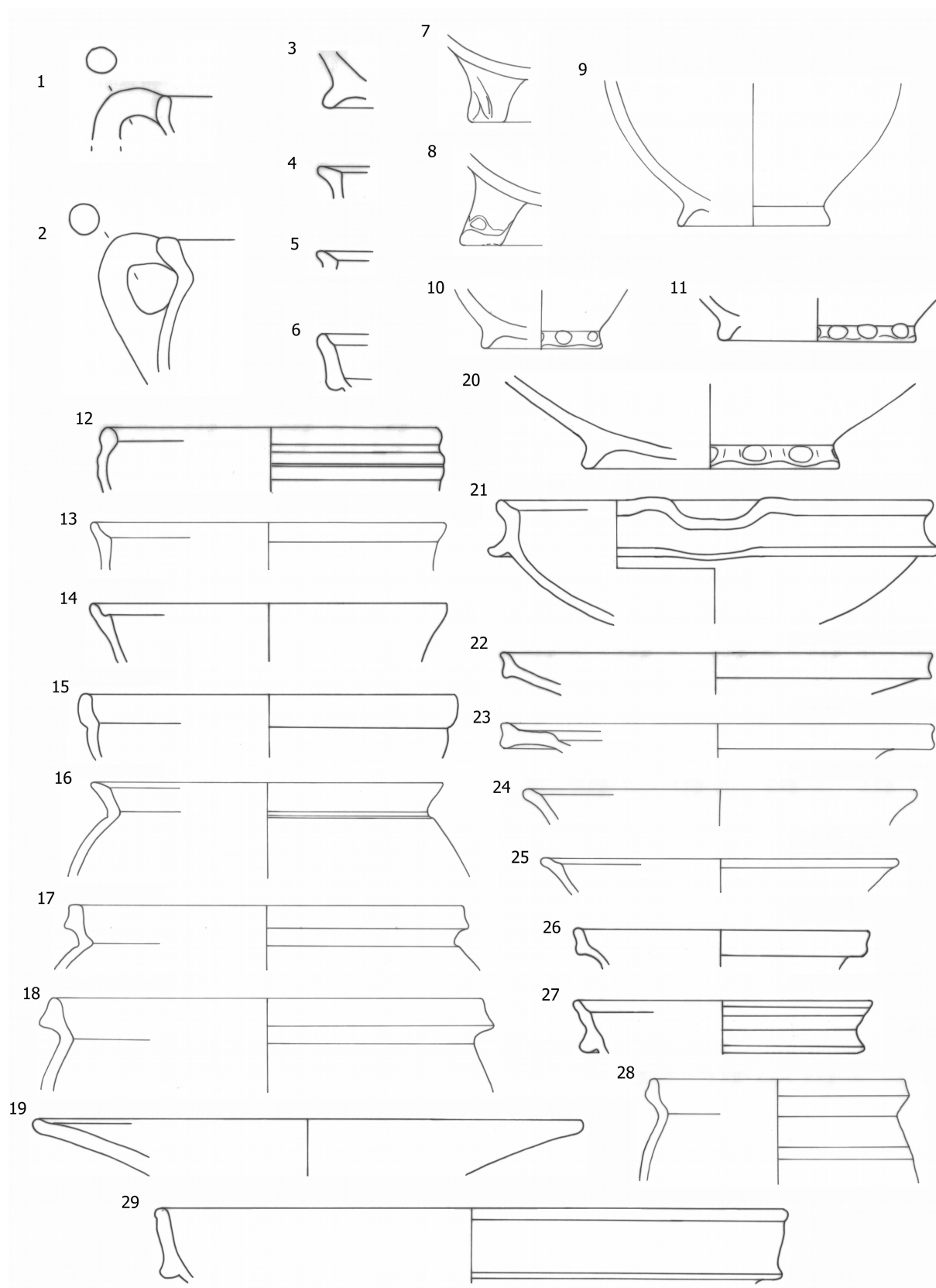

Fig. 40: Vondstmateriaal uit S18 (1/3)

De meest vertegenwoordigde categorie binnen het aardewerk omvat echter rood geglaazuurd aardewerk. Het omvat vijf randfragmenten van minstens drie borden (Fig. 40, 22 en 23), zeven

randfragmenten en een wandfragment van minstens vier grapes (Fig. 40, 2, 24, 25 en 28), vier randfragmenten van vier verschillende kommen (Fig. 40, 12, 13, 14 en 15), zes randfragmenten van minstens twee kookpotten (Fig. 40, 16 en 17), drie randfragmenten van drie verschillende kruiken (Fig. 40, 4, 5 en 26), negen randfragmenten van minstens drie verschillende teilen (Fig. 40, 21, 27 en 29), een wandfragment van een vergiet en verder nog 14 bodem-, 221 wand- en vijf oorfragmenten die niet aan een specifieke vorm toe te wijzen zijn. Verder is nog een figuurtje in pijpaaarde gevonden (Fig. 43), evenals een rand- en een wandfragment van een dakpan.

Het glas bestaat uit drie wandfragmenten façon de Venise en een randfragment van een maigeleïn in woudglas. Metaalvondsten omvatten 75 ijzeren nagels, 25 messing kopspeldjes en een messing gespje (Fig. 42). Het betreft een enkelvormige gesp met een D-vorm en een rechte angel. Het kan dat de gesp nog een beslagplaat had, omdat de hoeken van de buitenbeugel mooi afgebroken zijn. Ze zijn nog iets langer dan de middenbeugel. Dit kan er ook op wijzen dat de gesp misschien cirkelvormig was. De gesp is te dateren in de 13de of 14de eeuw.²⁷ Het voorwerp werd geconserveerd om de goede bewaring te kunnen verzekeren (Fig. 41). Een andere gesp die uit het spoor afkomstig is, betreft een schoengesp, te dateren in de 15de tot 16de eeuw.²⁸ Twee ringen zijn te determineren als bevestigingsringen en zijn te dateren in de late middeleeuwen.²⁹

Fig. 41: Geconserveerde riemgesp uit S18 (V13)

Fig. 42: Selectie metalen vondsten uit S18

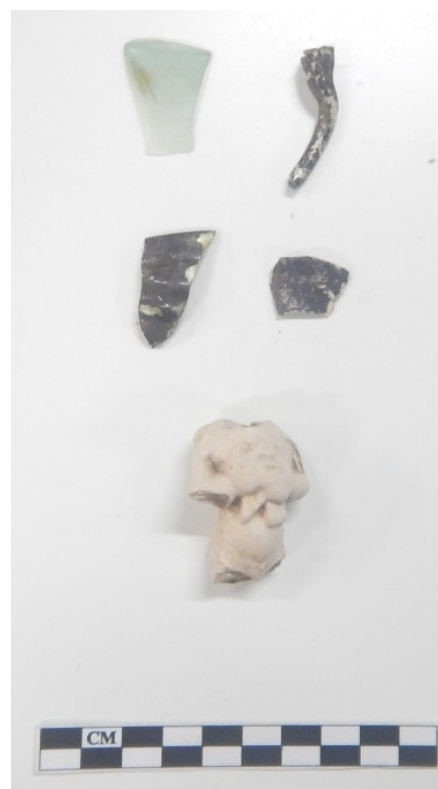

Fig. 43: Vondsten in glas en figuur in pijpaaarde

27 Van Bavel 2016, catalogus 12, nr. 11

28 Van Bavel 2016, catalogus 44, nr. 76

29 Van Bavel 2016, catalogus 108, nr. 185

De kopspeeldjes zijn een bijzondere vondst en doen vermoeden dat het afval in de kuil misschien niet alleen afkomstig is van huishoudelijke consumptie. De kopspeeldjes wijzen mogelijk op een ambachtelijke activiteit, misschien gaat het om afval van een kleermaker.

In de Everdijstraat in Antwerpen werd, net als op de site aan de Korte Vlierstraat, een afvalkuil vastgesteld die heel wat speldjes opleverde. Het pand Everdijstraat 35 betreft twee voormalige schoolgebouwen met een centrale speelplaats. Deze schoolgebouwen bestaan uit een complex van oudere, 16de-eeuwse kernen, waaronder het woonhuis van Cornelis Floris De Vriendt, architect van onder andere het stadhuis van Antwerpen. Op die site werden bij het opvolgen van de uitgravingen ten behoeve van de nutsleidingen twee grote afvalkuilen opgegraven. Een van de afvalkuilen (S3) bestaat uit zwartgrijs, kleiig zand met houtskoolspikkels en veel archeologisch puin en vondsten. Onder de talrijke, maar fragmentarische, vondsten valt de grote hoeveelheid kleine speldjes op. De afvalkuil dateert uit de 17de-18de eeuw.³⁰ De kuil dateert later dan de afvalkuil op de site Korte Vlierstraat, waar het vondstmateriaal in de 15de-16de eeuw te plaatsen is. De afsluitdatum van de kuil is er in de 16de eeuw te plaatsen.

Kuil S18 is erg interessant in de reconstructie van het consumptiepatroon van zijn vormers. Specifieke onderzoeksvragen die in het kader van het natuurwetenschappelijk onderzoek werden onderzocht zijn:

- Wat zeggen de aangetroffen vondsten over de welstand, levenswijze, sociale, economische en culturele achtergrond van de Antwerpenaar gedurende hun gebruiksperiode?
- Levert het organische en anorganische vondstmateriaal nieuwe inzichten inzake ontstaans- en bewoningsgeschiedenis van de site, eventueel ook materiële cultuur?
- Kan er een functionele interpretatie gegeven worden aan de vondsten?

De onderzoeksvragen kunnen beantwoord worden aan de hand van volgende onderzoeksmethoden: botanische macroresten, pollenonderzoek en archeozoölogie.

De conservering van het botmateriaal uit spoor 18 is matig. Het botmateriaal, voor alle categorieën dieren (zoogdieren, vogels en vissen) is bros en verweerd. Desalniettemin zijn de resten goed te determineren en analyseren. Daardoor konden de volgende primaire data onderzocht worden:

- Soortenspectrum
- Indeling in skeletelementen
- Leeftijdsbepaling van zoogdieren
- Bewijs van karkasbehandeling
- Maten (om de grootte te bepalen van de zoogdieren)

In totaal zijn er ca. 1500 botresten geëvalueerd. De meest materiaal komt uit de 2mm zeefstraat. Het 5 mm zeef heeft ca. een derde van het materiaal aangeleverd. Het hand verzameld materiaal betreft de geringste hoeveelheid botresten (Fig. 44).³¹

30 Schryvers 2013: 34-35

31 Botonderzoek uitgevoerd door ChC Consult/Zooarch (Chiara Cavallo)

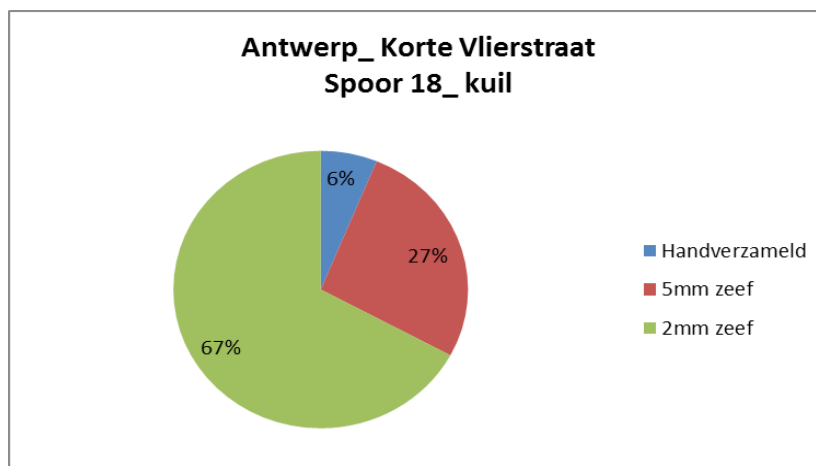

Fig. 44: Spoor 18. Verhouding botresten per verzamelwijze

Bij het handverzamelde materiaal zijn de resten van zoogdieren voornamelijk van rund en schaap/geit. Het aandeel van varkens is gering. De resten van rund zijn zeer gefragmenteerd. Alleen een kootje (*phalanx 1*) is complete aangetroffen. Het consumptiepatroon lijkt meer gericht op schaap/geit (waarschijnlijk meer schaap dan geit). Het varken is vertegenwoordigd door jonge dieren. Het niet determineerbare botmateriaal van zoogdieren bestaat uit fragmenten (voornamelijk wervels en ribben) van middelgrote dieren (MM = *medium mammals*), wat het belang bevestigt van schaap/geit in het botcomplex. Vogels lijken een minder belangrijk rol te hebben gespeeld in het huishoudelijke menu. Dit is een algemeen patroon in middeleeuwse en laat middeleeuwse steden in Vlaanderen.³² Vissen zijn vertegenwoordigd door ca. 300 fragmenten, waarvan twee gecalcineerd. Het gaat om vissen van medium-kleine grootte en de resten bestaan voornamelijk uit fragmenten van de kop, terwijl wervels weinig aanwezig zijn.

Uit het 5mm zeefstaal komen een paar determineerbare resten voor van rund en schaap/geit en een groot aantal niet determineerbare resten van vissen, naast kleine botsplinters van zoogdieren. Acht fragmenten zijn van middelgrote zoogdieren (MM) en behoren mogelijk tot schaap/geit. Van de vissen zijn voornamelijk resten van de kop aanwezig en weinig wervels. Een fragment van vis is gecalcineerd. In het 2mm zeefstaal zijn er ca. 900 resten aangetroffen, waarvan ca. 50 gecalcineerd, die bestaan uit niet-determineerbare kleine splinters. Circa 200 resten bestaan uit viswervels (van kleine vissen, mogelijk paling/haring). De rest (ca. 95 resten) bestaat uit schubben, visresten en amfibieën.

context	Run d		Schaap / geit		Var- ken		MM		Vo- gels	Vis- sen	Indet	Overige		
Spoor 18	D	B	D	B	D	B	D	B				D	B	S
Hand- ver- zameld	4	20	6	15	1	1	-	45	35	ca.280		-		
5 mm zeef	1	-	-	6	-	-	-	8		ca.95	ca.280	-		
2 mm zeef	-	-	-	-	-	-	-	-		ca.220	ca.900	ca.95		

³² Ervynck 1992; Ervynck 1993

Spoor 18. Aantal botresten per diercategorie. De hoeveelheid determineerbare kiezen en/of tanden (D=dentes) t.o.v. van beenderen (B) van zoogdieren is aangegeven, naast schelpen (S).

Leeftijd									Meetbaar			
Rund			Schaap/geit			Varken			Rund	Sch/G eit	Var- ken	Rest
Ma	D	B	Ma	D	B	Ma	D	B				
-	-	1	-	3	3	-	-	-	1	2	-	-

Spoor 18. Aantal resten van zoogdieren waaraan de leeftijd bepaald kan worden en meetbare zijn: onderkaken (Ma=Mandibula), kiezen en/of tanden (D=dentes) en beenderen (B).

Het dierlijk botmateriaal lijkt het resultaat van consumptieafval te zijn. In dit opzicht draagt hij bij aan de geschiedenis van het stand komen van de vulling van de kuil. Het materiaal lijkt afkomstig te zijn uit huishoudelijke activiteiten (keuken en eten) en niet uit ambachtelijke activiteiten. De aanwezigheid van amfibieën (nog beter te determineren) duidt op een natte omgeving.

Zoogdieren, vogels en vissen hebben een rol gespeeld, in verschillende verhouding en belang. Bij de zoogdieren lijkt schaap (en geit) een grotere rol dan rund en varken te hebben gehad. Visconsumptie was gericht kleine vissen (o.a. mogelijk paling/haring). Vogels hebben, zoals gebruikelijk in de late middeleeuwen, een kleine rol gespeeld.

Het gezeefde bulkmonster (MB02) is met behulp van een stereomicroscop gewaardeerd op het voorkomen van botanische resten waarbij is gelet op het aantal aanwezige soorten en op de aantallen per soort. Het monster bevat gedroogd materiaal. Er zijn vrijwel geen botanische resten aanwezig. Er is één zaaddoos van *Juncus* (rus) aanwezig die niet verder gedetermineerd kan worden. Daarnaast zitten er tandjes, van vermoedelijk een muis of een ander klein knaagdier, in het monster. Het monster komt daarom niet aanmerking voor verdere analyse.³³

Van een substaal van het ingezamelde bulkmonster (MB02) uit spoor 18 werd een waardering van pollen uitgevoerd. Pollen kunnen namelijk heel andere aspecten van het voedselpatroon belichten dan macroresten en bot. Het pollenmonster is bereid volgens de standaardmethode van Erdtman. Om een indruk te krijgen van de pollenconcentratie is aan elk monster een vaste hoeveelheid sporen (twee tabletten met ca. 9666 sporen per tablet) van een wolfsklauwsoort (*Lycopodium*) toegevoegd. De bereiding is uitgevoerd onder leiding van M. Hagen van de Vrije Universiteit van Amsterdam.³⁴

Het pollenmonster is geïnventariseerd om uit te zoeken of het voor analyse in aanmerking komt. Daarbij is gekeken naar de rijkdom van het materiaal en naar de aantasting van het pollen. Daarnaast is gekeken naar de pollensamenstelling van elk monster, waarbij extra aandacht is besteed aan de aanwezigheid van pollen van cultuurgewassen en aan andere indicatoren die op menselijke activiteiten wijzen. Bij de inventarisatie, die is uitgevoerd door M. van Waijen, is gebruik gemaakt van een doorvallend-lichtmicroscop bij een vergroting van 10x40.

projectcode	toponiem	aantal tabletten	volume in ml	BIAX nummer	BIAX code
project 2015/324	Korte Vlierstraat	2	4	BX7219	ANTKVL

Antwerpen - Korte Vlierstraat, administratieve gegevens van de pollenmonsters.

³³ Botanisch macrorestenonderzoek uitgevoerd door MUG Ingenieursbureau (Gertjan de Roller)

³⁴ Pollenonderzoek uitgevoerd door BIAX (Wouter van der Meer)

Het monster is zeer arm aan pollen dat bovendien matig is geconserveerd. Het preparaat bevat voornamelijk houtskoolfragmenten en (toegevoegde) Lycopodium-sporen. Het monster blijkt ongeschikt voor verdere analyse.

projectcode		2015/324	
toponiem		Korte Vlierstraat	
nummer		BX7219	
	rijkdom	zeer arm	rijkdom
	conservering	matig	conservering
	analyse	nee	
	globale AP/NAP	-	globale verhouding bomen/niet-bomen
bomen en struiken (drogere gronden)		+	bomen en struiken (drogere gronden)
bomen (nattere gronden)		+	bomen (nattere gronden)
cultuurgewassen		+	cultuurgewassen
	granen-type	+	Cerealie-type
akkeronkruiden en ruderalen		+	akkeronkruiden en ruderalen
graslandplanten en kruiden (algemeen)		+	graslandplanten en kruiden (algemeen)
heide en hoogveenplanten		++	heide en hoogveenplanten
waaronder:	struikhei	+	waaronder: <i>Calluna vulgaris</i>
	veenmos	++	<i>Sphagnum</i>
mestschimmels		+	mestschimmels
houtskool		++++	houtskool

Fig. 45: Greppel S19

Fig. 46: Doorsnede greppel S19

S19 is een rechthoekige kuil met een lichte bruingele gevlekte vulling die baksteen- en mortelbrokjes bevat en een noordoost-zuidwest oriëntatie heeft (Fig. 45). De kuil meet minimaal 5,60 x 1,56 m en heeft een maximale bewaarde diepte van 40 cm. De kuil ligt net naast S18 en wordt doorsneden door verschillende sporen, namelijk door S20, 22, 23 en 24. Het spoor vertoonde een vlakke bodem en steile wanden (Fig. 46) in doorsnede. De bewaringsdiepte is 40 cm.

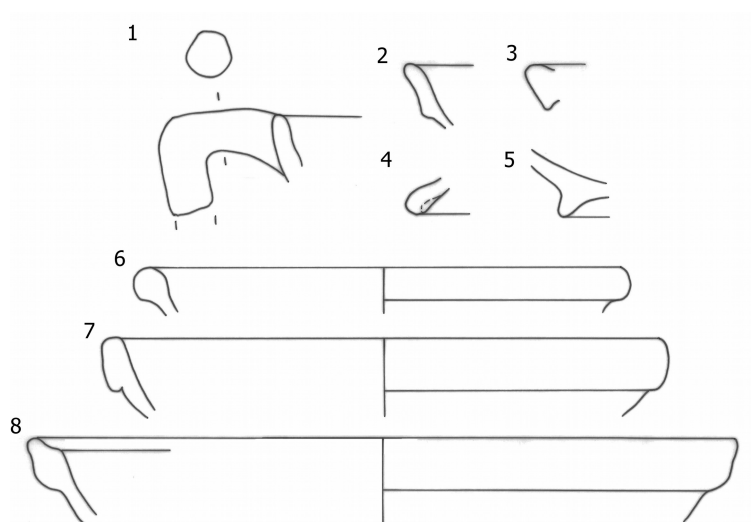

Fig. 47: Vondsten uit S19 (1/3)

Fig. 48: Geconserveerd gedecoreerd gespplaatje uit S19

Het vondstmateriaal omvat een wandfragment handgevormd middeleeuws aardewerk, twee wandfragmenten protosteengoed, een wandfragment Siegburg steengoed en een bodem- en een wandfragment Raeren steengoed. Grijs aardewerk wordt vertegenwoordigd door een randfragment van een kom (Fig. 47, 6), twee randfragmenten van een kruik (Fig. 47, 2), twee randfragmenten van een teil (Fig. 47, 7) en acht wandfragmenten die niet aan een specifieke vorm toe te schrijven zijn. Ook behoren twee randfragmenten toe aan een kom of pan in rood aardewerk (Fig. 47, 8) en zijn er nog twee rand-, 12 wandfragmenten en een oorfragment van een grape (Fig. 47, 1) in rood geglazuurd aardewerk aanwezig. Verder bestaat het vondstmateriaal uit een wandfragment van een tegel, twee ijzeren nagels en een gedecoreerd plaatje in messing dat als leerbeslag kan geïnterpreteerd worden, in het bijzonder als een gespplaatje (Fig. 48). Dit werd

geconserveerd om de goede bewaring ervan te verzekeren. Het is te dateren na de 14de eeuw.³⁵
Het vondstmateriaal uit het spoor dateert in de 14de tot 16de eeuw.

³⁵ Van Bavel 2016, catalogus 49, nr. 84

5.4 Sporen uit de nieuwe tijd

5.4.1 Muurresten

5.4.1.1 Kelders

In de zone ter hoogte van de Korte Vlierstraat werden aan de zuidoostzijde, aansluitend bij het bestaande hoekpand aan de Sint-Andriesplaats, een drietal kelderruimtes vastgesteld (Fig. 49). De kelders omvatten twee achter elkaar gelegen grotere ruimtes en een geïntegreerde smalle ruimte (trapgat) ten noordwesten ervan. De kelders lijken in de 17de of 18de eeuw aangelegd. De ruimte die aan de straat is gelegen, heeft binnenafmetingen van 4,15 bij 4,05 m. De er achter gelegen ruimte meet 5,30 bij 4,05 m en de smalle ruimte meet 3,85 bij 1,25 m. De kelders waren opgevuld met een donkere bruingele gevlekte puinlaag (L1). Het bouwpuin bevat eerder recente vondsten, mogelijk uit de eerste helft van de 20ste eeuw.

Fig. 49: Overzicht meest oostelijke kelderruimtes

De scheidingsmuur (M4) met het hoekpand is stratigrafisch de oudste. Daartegen is de keldermuur aan de straatkant geplaatst (M3), die lijkt te behoren tot een verdwenen kelder ter hoogte van de onderzoekszone. Deze muur is opgebouwd uit bakstenen (17x8x4,5 cm) in kruisverband met oranjewitte kalkmortel. De andere keldermuren (M1, 2, 6, 14, 15 en 22) zijn opgebouwd uit bakstenen (18x8x5 cm) in kruisverband met bruinbeige kalkmortel. De keldermuur aan de achterzijde (M13) is later aangelegd. Deze is opgebouwd met bakstenen (16,5x8x5 cm) in kruisverband met geelwitte kalkmortel.

Het eerste vloerniveau van de kelders bestaat uit tegels van 20 bij 20 cm (M7 en M25/31) (Fig. 50). Deze is gelegen op een diepte van circa 2,15 m onder het huidige maaiveld (5,95 m TAW). Bij

het opkuisen van M31 werden een randfragment van een bloempot in industrieel wit aardewerk, twee fragmenten van een tegel in industrieel porselein en een bruin bierflesje aangetroffen. Ook deze vondsten geven aan dat de vulling van de kelder dateert uit de nieuwste tijd.

Bij de kelderruimte (M1, M2 en M5) die aansluit op de Korte Vlierstraat werd onder de tegelvloer nog een bakstenen vloer vastgesteld (M16) (Fig. 51). Deze bestaat uit bakstenen die in geelwitte kalkmortel geplaatst zijn. De bakstenen hebben afmetingen van 18x8x5 cm.

Fig. 50: Vloerniveau 1 in sector 1 (M7)

Fig. 51: Vloerniveau 2 in sector 1 (M16)

5.4.1.2 Waterput

Onder de kelder aan de Korte Vlierstraat is een ronde bakstenen waterput aanwezig, afgedekt met een rechthoekige arduinen dekplaat (M9) van 72,5 bij 86 cm. De bakstenen (14,5x7,5x5 cm) van de waterput (M22) zijn in kruisverband in grijs witte kalkmortel gemetst. De buitendiameter van de waterput bedraagt circa 85 cm. De waterput is niet volledig opgevuld en reikt minimaal tot circa 5,20 m onder de bovenste vloer van de kelder (Fig. 52, Fig. 53). Het grondwater werd circa 2 m onder de bovenste vloer van de kelder vastgesteld (ca. 3,95 m TAW). De vulling van de aanlegkuil (S3) van de waterput is geelbruin gevlekt en bevat baksteen- en mortelbrokjes. Deze bevatte geen vondstmateriaal.

Fig. 52: Waterput

Fig. 53: Doorsnede langs buitenzijde waterput M9/21

5.4.1.3 Overige muurresten

In de zone ter hoogte van de Korte Vlierstraat zijn naast kelders en een waterput nog andere muurresten aangetroffen. Een funderingsmuur (M24) waarvan de bakstenen (?x7,5x4,5 cm) in onregelmatig verband gemetst zijn met een gele kalkmortel, is in het noordwesten van deze zone aanwezig (puinfundering). De muur heeft een noordoost-zuidwest oriëntatie en knikt in het zuidwesten af in noordwestelijke richting (Fig. 54). Boven M24 is opgaand muurwerk (M23) vastgesteld. De bakstenen van deze muur (17x7,5x4 cm) zijn in onregelmatig verband met een grijswitte kalkmortel gemetst.

Tussen deze muren en de hoger besproken kelder is een noordoost-zuidwest georiënteerde U-vormige goot met een breedte van circa 50 cm (M27), gemetst in een lichtbeige kalkmortel met onregelmatige natuurstenen dekplaten in recuperatiesteen. De bakstenen (18x9x4 cm) zijn geplaatst in een staand verband.

Fig. 54: Overzicht sector 5 (vlak 1) met links kelderdeurmuur (M22), centraal de goot (M27) en rechts de muur met kalkmortel die afknikt (M23/24).

Onder de goot bevindt zich, met dezelfde oriëntatie, een afgetopte fundering. Deze is gemetst in een gele kalkmortel (M28), met bakstenen van 16x7x4 cm. De muur reikt tot de bovenzijde van de moederbodem.

5.4.2 Grondsporen

5.4.2.1 Kuilencluster

Ten noorden van de vondstrijke kuilen werd een cluster elkaar doorsnijdende afvalkuilen vastgesteld (S83-99) (Fig. 77). De grote diepte van de meeste kuilen doet vermoeden dat ze zijn ontstaan in het kader van de winning van zand (o.m. gebruikt voor de aanmaak van mortel) en dan secundair als afvalkuilen zijn gebruikt. Onder de eerder lemige lagen van de natuurlijke bodem bevindt zich namelijk zand. De onderzijde van de kuilen situeert zich ter hoogte van een meer ijzerrijke laag, die wellicht de grondwatertafel aangeeft (oxidatiegrens).

In de meeste opvullingspakketten werd een beperkte hoeveelheid bouwpuin en eerder fragmentair aardewerk vastgesteld. Uit één pakket (S92e) werd een grote hoeveelheid vondstmateriaal, voornamelijk weinig gefragmenteerd aardewerk en een beperkte hoeveelheid bot, gerecupereerd. Dit wijst er op dat het afval zonder al te veel omzwervingen in de laag is terechtgekomen. De meeste kuilen hebben een eerder vlakke bodem en steile wanden.

S83 is een donker grijsbruin gevlekt spoor dat baksteen- en mortelbrokjes bevat. Het heeft een onregelmatige vorm. De afmetingen van het spoor bedragen 1,07 m bij 99 cm. Vondstmateriaal omvat twee wandfragmenten rood aardewerk.

S84 is een bruingrijs gevlekt onregelmatig spoor dat doorsneden wordt door S83 en 85. Het bevat baksteen- en mortelbrokjes, evenals houtskoolspikkels. De afmetingen bedragen 4,04 bij 1,68 m. De vulling is tot 8 cm diep bewaard (Fig. 56). Vondstmateriaal omvat 12 wandfragmenten grijs aardewerk, 11 wandfragmenten rood geglaazuurd aardewerk, zeven botfragmenten, een ijzeren nagel en een gecorrodeerde brok ijzer.

S85 is een bruingrijs gevlekt puinig spoor met een onregelmatige vorm. Het bevat baksteen- en mortelbrokken. Het spoor doorsnijdt S84, 86 en 87. De afmetingen bedragen 68 bij 65 cm. De bewaringsdiepte van de vulling is 8 cm. Dit spoor bevatte geen vondstmateriaal.

S86 is een langwerpige ovaal spoor met een donkere grijsrode gevlekte vulling. Deze bevat baksteen- en mortelbrokjes, evenals fragmenten leisteen. Het spoor doorsnijdt S85 en 87. De afmetingen van het spoor bedragen 4,5 bij 2 m. De bewaringsdiepte van de vulling bedraagt 1,81 m. De vulling bestaat uit meerdere opvullingspakketten (a-g).

In doorsnede is de bovenste vulling (a) zwartblauw tot oranjegeel gevlekt. Deze laag wordt doorsneden door een bruine gevlekte puinlaag (e). Laag a ligt op laag b, een donkere bruinzwarte gevlekte laag. Hieronder ligt laag c, een homogene bruine laag. Onder laag c ligt laag d, een homogene gele laag die bovenop laag h ligt, dit is een zwartbruine gevlekte laag. Laag a ligt tevens op laag f, een donkerbruine gevlekte puinlaag die op zijn beurt op laag g ligt, een donkere bruingele gevlekte laag.

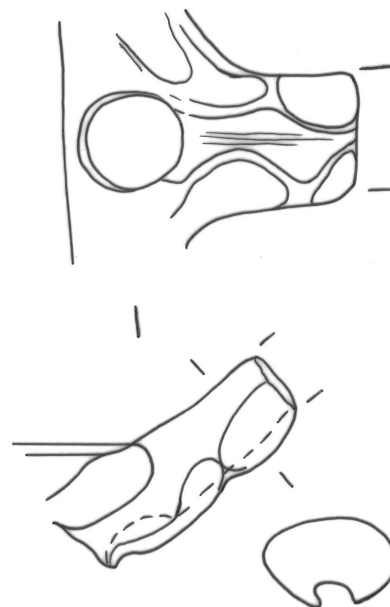

Fig. 55: Vondst uit S86, laag h (1/3)

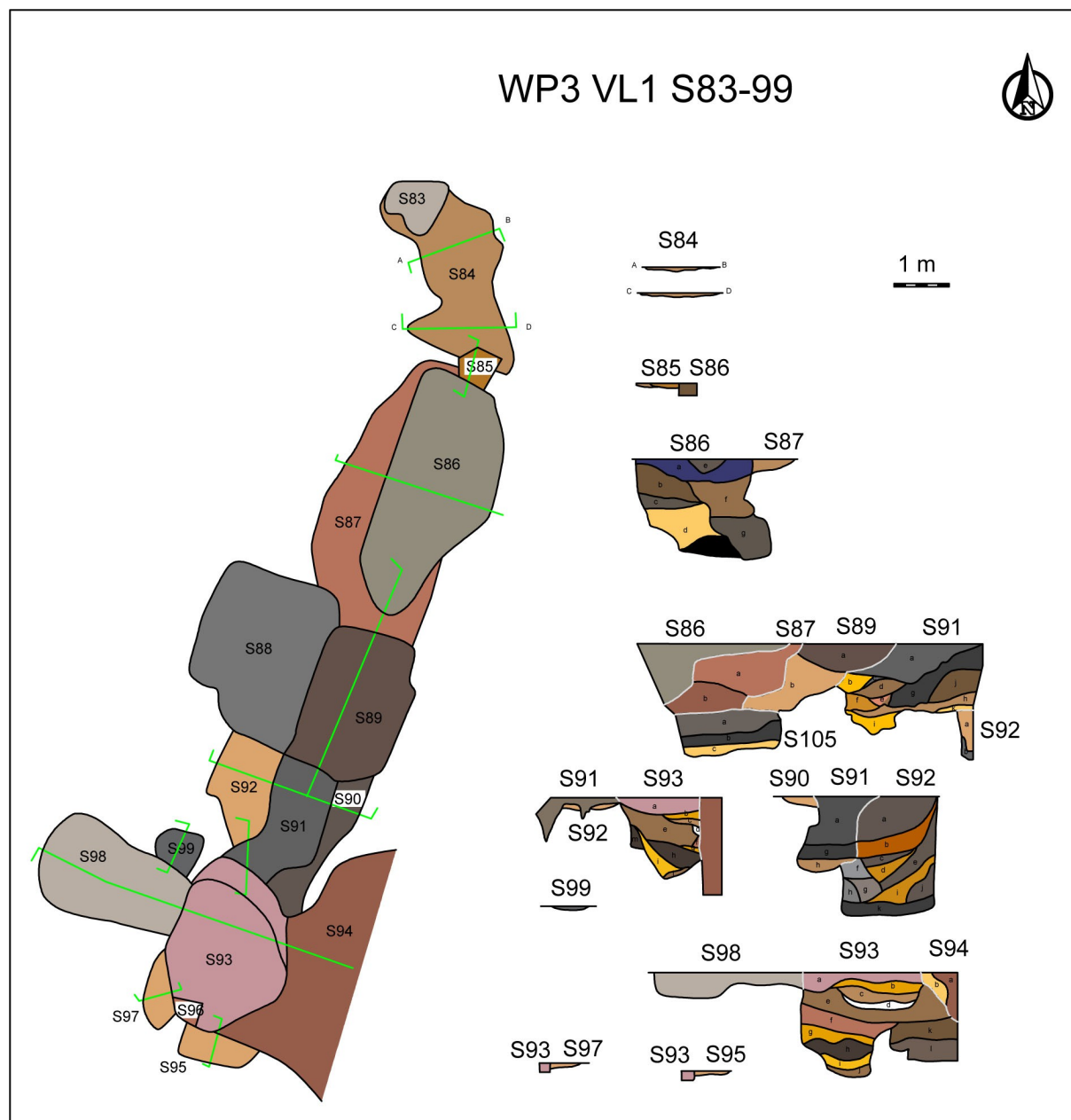

Fig. 56: Grondplan en doorsnedes van de kuilencluster

Vondstmateriaal uit laag a omvat een wandfragment van een faiencetegel. Uit laag b zijn twee wandfragmenten rood geglazuurd aardewerk, een fragment van een tegel en twee botfragmenten afkomstig. Laag c bevatte eveneens een wandfragment rood geglazuurd aardewerk. Laag g leverde een oorfragment rood geglazuurd aardewerk op en laag h bevatte tot slot nog een randfragment van een pan of steelkom in rood geglazuurd aardewerk (Fig. 55). Het vondstmateriaal dateert het spoor in de 16de tot 17de eeuw.

S87 is een langwerpig onregelmatig spoor dat doorsneden wordt door S85, 86, 88 en 89. De afmetingen bedragen minimaal 5,1 bij 2,4 m. De vulling is tot 1,29 m diep bewaard en bevat baksteen- en mortelbrokjes, evenals houtskoolspikkels. In doorsnede zijn twee lagen te onderscheiden. Laag a, de bovenste laag, is donker bruinzwart gevlekt. Laag b, de onderste laag, is bruinoranje gevlekt.

Vondstmateriaal uit laag a omvat een vermoedelijk intrusief wandfragment industrieel wit aardewerk, een wandfragment Raeren steengoed, een rand- en twee wandfragmenten van een teil in grijs aardewerk (Fig. 57, rechtsboven), twee randfragmenten en een wandfragment van een kom (Fig. 57, onder) in rood geglaazuurd aardewerk en een rand- en een wandfragment van een teil (Fig. 57, linksboven) in rood geglaazuurd aardewerk. Verder bevatte laag a ook acht botfragmenten. Laag b bevatte een randfragment van een kamerpot in rood geglaazuurd aardewerk. De vondsten dateren het spoor algemeen in de nieuwe tijd.

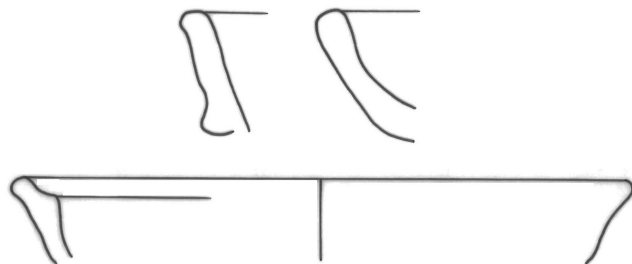

Fig. 57: Vondsten uit S87, laag a (1/3)

Fig. 58:
Vondst
uit S87,
laag b
(1/3)

Onder S87 bevindt zich nog S105. De kuil bevat drie vullingen, die van boven naar beneden besproken worden. De bovenste vulling van S105, laag a, is donker bruingeel gevlekt en bevat baksteen- en mortelbrokjes. S105, laag b, is zwartgeel tot groenbruin gevlekt en S105, laag c, is bruinoranje gevlekt (Fig. 78). Enkel laag a bevatte vondstmateriaal, meer bepaald een wandfragment rood geglaazuurd aardewerk.

S89 is een donkere bruinzwarte gevlekte ovale kuil met afmetingen van 2,80 bij 1,84 m. Het spoor heeft twee opvullingslagen. De bovenste laag is donker bruinzwart gevlekt en bevat baksteen- en mortelbrokjes, en de onderste laag is geeloranje gevlekt. De vulling is tot 1,26 m diep bewaard. Vondstmateriaal omvat een wandfragment rood geglaazuurd aardewerk en een botfragment.

S90 is een homogeen bruin spoor met een onregelmatige vorm. De vulling bevat baksteenbrokjes en houtskoolspikkels. Het spoor wordt doorsneden door S89, 91, 94 en 97. De afmetingen bedragen minimaal 2,64 m bij 64 cm. De bewaringsdiepte van de vulling is 19 cm. Het spoor bevatte geen vondstmateriaal.

S91 doorsnijdt S90 en 92 (Fig. 59) en wordt zelf doorsneden door S88, 89 en 97. Het is een langwerpige spoor met afmetingen van 2,31 bij 1,12 m. Het spoor is nog 1,64 m diep bewaard en de vulling bestaat uit verschillende opvullingspakketten (a-i). Ze worden beschreven van boven naar beneden. Laag a is donker bruinzwart gevlekt en bevat baksteen- en mortelbrokjes. Laag b is geeloranje gevlekt. Laag d is homogeen donkerbruin. Laag e is homogeen bruin. Laag f is zwart bruingeel gevlekt. Laag i is geeloranje gevlekt.

Fig. 61: plaquette in pijpenaarde uit S91, laag a

Fig. 62: Veterhuls en kopseldje uit S91, laag a

Vondstmateriaal uit laag h omvat een wandfragment grijs aardewerk, een rand- en vier wandfragmenten van een kruik in Raeren steengoed, een randfragment van een kom in rood geglaazuurd aardewerk, een randfragment van een teil in rood geglaazuurd aardewerk, een bodem- en vijf wandfragmenten rood geglaazuurd aardewerk en twee botfragmenten.

S92 is in het vlak opgetekend als een onregelmatig spoor dat doorsneden wordt door S88 en 91. De afmetingen bedragen minimaal 1,91 bij 1,21 m. De vulling is tot 2,16 m diep bewaard en bestaat uit verschillende opvullingspakketten (a-k). Ze worden beschreven van boven naar beneden. Laag a is bruingeel gevlekt en bevat baksteen- en mortelbrokjes evenals houtskoolspikkels, laag b is geelbruin gevlekt en bevat baksteen- en mortelbrokjes, laag c is bruingeel gevlekt, laag d is geelbruin gevlekt, laag e is donker bruingeel gevlekt, laag f is bruingeel gevlekt, laag g is bruinbeige gevlekt, laag h is donker bruinbeige gevlekt, laag i is geelbruin gevlekt, laag j is bruingrijs gevlekt en laag k is donker grijsbruin gevlekt.

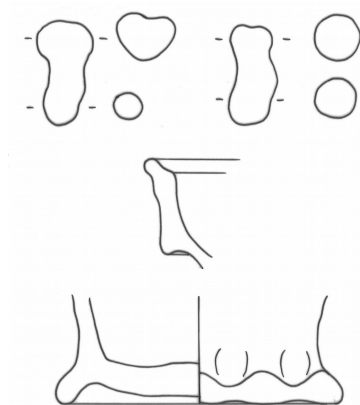

Fig. 63: Vondsten uit S92, laag a (1/3)

Vondstmateriaal uit laag a omvat een bodem- en twee wandfragmenten Siegburg steengoed van een kan of kruik (Fig. 63, onder), een rand- en acht wandfragmenten van een teil in rood geglaazuurd aardewerk (Fig. 63, centraal), twee fragmenten baksteen, drie botfragmenten en vier ijzeren nagels (Fig. 63, boven). Laag c bevatte een wandfragment grijs aardewerk, een rand- en twee wandfragmenten rood geglaazuurd aardewerk van een teil (Fig. 65, 3), zes rand- en 17 wandfragmenten van minstens vier kommen in rood geglaazuurd aardewerk (Fig. 65, 1, 2, 4 en 5), een wandfragment baksteen en vier botfragmenten. Laag d bevatte een rand- en twee wandfragmenten rood geglaazuurd aardewerk van een grape (Fig. 64).

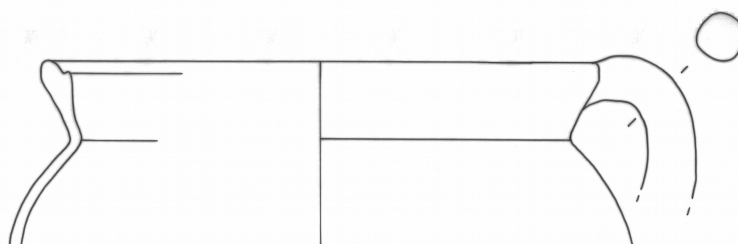

Fig. 64: Vondst uit S92, laag d (1/3)

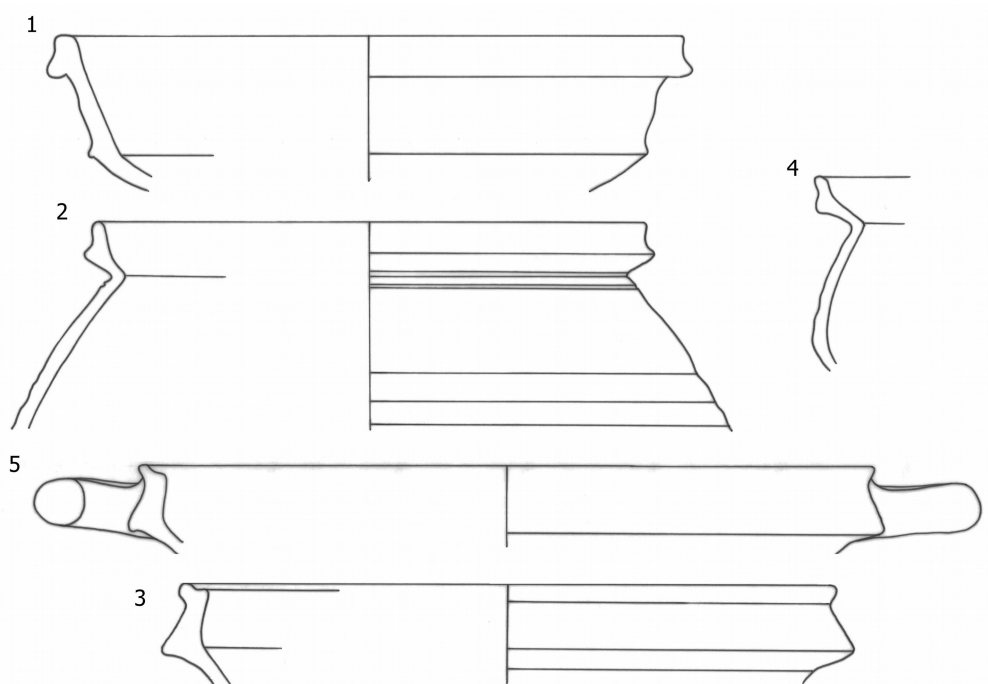

Fig. 65: Vondsten uit S92, laag c (1/3)

Laag e (Fig. 66, Fig. 67, Fig. 68 en Fig. 69) bevatte twee wandfragmenten grijs aardewerk, een wandfragment Langerwehe steengoed, een rand-, een bodem- en twee wandfragmenten van een kruik in Raeren steengoed (Fig. 66, 21) en nog een bodem- en acht wandfragmenten Raeren steengoed die niet aan een specifieke vorm toe te schrijven zijn. Het rood geglazuurd aardewerk omvat een randfragment van een bord (Fig. 66, 2), 46 rand-, twee bodem- en vijf wandfragmenten van 19 grapes (Fig. 66-Fig. 69, 4, 5, 14, 17, 18, 19, 23, 24, 25, 26, 27, 29, 30, 31, 42, 43, 44, 45 en 46), zes randfragmenten van drie kommen (Fig. 66, 1, 3 en 10), een randfragment van een kruik (Fig. 66, 20), een randfragment van een pan (Fig. 68, 36), drie randfragmenten en een volledig profiel van twee papkommen (Fig. 66, 6 en 7), zeven randfragmenten en een oorfragment van twee steelkommen (Fig. 67-Fig. 68, 28 en 35), 11 randfragmenten van vier teilen (Fig. 66-Fig. 69, 8, 9, 22 en 47) en nog 22 bodem- en 265 wandfragmenten die niet aan een specifieke vorm toe te schrijven zijn. Verder omvat het vondstmateriaal uit laag e nog drie fragmenten baksteen, een fragment van een tegel, een kleikorrel, vijf ijzeren nagels (Fig. 66, 11 en 12), tien metaalslakken, 75 botfragmenten en een fragment leisteen.

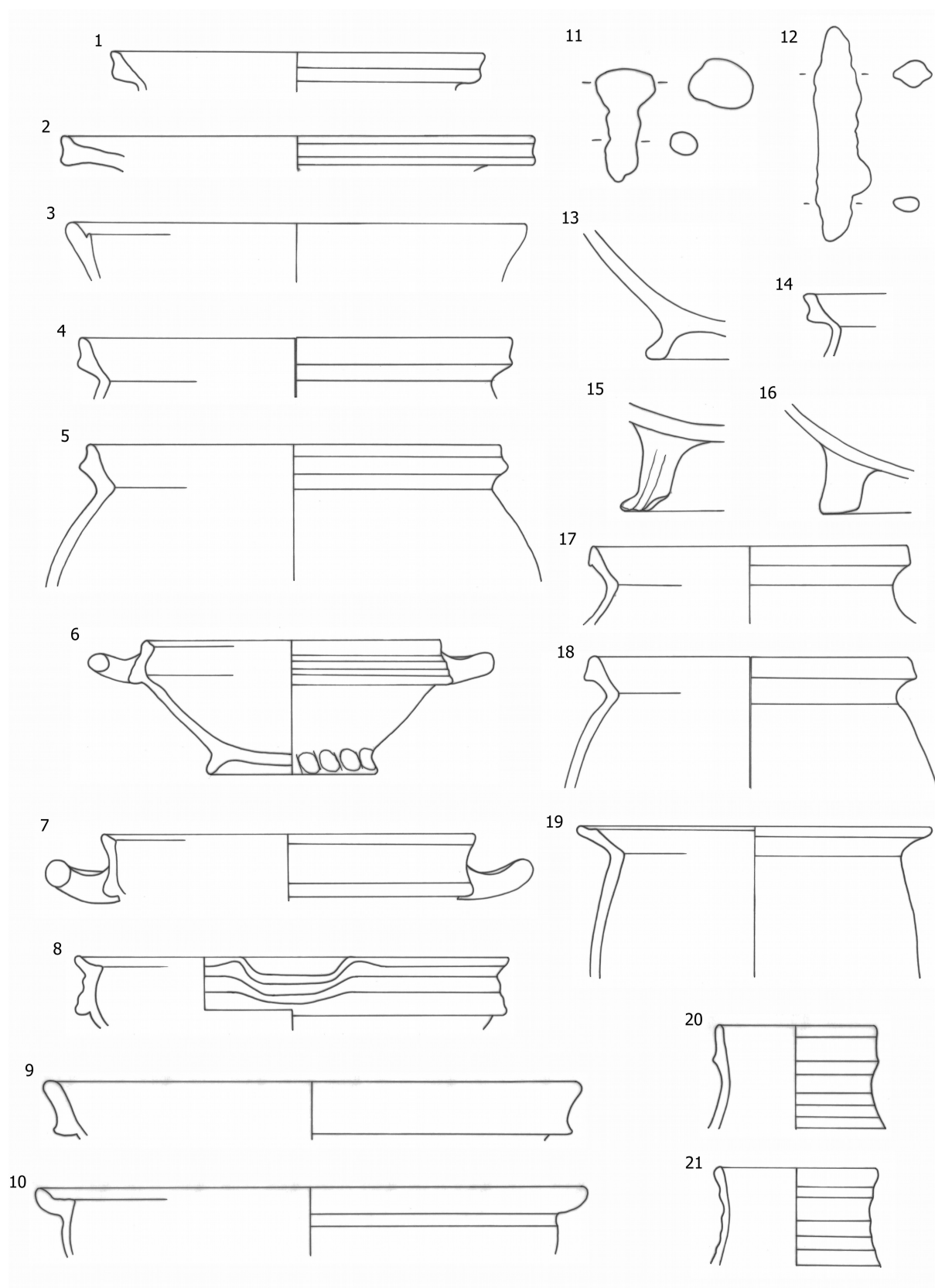

Fig. 66: Vondsten uit S92, laag e (deel 1) (1/3)

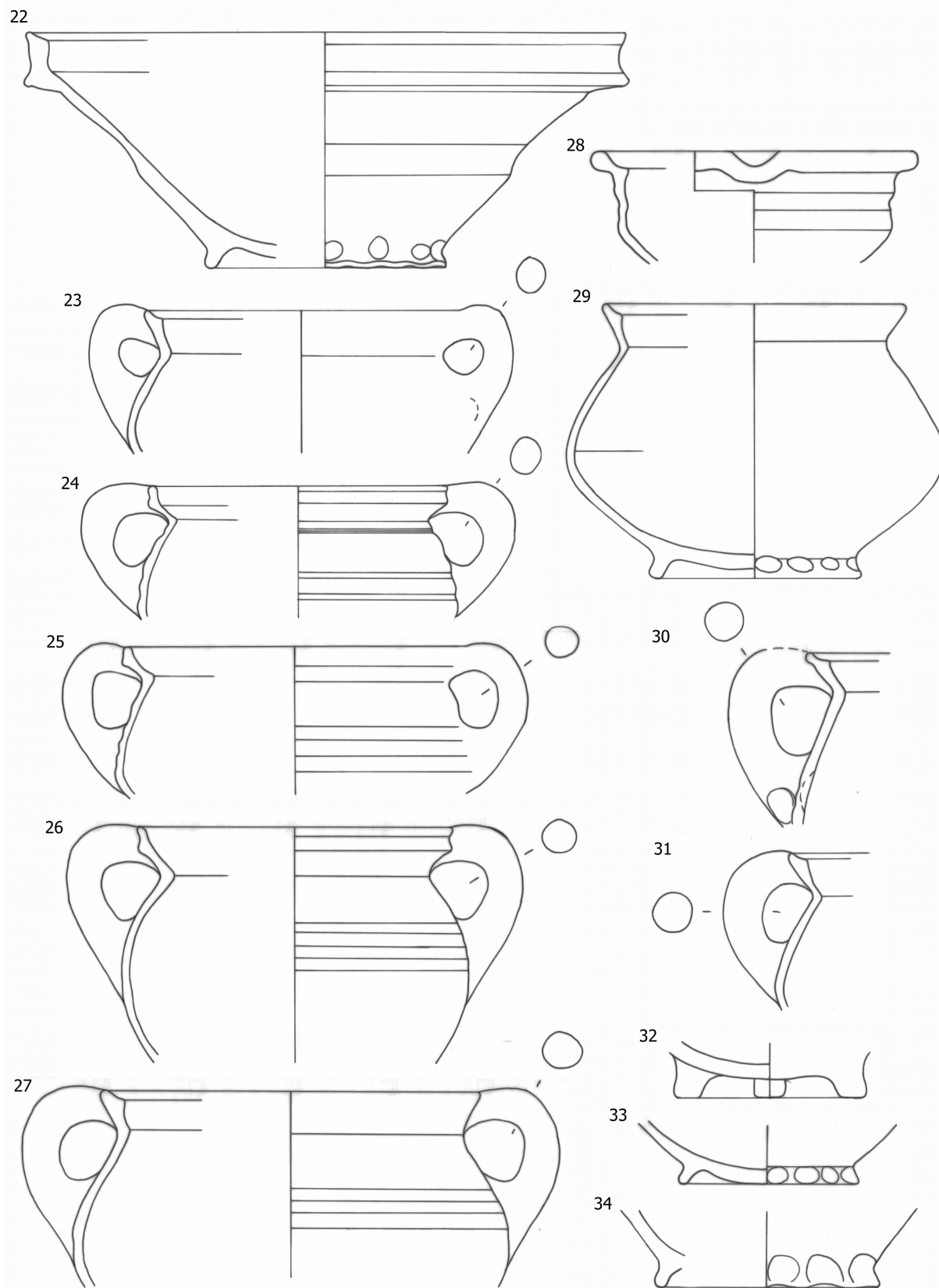

Fig. 67: Vondsten uit S92, laag e (deel 2) (1/3)

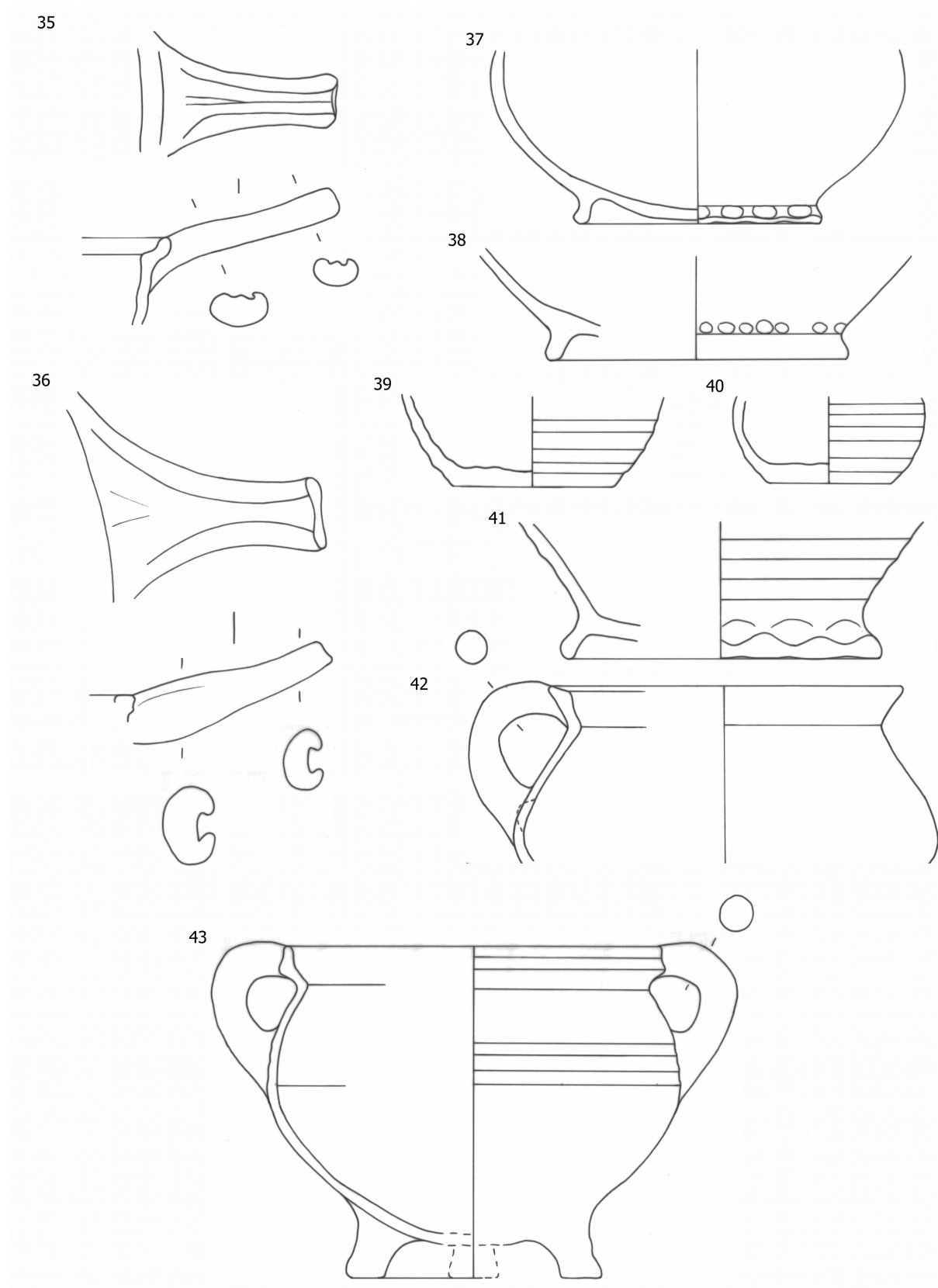

Fig. 68: Vondsten uit S92, laag e (deel 3) (1/3)

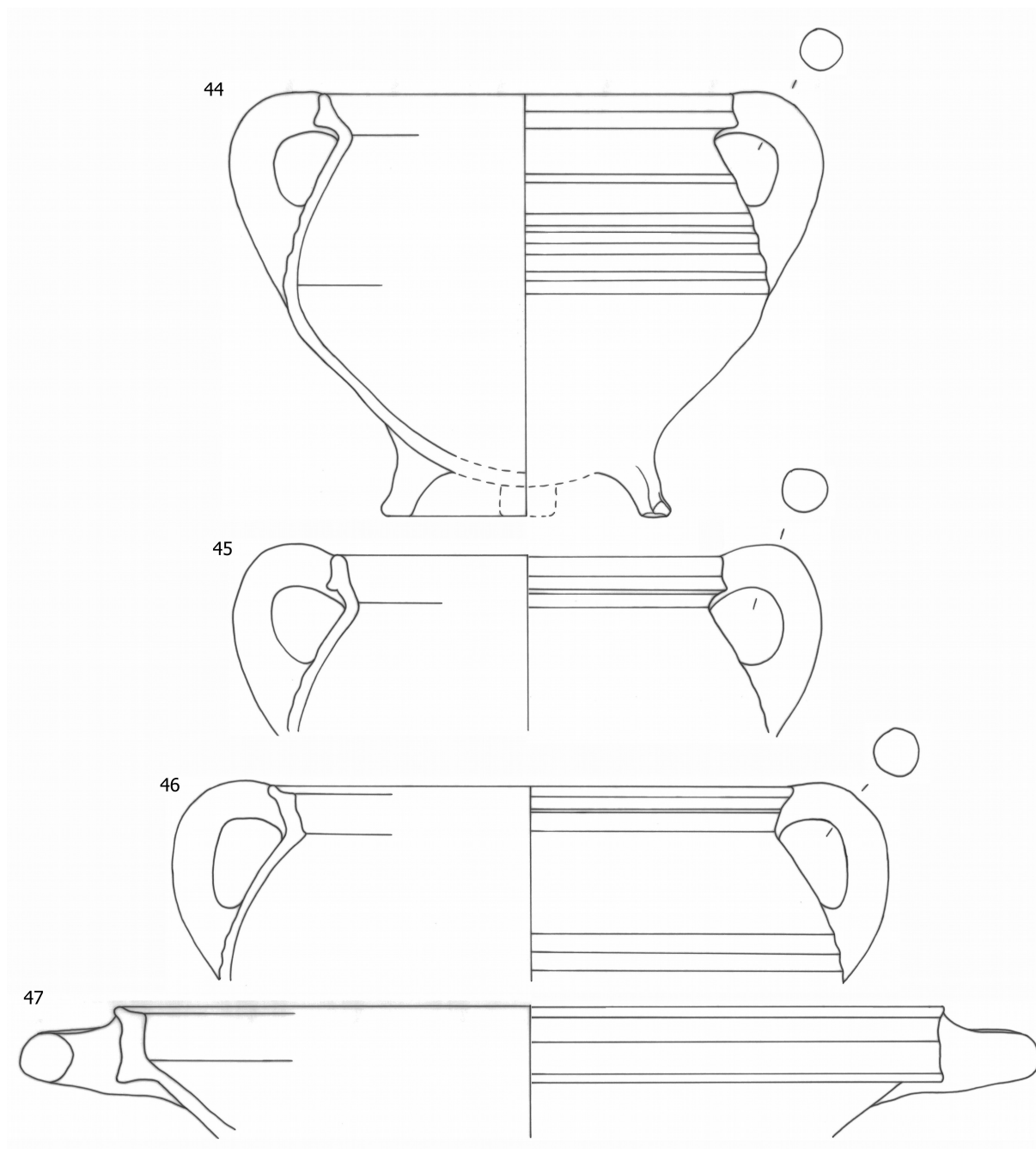

Fig. 69: Vondsten uit S92, laag e (deel 4) (1/3)

Vondstmateriaal uit laag f omvat een bodemfragment van een kan in Raeren steengoed (Fig. 71). Laag i bevatte vier rand- en twee wandfragmenten van een grape (Fig. 70) in rood geglaazuurd aardewerk. Laag k leverde tot slot nog een wandfragment rood geglaazuurd aardewerk op. Het vondstmateriaal dateert het spoor in de tweede helft van de 15de tot 16de eeuw.

Fig. 71: Vondst uit S92, laag f (1/3)

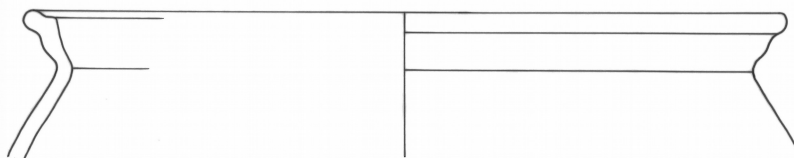

Fig. 70: Vondst uit S92, laag i (1/3)

S93 is donkerbruin gevlekt en bevat baksteen- en mortelbrokjes. Het spoor doorsnijdt S94, 95, 97 en 98. Het wordt zelf doorsneden door S96. Het is ovaalvormig en heeft afmetingen van 2,77 bij 2,26 m. De bewaringsdiepte van de vulling is 1,48 m. De vulling bestaat uit meerdere opvullingspakketten (a-j). Ze worden beschreven van boven naar beneden. Laag a is een roze puinlaag, laag b is geelbruin gevlekt, laag c is bruingeel gevlekt, laag d is witbruin gevlekt, laag e is donkerbruin gevlekt, laag f is donker bruingeel gevlekt, laag g is homogeen geel, laag h is donker bruinwit gevlekt, laag i is homogeen geel en laag j, is bruingeel gevlekt.

Laag a bevatte een fragment van een dakpan en een fragment botmateriaal. Vondstmateriaal uit laag e omvat twee rand-, een bodem- en 15 wandfragmenten van een grape in rood geglaazuurd aardewerk en een wandfragment wit geglaazuurd aardewerk (Fig. 72). Laag h bevatte een wandfragment grijs aardewerk, een wandfragment Raeren steengoed, een rand- en zeven wandfragmenten van een grape in rood geglaazuurd aardewerk en een ijzeren nagel. Verder bestond het uit een metaalslak en zeven botfragmenten. Vondstmateriaal uit laag i omvat een wandfragment rood geglaazuurd aardewerk en een fragment botmateriaal. Laag m leverde een randfragment van een veelkantige beker met getorste ribben in varenglas op (Fig. 73), evenals een metaalslak.

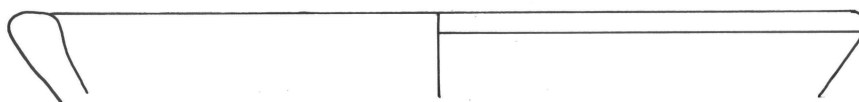

Fig. 72: Vondst uit S93e (1/3)

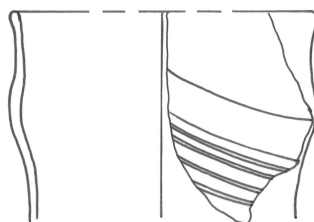
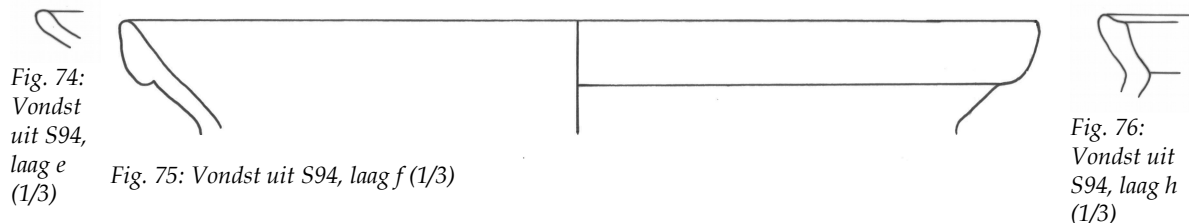

Fig. 73: Vondst uit S93m (1/3)

S94 is een onregelmatig spoor dat tegen de putwand werd geregistreerd en dat S90, 93 en 95 doorsnijdt. De afmetingen bedragen minimaal 4,74 bij 2,22 m. De vulling bestaat uit twee lagen. De bovenste laag (a) is donker bruinbeige gevlekt en bevat baksteen- en mortelbrokjes, en de onderste laag (b) is licht bruingeel gevlekt. De bewaarde diepte van het spoor bedraagt 90 cm.

Vondstmateriaal uit laag a omvat een wandfragment grijs aardewerk, twee wandfragmenten Raeren steengoed, een fragment van een pijpensteel en twee wandfragmenten rood geglaazuurd

aardewerk. Laag e leverde een randfragment van een faiencebord (Fig. 74) op. Laag f bevatte een randfragment van een grape in grijs aardewerk en twee botfragmenten (Fig. 75). Laag h bevatte een randfragment van een grape in rood geglaazuurd aardewerk (Fig. 76). Het vondstmateriaal dateert het spoor in de 16de tot 17de eeuw.

S96 is een onregelmatig spoor dat S93 doorsnijdt en een grijze gevlekte vulling heeft met baksteen- en mortelbrokjes. De afmetingen bedragen 56 bij 44 cm. Het spoor bevatte geen vondstmateriaal.

S98 is een ovaalvormig spoor dat doorsneden wordt door S93 en zelf S99 doorsnijdt. Het heeft een puinrijke bruine tot groengrijze gevlekte vulling die baksteen- en mortelbrokken bevat, evenals houtskoolspikkels. De afmetingen bedragen 2,77 bij 1,76 m. De bewaarde diepte van het spoor is 47 cm. Vondstmateriaal omvat een wandfragment rood geglaazuurd aardewerk en een botfragment.

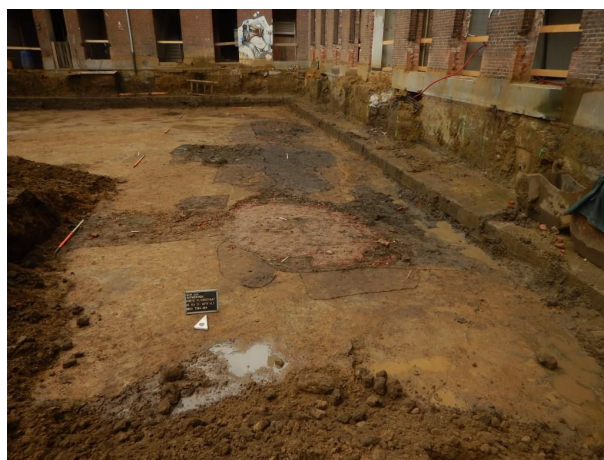

Fig. 77: Reeks aaneengesloten kuilen (S84-99)

Fig. 78: Doorsnede S86-87 S89 S91-92 S105

S99 is tot slot onregelmatig van vorm en wordt doorsneden door S98. De vulling is donkerbruin gevlekt en bevat baksteen- en mortelbrokjes. Het spoor is slechts tot een diepte van 7 cm bewaard, maar bevatte wel wat vondstmateriaal.

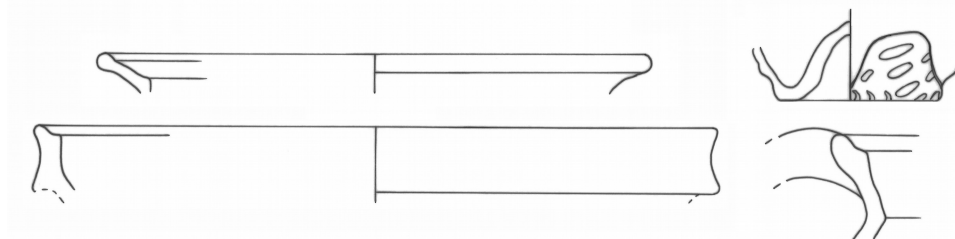

Fig. 79: Vondstmateriaal uit S99 (1/3)

Het vondstmateriaal omvat vijf wandfragmenten grijs aardewerk, twee wandfragmenten industrieel steengoed, een randfragment van een teil in rood aardewerk (Fig. 79, linksonder), twee randfragmenten van een bord in rood geglaazuurd aardewerk (Fig. 79, linksboven), een randfragment van een kookpot in rood geglaazuurd aardewerk (Fig. 79, rechtsonder), een bodem- en negen wandfragmenten rood geglaazuurd aardewerk, een fragment van een tegel, een rand- en vijf bodemfragmenten van twee maigeleins in woudglas (Fig. 79, rechtsboven) en een wandfragment kleurloos vensterglas. Het vondstmateriaal dateert het spoor in de 16de eeuw. Het industrieel steengoed is echter te dateren in de nieuwste tijd. Mogelijk gaat het om intrusieve vondsten.

5.4.2.2 Puinkuilen

Enkele kuilen met diverse vormen zijn te interpreteren als puinkuilen (o.a. S25, 60, 74 en 78).

S25 is een onregelmatig spoor in het vlak tegen de zuidelijke putwand. De vulling van het spoor is donker bruingeel gevlekt en bevat baksteen- en mortelbrokjes. De lengte bedraagt minstens 1,29 m, het spoor is 78 cm breed en tot 11 cm diep bewaard. Vondstmateriaal omvat een randfragment van een grape in grijs aardewerk, een wandfragment rood geglaazuurd aardewerk en een fragment van een tegel.

Fig. 80: Vondst uit S25 (1/3)

S60 is een donker bruingeel gevlekt spoor, dat baksteen- en mortelbrokjes bevat, evenals houtskoolspikkels. Het spoor is onregelmatig van vorm. De afmetingen bedragen 1,39 bij 1,08 m en de bewaarde diepte is 13 cm. De vulling bestaat uit twee pakketten. Het bovenste pakket (a) is puinig en donkergrijs van kleur, het onderste pakket (b) is licht grijsbruin gelaagd. Vondstmateriaal is afkomstig uit laag a en omvat een wandfragment Raeren steengoed, een rand- en twee wandfragmenten rood geglaazuurd aardewerk van een teil en nog een wandfragment rood geglaazuurd aardewerk.

S74 is een donkerbruin gevlekt rechthoekig spoor dat S78 doorsnijdt. De vulling bevat baksteen- en mortelbrokjes, evenals fragmenten leisteen. Het spoor heeft afmetingen van 2,36 m bij 39 cm en is slechts 2 cm diep bewaard. Het spoor bevatte twee wandfragmenten rood aardewerk en een wandfragment rood geglaazuurd aardewerk.

S78 is rechthoekig en bevat drie vullingen. De bovenste laag (a) is donker bruingeel gevlekt en bevat baksteen- en mortelbrokjes evenals fragmenten leisteen, de onderliggende laag (b) is eveneens donker bruingeel gevlekt en bevat baksteen- en mortelbrokjes, en de onderste laag (c) is licht bruingeel gevlekt en bevat eveneens baksteen- en mortelbrokjes. De afmetingen van het spoor bedragen 2,31 bij 1,11 m. De bewaringsdiepte is 28 cm. Vondstmateriaal is afkomstig uit laag b en omvat een wandfragment grijs aardewerk, twee wandfragmenten rood geglaazuurd aardewerk en 13 botfragmenten.

5.5 Sporen uit de nieuwste tijd

5.5.1 Muurresten

5.5.1.1 Bak

Enkele muren vormen een bak in de zuidelijke kelderruimte (M6, 11 en 12) in de zone ter hoogte van de Korte Vlierstraat. Deze is geplaatst tegen de scheidingsmuur van de twee noordoostelijk gelegen kelderruimtes. Misschien mag aan een functie als trap gedacht worden. De muren ervan zijn in twee fasen te plaatsen. Een eerste muur (M6) is opgebouwd uit bakstenen (18x8x5 cm) in kruisverband die met kalkmortel zijn gemetst. De andere muren (M11 en 12) zijn opgebouwd uit bakstenen van 17,5x8,5x4,5 cm in een staand verband en gemetst met grijs witte cementmortel. Ze zijn jonger dan de andere muur (M6) en zijn te plaatsen in de nieuwste tijd.

Fig. 81: Bak (M6, 11 en 12)

5.5.1.2 Goot

Ter hoogte van de centrale binnenkoer is een noordwest-zuidoost georiënteerde goot (M37) vastgesteld (Fig. 82). De bakstenen van de goot zijn in onregelmatig verband in grijs witte cementmortel gemetst. De afmetingen van de bakstenen bedragen 18x9x4,5 cm. De goot is bewaard over een lengte van slechts 6,85 m en heeft een breedte van 78 cm. De goot lijkt in verband gebracht te kunnen worden met de Rijkswachtkazerne.

Fig. 82: Overzicht goot M37

Vondstmateriaal werd aangetroffen bij de opkuis van de goot. Het betreft een randfragment van een bord in industrieel wit aardewerk en een wandfragment kleurloos glas.

5.5.2 Grondsporen

5.5.2.1 Puinkuilen

S59 is een donker bruineel gevlekt ovaal spoor met afmetingen van 48 bij 82 cm. De vulling bevat baksteen- en mortelbrokjes, evenals houtskoolspikkels. Het spoor is slechts 10 cm diep bewaard. Het bevatte twee wandfragmenten grijs aardewerk, een fragment van een gres rioleringsbuis, twee botfragmenten en een kroonkurk.

Fig. 83: Kuil S67

Fig. 84: Doorsnede kuil S67

S67 is een onregelmatige kuil in de zone van de centrale binnenkoer (Fig. 83). De bovenste vulling bevat veel baksteenpuin. De afmetingen van de kuil in het vlak bedragen 4,4 bij 4,3 m. In doorsnede bestaat de kuil uit verschillende lagen (a-f) (Fig. 84). De bovenste vulling (a) is donker bruineel gevlekt en bevat baksteen- en mortelbrokken. Daaronder bevindt zich laag b, een bruineel gevlekte laag met baksteen- en mortelbrokjes, evenals houtskoolspikkels. Daaronder is laag c, een puinlaag met een homogene grijze vulling, gelegen. Laag d is een donkere geelbruine

gevlekte vulling. Laag e is een donkere geelbruine gevlekte vulling. Deze laag ligt op een puinlaag (f). De maximale bewaarde diepte is 2,5 m.

Vondstmateriaal uit laag a omvat een wandfragment industrieel steengoed, een bodemfragment van en majolica bord en een wandfragment groen glas. Uit laag b zijn een bodem- en twee wandfragmenten grijs aardewerk, een wandfragment Raeren steengoed en vier wandfragmenten rood geglazuurd aardewerk afkomstig, evenals een betontegel.

S77 is onregelmatig van vorm (Fig. 85). Het spoor bestaat uit twee lagen. De bovenste laag (a) is bruingroen gevlekt en de onderste laag (b) is oranjebruin gevlekt. Beide lagen bevatten baksteen- en cementbrokjes. De afmetingen van het spoor bedragen 1,95 bij 1,70 m. De bewaarde diepte is 17 cm (Fig. 86). Vondstmateriaal omvat een wandfragment grijs aardewerk, een wandfragment Siegburg aardewerk, een randfragment van een gres afvoerbuis, een fragment kleurloos vensterglas en twee botfragmenten.

Fig. 85: Kuil S77

Fig. 86: Doorsnede kuil S77

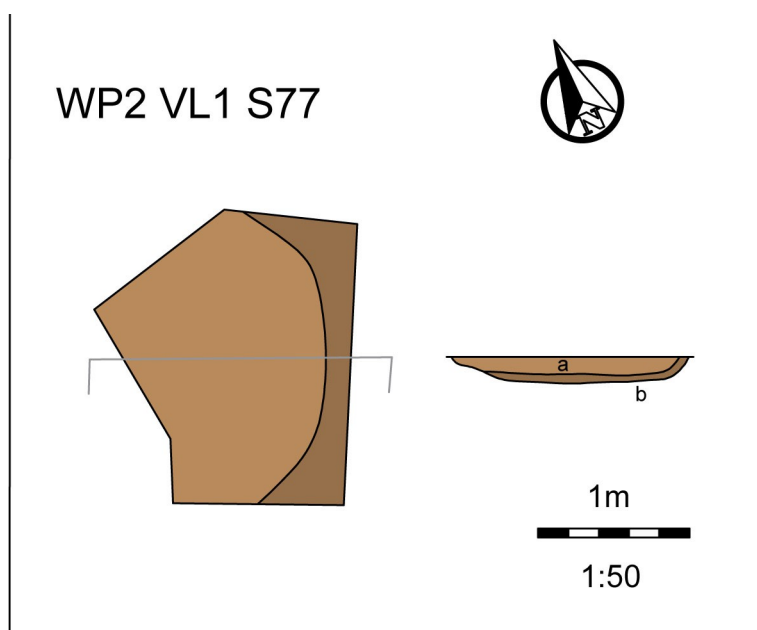

Fig. 87: Grondplan en doorsnede S77

S80 en 81 zijn ook twee puinrijke kuilen. S81 doorsnijdt S80 en is dus jonger. S80 is een ronde kuil met een minimale afmeting van 2,98 m bij 58 cm, die maximaal 45 cm diep bewaard is. De vulling is donkerbruin gevlekt en bevat baksteen- en mortelbrokjes, evenals houtskoolspikkels. Vondstmateriaal bestaat uit een wandfragment grijs aardewerk, vier wandfragmenten rood aardewerk en twee botfragmenten.

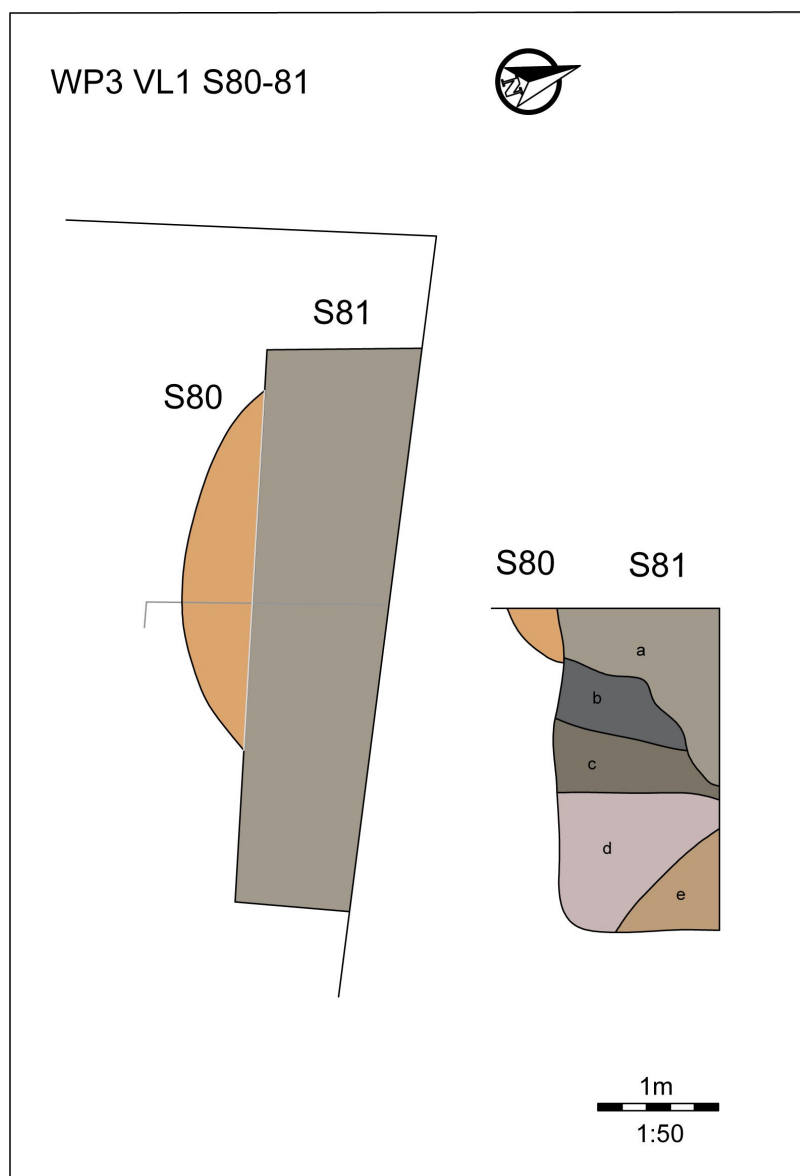

Fig. 88: Grondplan en doorsnede S80-81

S81 is een rechthoekige kuil met minimale afmetingen van 4,70 bij 1,10 m en een maximale bewaarde diepte van 2,70 m. De kuil bevat verschillende opvullingslagen. Van boven naar beneden gaat het om een puinlaag (laag a) die baksteen- en mortelbrokken bevat, evenals fragmenten leisteen, een homogene donkergrijze laag (laag b), een homogene donkerbruine laag (laag c), een roze puinlaag (laag d) en een gele puinlaag (laag e).

Vondstmateriaal uit laag a omvat een wandfragment grijs aardewerk, twee rand- en een wandfragment van een bord en een kom in industrieel wit aardewerk, vijf wandfragmenten en een oorfragment rood geglaazuurd aardewerk en drie botfragmenten. Uit laag b of laag c is een

wandfragment groen glas afkomstig. Laag d leverde twee randfragmenten van een bloempot in rood aardewerk en een randfragment van een kom in rood geglaazuurd aardewerk op.

5.5.2.2 Verstoringen

Als recent veroorzaakte verstoringen (door de aanleg van een palenwand) zijn enkele grote onregelmatige kuilen te interpreteren (o.a. 21/38, 37, 75/79 en 88). Ze hebben een losse vulling en bevatten heel wat bouwpuin.

Een voorbeeld hiervan is S88, een verstoring die kuilen S89, 91 en 92 doorsnijdt. De vulling is donker bruingroen gevlekt en bevat baksteenbrokken en beton. De afmetingen in het vlak bedragen 3,05 bij 2,34 m.

Ook een aantal kleine ronde sporen met losse vulling zijn als verstoring te interpreteren (54-56, 65, 68-71 en 103-104) (Fig. 89). S54-55, 65 hebben een groenbruine gevlekte vulling. S68-71 hebben een donkerbruine gevlekte vulling. S103 heeft een homogene groene vulling en S104 heeft een donkere bruingrijze vulling. De diameter van de sporen bedraagt ongeveer 45 cm voor elk spoor. Ze werden niet gecoupeerd.

Fig. 89: S54

5.6 Sporen van onbepaalde datering

In het zuidwesten van de centrale binnenkoer werd een uitgelopen ovaalvormig spoor vastgesteld (S46) (Fig. 90). S46 is licht bruinoranje gevlekt. De diameter bedraagt 77 cm. Het spoor is in doorsnede komvormig met vrij sterk uitstaande wanden (Fig. 91). De vulling is tot 15 cm diep bewaard. Het spoor leverde geen vondstmateriaal op, waardoor het onduidelijk is in welke periode het dient geplaatst te worden. Mogelijk wijst het uitgelopen karakter op een datering in de metaaltijden.

Fig. 90: Uitgelopen spoor S46

Fig. 91: Doorsnede sporen S46 en 47

5.7 Werfbegeleiding

Een werfbegeleiding werd uitgevoerd ter hoogte van de zone aan de straatzijde (noordwestelijke deel) van de Korte Vlierstraat. Dit in het kader van de realisatie van het niet-onderkelderde gedeelte van de nieuwbouw, waarbij de funderingssleuven een verstoring van de bodem inhouden die dieper zou reiken dan 40 cm onder het huidige maaiveld. Bij de aanleg van een eerste vlak (Fig. 92 en Fig. 93) werden geen archeologische sporen vastgesteld worden. Het terrein bleek zeer recent een fase van afgraving en ophoging te hebben ondergaan.

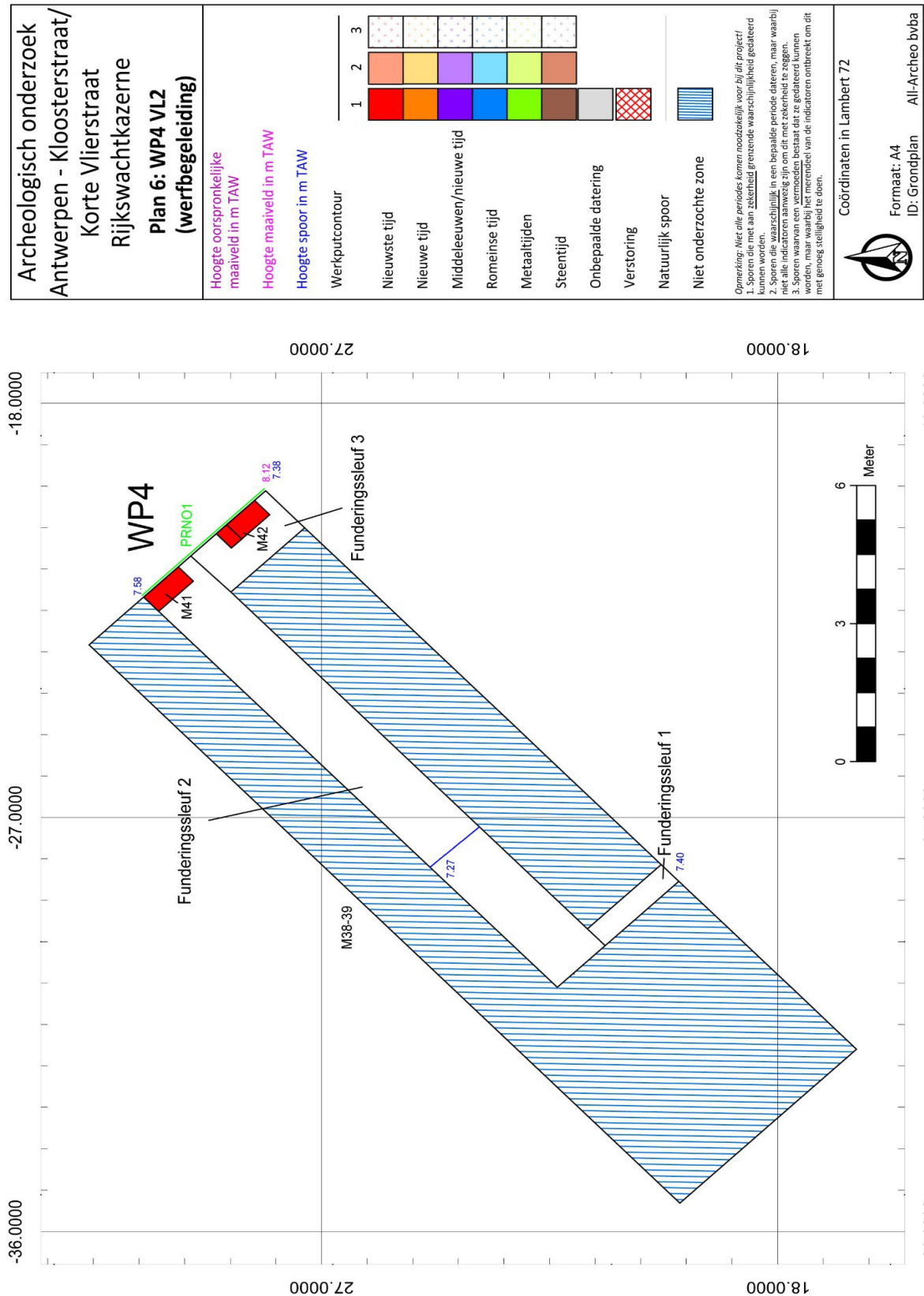

Fig. 92: WP4 VL1 (1)

Fig. 93: WP4 VL1 (2)

Vervolgens werden drie funderingssleuven gegraven, aansluitend op de reeds opgegraven zone. De eerste sleuf heeft afmetingen van 0,5 m bij 2 m en werd manueel uitgegraven (Fig. 95). De sleuf reikte tot een diepte van ca. 72 cm onder het maaiveld. De tweede sleuf werd machinaal uitgegraven (Fig. 96). De afmetingen bedragen 1,30 m bij 11,70 m. Aan de straatzijde werd de sleuf tot een diepte van ca. 54 cm onder het maaiveld uitgegraven. Naar het zuidwesten toe werd de sleuf verdiept tot op ca. 85 cm onder het maaiveld. De derde sleuf werd opnieuw manueel uitgegraven (Fig. 97). De sleuf was 1,10 m bij 2 m groot en reikte tot een diepte van ca. 74 cm onder het maaiveld.

*Fig. 95: WP4 VL2 funderingssleuf 1**Fig. 96: WP4 VL2 funderingssleuf 2**Fig. 97: WP4 VL2 funderingssleuf 3*

Aan de straatzijde werden ter hoogte van funderingssleuven 2 en 3 de resten van twee muren aangetroffen (Fig. 98 en Fig. 99). Het betreft enerzijds een bakstenen muur gemetst met een afwisseling van kopse en strekse stenen in dezelfde rij (M41) en anderzijds een muur met bakstenen van ca. 9 cm breed en 5,5 cm hoog gemetst in een kruisverband (M42). Beide muren zijn gemetst met een vrij harde kalkmortel met een beige-witte kleur. Op basis van de gebruikte mortel en het baksteenformaat lijken ze aan de nieuwe tijd toegeschreven te kunnen worden. Verder werden er in het vlak geen relevante archeologische sporen aangetroffen bij de werfbegeleiding.

Fig. 98: M41 (links) en M42 (rechts) in het vlak

Fig. 99: M41 (links) en M42 (rechts) in het vlak

Ter hoogte van funderingssleuven 2 en 3 aan de straatzijde werd een profiel geregistreerd (Fig. 100 en Fig. 101). Hieruit kan worden opgemaakt dat de bodemopbouw hoofdzakelijk bestaat uit ophogingspakketten die zich onder een niveau tegels (8 cm dik) en laag homogene grijsgroene stabilisé (ca. 8 à 26 cm dik) bevinden. Er werd één recent spoor aangetroffen. Het betreft een kuil (S107) die als insteek voor een terracottabuis geïnterpreteerd kan worden. Het spoor is opgebouwd uit drie lagen. Laag a is een grijs gevlekt puinrijk pakket met baksteen -en mortelinclusies van ca. 8 cm dik. Daaronder bevindt zich een homogene zwarte laag met een dikte van ca. 10 cm dik (laag b). Vervolgens werd een bruin gevlekte laag aangetroffen van ca. 20 cm dik (laag c). Ten westen van het spoor konden drie ophogingslagen geobserveerd worden: een ca. 6 à 10 cm dikke, donkere grijs laag met bruingroene vlekken (L11), een donkergrijze laag van ca. 16 cm dik (L12) en een ca. 4 cm dikke, homogene zwarte laag (L13). Aan de oostzijde van het spoor werd een dik donkerbruin gevlekt pakket geattesteerd (L14). Onderaan het profiel werden de twee hoger besproken muren aangetroffen.

Fig. 100: WP4 VL2 PRN01

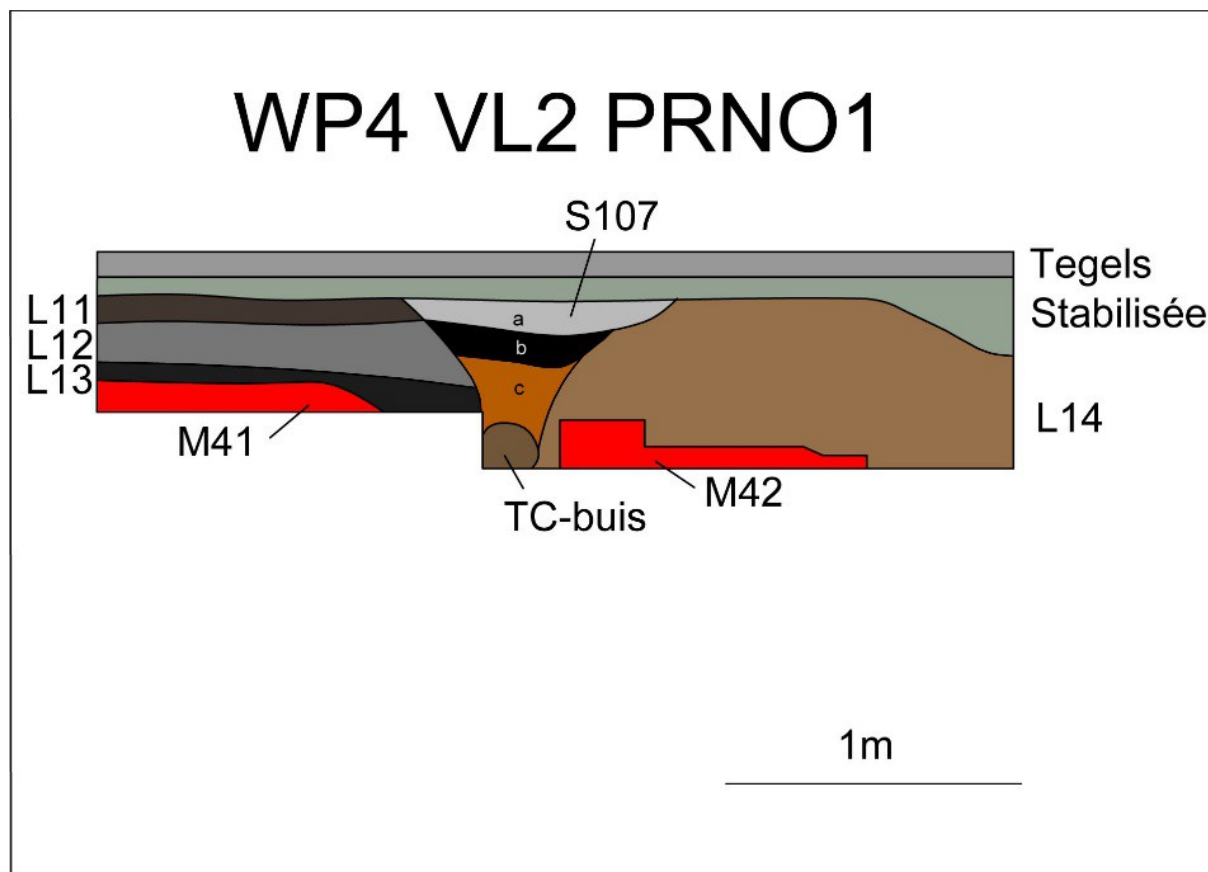

Fig. 101: WP4 VL2 PRNO1

De opvolging van de plaatsing van een regenwaterput leverde geen relevante archeologische sporen op.

6 Antwoord onderzoeksvragen

- Wat is de aard, omvang, datering en bewaringstoestand van de aanwezige archeologische resten?
 - De aangetroffen archeologische resten omvatten zowel muurresten als grondsporen. De meeste muurresten zijn te situeren in de zone ter hoogte van de Korte Vlierstraat. De meeste grondsporen zijn te situeren in de zone van de centrale binnenkoer.
 - De archeologische resten dateren van de late middeleeuwen tot de nieuwste tijd. De meeste muurresten en enkele diepe kuilen zijn goed bewaard gebleven. Veel grondsporen in de zone van de centrale binnenkoer kennen echter een beperktere bewaringstoestand. Daarop wijst vooral de ondiepe bewaring.
- Hoe is de chronologie van de aanwezige archeologische resten?
 - De aanwezige archeologische resten zijn in drie grote periodes onder te brengen. De eerste periode is te situeren in de late middeleeuwen tot nieuwe tijd (ca. 16de eeuw). De tweede periode omvat de nieuwe tijd. De derde periode omvat de nieuwste tijd.
- Wat is de relatie tussen de bestaande bebouwing en het aanwezige archeologische erfgoed?
 - Slechts een beperkt aantal sporen kan duidelijk gerelateerd worden aan bestaande bebouwing. In de zone aan de Korte Vlierstraat is de keldermuur van het naastliggende hoekpand als zijmuur gebruikt voor er een tegenaan gebouwde kelder. Ter hoogte van de centrale binnenkoer van de Rijkswachtkazerne werd een goot vastgesteld die in relatie kan gebracht worden met de rijkswachtkazerne. Een aantal puinkuilen die in de nieuwste tijd zijn te dateren zijn ontstaan in de periode dat de Rijkswachtkazerne functioneerde.
- Zijn er funderingssporen en -structuren aanwezig? Zo ja, wat is hun onderlinge samenhang?
 - Het onderzoek toonde de aanwezigheid van funderingssporen en -structuren aan. De meeste zijn te relateren aan enkele kelders in de zone ter hoogte van de Korte Vlierstraat. Ze lijken in verband gebracht te mogen worden met bebouwing ter hoogte van de Korte Vlierstraat in de 17de tot 18de eeuw.
- Zijn er onder de bestaande kelders oudere archeologische sporen aanwezig?
 - Onder de aanwezige kelders werden geen oudere archeologische sporen aangetroffen.
- Welke specifieke activiteiten hebben in het onderzoeksgebied plaatsgevonden? Wat zijn de materiële aanwijzingen hiervoor? Passen deze in de historische context van de locatie?
 - De muurresten ter hoogte van de Korte Vlierstraat zijn vooral in verband te brengen met bewoningssporen uit de nieuwe tijd. Een beperkt aantal muurresten en een goot zijn te relateren aan de fase waarin het onderzoeksterrein in gebruik was als kazerne.
 - De meeste grondsporen zijn te interpreteren als kuilen. Enkele vondstrijke kuilen bevatten mogelijk huishoudelijk afval, evenals ambachtelijk afval. De vondst van verschillende kopspeeldjes doet namelijk te vraag ontstaan of het misschien afval van een kleermaker betreft. Een kuilencluster die erg diep uitgegraven is, lijkt dan weer te wijzen op zandwinning, mogelijk voor het aanmaken van mortel.
 - De vaststellingen passen in de historische context van de locatie. Deze bestaat uit bebouwing ter hoogte van de straatkant en braakliggend terrein achter de bebouwing. Vanaf de 19de eeuw is de installatie van de kazerne te vermelden.
- Wat zeggen de aangetroffen vondsten over de welstand, levenswijze, sociale, economische en culturele achtergrond van de Antwerpenaar gedurende hun gebruiksperiode?
 - Enkele vondstrijke kuilen, S18 en S19, zijn vermoedelijk te interpreteren als de dump van huishoudelijk afval, mogelijk met wat ambachtelijk afval erbij. Het

- vondstmateriaal sluit aan bij wat we mogen verwachten van de 16de-eeuwse stedelijke middenklasse. Vooral rood geglazuurd aardewerk is sterk vertegenwoordigd met vormtypes die in verband staan met de bereiding van voedsel, tafelwaar en hygiëne. Daarbij sluit de aanwezigheid van grijs aardewerk, steengoed, majolica en wit aardewerk aan. Ook glazen bekken zijn vertegenwoordigd.
- Levert het organische en anorganische vondstmateriaal nieuwe inzichten inzake ontstaans- en bewoningsgeschiedenis van de site, eventueel ook materiële cultuur?
 - Het organische en anorganische vondstmateriaal sluit goed aan bij de materiële cultuur die geassocieerd wordt met de stedelijke middenklasse in de 16de eeuw. Het levert geen nieuwe inzichten inzake de ontstaans- en bewoningsgeschiedenis van de site, maar bevestigt de verwachtingen die voort komen uit de historische gegevens.
 - Kan er een functionele interpretatie gegeven worden aan de vondsten?
 - Het vondstmateriaal is grotendeels te bestempelen als huishoudelijk afval. Het omvat tafelwaar, voorwerpen voor de bereiding van voedsel en voorwerpen die in verband gebracht kunnen worden met hygiëne. Enkele vondsten, zoals kopspeldjes en misschien ook de grote hoeveelheid nagels, kunnen wijzen op een ambachtelijke functie.
 - Wat is de datering en samenstelling van de aangetroffen ophogingslagen?
 - Omdat de ophogingslagen weggegraven waren ter hoogte van de binnenkoer, kan deze onderzoeksvraag jammer genoeg niet beantwoord worden.
 - Hoe kaderen de resultaten van dit onderzoek binnen de bestaande kennis van de stadsgeschiedenis/stadsontwikkeling van Antwerpen?
 - Op het einde van de 13de en het begin van de 14de eeuw werd de Korte Vlierstraat geïncorporeerd in de stadsuitbreiding van Antwerpen. Vermoedelijk is het vanaf dan dat bebouwing binnen het projectgebied te situeren is. De vondst van archeologische resten uit de late middeleeuwen tot nieuwe tijd past binnen de verwachtingen met betrekking tot de stadsontwikkeling van Antwerpen.
 - Zijn er sporen aanwezig uit een vroeg- of pre-stedelijke occupatiefase? Gaat het om bewoning en/of begraving?
 - Er zijn geen sporen aanwezig uit een vroeg- of pre-stedelijke occupatiefase. De oudste aangetroffen resten dateren vanaf de late middeleeuwen tot nieuwe tijd (16de eeuw).
 - Wel werd in het zuidwesten van de centrale binnenkoer een uitgeloozd ovaalvormig spoor vastgesteld (S46). Mogelijk wijst het uitgeloozd karakter op een datering in de metaaltijden. Dit spoor leverde echter helaas geen vondstmateriaal op, waardoor een datering in de metaaltijden slechts hypothetisch is. Het geïsoleerde karakter van het spoor laat niet toe om verder in te gaan op de aard van het spoor.

7 Bibliografie

7.1 Publicaties

Bellens, T./J. Veeckman, 2004: Archeologisch onderzoek in de stad Antwerpen in 2003 (Antw.), *Archaeologia Mediaevalis (kroniek)* 27, 46-48.

Bellens, T./J. Veeckman, 2005: Opgravingen in de Antwerpse Sint-Augustinuskerk: nieuwe gegevens over het allerheiligenklooster (Antw.), *Archaeologia Mediaevalis (kroniek)* 28, 66-68.

Bellens, T./A. Schrijvers/K. Minsaer, 2010: Archeologisch vooronderzoek A302 Scheldekaaien Sint-Andries/Zuid, (*Eindrapport*).

Bruggeman, J./B. Cléda/N. Reyns, 2015: *Archeologisch vooronderzoek Antwerpen – Korte Vlierstraat*, Temse (Rapporten All-Archeo bvba 251).

De Groote, K., 2008: Middeleeuws aardewerk in Vlaanderen. Techniek, typologie, chronologie en evolutie van het gebruiksgoed in de regio Oudenaarde in de volle en late middeleeuwen (10de-16de eeuw), Brussel (Relicta Monografieën 1).

Ervynck, A. 1992: The role economy of food in medieval Flemish towns: getting rid of the simple explanations, *Medieval Europe* 1992, 133-138.

Ervynck, A. 1993: The role of birds in the economy of medieval and post-medieval Flanders: a diversity of interpretation problems, *Archaeofauna* 2, 107-119.

Oost, T., 1979: Stads kernonderzoek in Antwerpen (Antw.), *Archaeologia Mediaevalis* 2, 20-21.

Oost, T., 1987: Stadsarcheologisch onderzoek in Antwerpen (Antw.), *Archaeologia Mediaevalis* 10, 61-62.

Schrijvers, A., 2013: Everdijstraat, in F. Caignie (ed.), *Jaaroverzicht 2011-2012*, Antwerpen (Rapporten van het stedelijk informatiecentrum archeologie & monumentenzorg).

Van Bavel, J., 2016: *De inventarisatie en het gebruik van metalen kledingaccessoires in de stad Antwerpen vanaf de 12de eeuw tot en met de 18de eeuw*, onuitgegeven masterpaper KU Leuven, Leuven.

Veeckman, J., 1999: Antwerpen: stadsarcheologisch onderzoek in 1998 (Antw.), *Archaeologia Mediaevalis* 22, 82-85.

Veeckman, J./B. Fath, 2006: Noodonderzoek op het Antwerpse Muntplein (Antw.), *Archaeologia Mediaevalis* 29, 111.

Warmenbol, E., 1987: Hoe Romeins zijn de oudere Romeinse vondsten wel? in E. Warmenbol (ed.), *Het ontstaan van Antwerpen. Feiten en Fabels*, 93-105.

7.2 Bronnen

Archivalische bronnen: Stadsarchief Antwerpen (SAA)

7.2.1 Plannen

SAA – 12#2595 (Bijgevoegde (of supplémentaire) perceelplannen – Blad 12: percelen nrs. 2702-3178 (1/500) (01/01/1880 - 31/12/1890 : na 1880) . Situatie na het aanleggen van de Salm-Salmstraat (1880))

SAA – 12#3938 (Oorspronkelijke (primitieve) perceelplannen (exemplaar stad Antwerpen) – Blad 15: percelen nrs. 2702-3178 (1/500) (01/01/1823 - 31/12/1824))

SAA – 12#8817 (Ca. 1855: Valerius-Jouan; Corvillain [ca. 1/2500] (01/01/1855 - 31/12/1855 : ca. 1855). "Plan géométrique de la ville d'Anvers, dressé & publié en vertu d'autorisation ministérielle par le géomètre Valerius-Jouan, lithographié par V. Corvillain, à Bruxelles")

SAA – 12#12523 (1846: Losson (1/2500) (03/01/1848 – 03/01/1848) "Plan géométrique parcellaire de la ville d'Anvers dressé en 1846 par l'Inspecteur du Cadastre de la Province F.A. Losson à l'échelle de 1 à 2500 mètres [...]")

7.3 Websites

Agentschap voor geografische informatie Vlaanderen (2015)
<http://geo-vlaanderen.agiv.be/>

Centrale Archeologische Inventaris (2015)
<http://cai.erfgoed.net/cai/index.php>

Databank ondergrond Vlaanderen (2015)
<http://dov.vlaanderen.be>

Geopunt Vlaanderen (2015)
<http://www.geopunt.be/>

De Inventaris van het Bouwkundig Erfgoed (2015)
Agentschap Onroerend Erfgoed (OE)
<https://inventaris.onroenderfgoed.be>

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2015)
Agentschap Onroerend Erfgoed (OE)
<http://www.onderzoeksbalans.be>

8 Bijlagen

8.1 Archeologische periodes

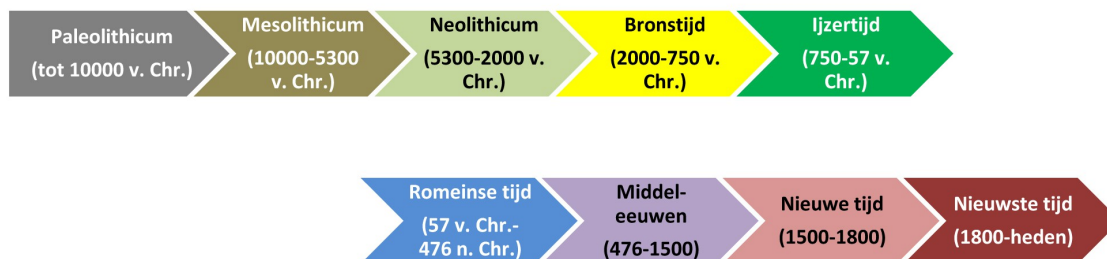

Fig. 102: Archeologische periodes

8.2 Plannen en tekeningen

Plan 1: Situering

Plan 2: Detail WP1 Vlak 1

Plan 3: Detail WP 2-3

Plan 4: Detail WP1 Vlak 2

Plan 5: Detail WP1 Vlak 3

8.3 Harrismatrix

Zie afzonderlijke bijlage.

8.4 Sporenlijst

Werkput	Vlak	Spoor	Kleur			Homogeen / heterogeen	Interpretatie
			Donker/ licht	Hoofd-kleur	Bijkleur		
1	2	1	Licht	Geel	Bruin	Heterogeen	Insteek M6
1	2	2	Licht	Geel	Bruin	Heterogeen	Insteek 13
1	2	3		Geel	Bruin	Heterogeen	Insteek waterput?
1	3	4	Licht	Geel	Beige	Heterogeen	Laag is spoor boven insteek M21
1	3	5	Licht	Geel	Bruin	Heterogeen	Insteek M21
1	1	6	Licht	Bruin	Geel	Heterogeen	Insteek M22
1	1	7	Licht	Bruin	Geel	Heterogeen	Insteek M23 -24 (In PR NO 2 eerder = L7)
1	2	8	Licht	Geel	Grijs	Heterogeen	Insteek M22
1	2	9	Donker	Geel	Grijs	Heterogeen	Insteek M1
1	3	10b – 15	Donker	Geel	Bruin	Heterogeen	Spit- of ploegsporen (eventueel beddenbouw?)
1	2	10a		Geel	Bruin	Heterogeen	Puinkuultje

Werkput	Vlak	Spoor	Kleur			Homogeen / heterogeen	Interpretatie
			Donker/ licht	Hoofd- kleur	Bijkleur		
2	1	16	Donker	Donker Bruin	Bruin-Geel	Heterogeen	Verstoring
2	1	17		Bruin	Geel	Heterogeen	Paalspoor
2	1	18a	Donker	Bruin	Geel-Zwart	Heterogeen	Kuil/verstoring
2	1	18b	Licht	Licht Bruin	Geel	Heterogeen	Kuil
2	1	19	Licht	Bruin	Geel	Heterogeen	Greppel
2	1	20		Bruin	Grijs	Heterogeen	Paalspoor
2	1	21		Bruin	Geel-Groen- Licht Bruin	Heterogeen	Verstoring
2	1	22	Donker	Bruin	Groen - Bruin	Heterogeen	Kuil
2	1	23/24		Bruin	Donker Bruin	Heterogeen	Kuil/verstoring
2	1	25		Bruin	Donker Bruin - Geel	Heterogeen	Kuil/verstoring
2	1	26		Bruin	Geel	Heterogeen	Kuil
2	1	27		Donker Bruin	Geel- Licht Bruin	Heterogeen	Puin verstoring
2	1	28		Donker Bruin	Geel - Grijs	Heterogeen	Verstoring
2	1	29	Donker	Bruin	Geel - Zwart	Heterogeen	Verstoring
2	1	30		Bruin	Geel - Donker Bruin	Heterogeen	Kuil/verstoring
2	1	31		Zwart	Bruin - Geel	Heterogeen	Verstoring
2	1	32		Bruin		Homogeen	Paalspoor
2	1	33		Donker Bruin		Homogeen	Kuil
2	1	34		Bruin	Grijs	Heterogeen	
2	1	35		Bruin	Licht Bruin	Heterogeen	Kuil
2	1	36	Donker	Donker Bruin	Bruin - Geel	Heterogeen	Kuil
2	1	37/38		Donker Bruin	Bruin - Geel - Groen	Heterogeen	Verstoring aanleg palenrand; ook spoor 31
2	1	39		Bruin	Geel	Heterogeen	Kuil
2	1	40	Donker	Donker Bruin	Geel - Bruin	Heterogeen	Verstoring
2	1	41	Donker	Zwart	Bruin	Heterogeen	Verstoring
2	1	42		Bruin	Geel - Donker Bruin	Heterogeen	Kuil
2	1	43	Donker	Oranje	Zwart - Oranje	Heterogeen	Verstoring
2	1	44	Donker	Bruin	Zwart - Geel	Heterogeen	Verstoring
2	1	45	Donker	Bruin	Licht Bruin		Kuil
2	1	46	Licht	Licht Bruin	Geel - Oranje		Kuil
2	1	47		Bruin	Geel	Heterogeen	Paalspoor
2	1	48		Bruin	Donker Grijs - Geel	Heterogeen	Kuil/verstoring
2	1	49		Bruin	Geel - Donker Bruin	Heterogeen	Kuil
2	1	50					Spoor 49 (?) maar onderbroken door verstoring

Werkput	Vlak	Spor	Kleur			Homogeen / heterogeen	Interpretatie
			Donker/ licht	Hoofd- kleur	Bijkleur		
2	1	51		Bruin	Geel - Donker Bruin	Heterogeen	Paalkuil
2	1	52		Bruin	Geel - Donker Bruin	Heterogeen	Paalkuil
2	1	53		Bruin	Geel - Oranje - Donker Bruin		Kuil
2	1	54		Groen	Bruin	Heterogeen	Paalspoor
2	1	55		Bruin - Beige	Geel - Donker Bruin	Heterogeen	Paalspoor
2	1	56		Bruin - Beige	Groen - Donker Bruin	Heterogeen	Paalspoor
2	1	57		Bruin	Donker Bruin	Heterogeen	Uitbraakspoor muur (?)
2	1	58		Donker Bruin	Geel/oranje	Heterogeen	Kuil
2	1	58-60		Donker Bruin	Bruin - Geel	Heterogeen	Kuil
2	1	61a		Donker Bruin	Geel	Heterogeen	Kuil Puin
2	1	61b		Donker Bruin	Geel	Heterogeen	Kuil
2	1	62		Bruin	Bruin - Geel -Beige	Heterogeen	Verdwenen bij opschaven - spitspoor
2	1	63		Bruin	Donkerbruin - Beige	Heterogeen	Natuurlijk
2	1	64		Bruin	Geel - Donker Bruin	Heterogeen	Kuil/spitspoor?
2	1	65	Donker	Donker Groen	Bruin - Geel	Heterogeen	Recent paalspoor
2	1	66		Bruin	Donker Bruin - Geel	Heterogeen	Kuil
2	1	67a	Donker	Donker Bruin	Geel - Bruin	Heterogeen	Verstoring
2	1	67b		Bruin	Licht Bruin - Donker bruin - Geel	Heterogeen	Verstoring, homogene betontegel in teruggevonden
2	1	68-71		Donker Bruin	Bruin	Heterogeen	Paalspoor (recent)
2	1	72		Bruin	Donker Bruin		Verstoring (recent: plastic en foam)
2	1	73		Bruin	Geel - Donker Bruin	Heterogeen	Kuil
2	1	74		Bruin	Donker Bruin	Heterogeen	Verstoring
2	1	78a	Donker	Zwart	Bruin - Geel	Heterogeen	Verstoring
2	1	78b		Donker Bruin	Bruin Geel	Heterogeen	Verstoring, uit coupe bleek dat het gaat over hetzelfde spoor als 78c
2	1	78c		Bruin	Geel - Licht Bruin	Heterogeen	Verstoring, = 78b
2	1	75		Bruin	Groen - Geel	Heterogeen	Verstoring
2	1	76	Donker	Bruin		homogeen	Kuil/verstoring

Werkput	Vlak	Spoor	Kleur			Homogeen / heterogeen	Interpretatie
			Donker/ licht	Hoofd- kleur	Bijkleur		
2	1	77a		Bruin	Groen	Heterogeen	Kuil/verstoring
2	1	77b		Oranje	Bruin	Heterogeen	Kuil/verstoring
2	1	79	Donker	Oranje	Bruin	Heterogeen	Kuil/verstoring (?)
3	1	80		Bruin	Donker Bruin	Heterogeen	Kuil
3	1	81		Bruin	Grijs	Heterogeen	Verstoring
3	1	82		Donker Bruin	Bruin - Grijs		Kuil
3	1	83		Donker Grijs	Donker Bruin - Bruin	Heterogeen	Recente paalsporen (boringen?)
3	1	84		Bruin		Heterogeen	Kuil
3	1	85		Bruin		Heterogeen	Kuil
3	1	86		Bruin	Zwart - Rood	Heterogeen	Kuil
3	1	87		Bruin		Heterogeen	Kuil
3	1	88	Donker	Donker Bruin	Geel - Bruin - Groen	Heterogeen	Verstoring
3	1	89	Donker	Donker Bruin	Zwart - Bruin		Kuil/verstoring?
3	1	90		Bruin		Homogeen	Kuil
3	1	91	Donker	Donker Bruin	Zwart - Bruin	Heterogeen	Kuil/verstoring?
3	1	92a		Bruin	Geel - Bruin	Heterogeen	Kuil
3	1	92b		Roze	Wit	Heterogeen	Verstoring
3	1	93		Bruin	Donker Bruin	Heterogeen	Verstoring
3	1	94	Donker	Donker Oranje	Geel	Heterogeen	Kuil/verstoring
3	1	95		Bruin		Heterogeen	Kuil
3	1	96		Grijs		Heterogeen	Kuil
3	1	97		Bruin		Homogeen	Kuil
3	1	98		Bruin	Groen - Bruin - Grijs	Heterogeen	Kuil/verstoring ?
3	1	99	Donker	Donker Bruin	Bruin	Heterogeen	Kuil
3	1	100		Bruin		Homogeen	Paalspoor/kuil
3	1	101		Donker Bruin - Geel - Beige		Heterogeen	Paalspoor
3	1	102	Donker	Grijs		Homogeen	Paalspoor
3	1	103	Donker	Groen		Homogeen	Recent boorgat van de werken
3	1	104	Donker	Bruin	Grijs	Heterogeen	Recent boorgat van de werken
3	1	105a	Donker	Zwart	Donker Bruin - Geel	Heterogeen	Kuil, Zie beschrijving tabel
3	1	105b		Zwart - Geel	Groen - Bruin		Kuil, Zie beschrijving tabel
3	1	105c		Geel - Bruin	Bruin - Oranje		Kuil, Zie beschrijving tabel
1	1	106		Bruin			Insteek goot 27, pas op kantoor beschreven

8.5 Murenlijst

Werk-put	Muur	Materi-aal	Formaat (in cm)			Verband	Mortel				Interpretatie
			L	B	H		Hardheid	Samenstelling	Inclusies	Kleur	
1	1 / 2 b	Baksteen	18	niet zichtbaar	5	correct streks (3 rijen zichtbaar)	vrij hard	kalk		wit - beige	fundering M1/2a
1	2	Baksteen	17,5	8	5	correct kops-streks kruisverband	vrij hard	kalk		bruin - beige	opstaande keldermuur
1	3	Baksteen	17	8	4,5	correct streks-kops kruisverband	vrij hard	kalk		oranje - wit	opstaande keldermuur met keldergat
1	3b	Baksteen	19,5	niet zichtbaar	6	correct streks	vrij hard	kalk		wit - beige	fundering M3a
1	4a	Baksteen	17,5	8	4,5	correct streks-kops kruisverband	vrij hard	kalk		beige - wit	opstaande keldermuur
1	4b	Baksteen	17,5	9	4,5	correct kops-streks kruisverband	vrij hard	kalk		geel - wit	fundering M 4a
1	5	Baksteen	18	8	5,5	correct	vrij hard	cement		grijs - wit	dwarsmuur tegen M 4a/b
1	6	Baksteen	18	8	5	correct streks-kops kruisverband	vrij hard	kalk		geel - wit	dwarsmuur tegen M 4a/b
1	6b	Baksteen	17,5	niet zichtbaar	5	correct streks	vrij hard	kalk		beige - wit	fundering M6a
1	7	Baksteen - tegel	20	20	3	correct	vrij hard	kalk		geel - wit	
1	8	Baksteen - tegel	/	/	3	onduidelijk	vrij hard	Kalk		wit - beige	
1	9	Natuursteen	72,5	86	/	1 blok					Afsluiting water-/beerput
1	10	Beton	?	43	16	1 blok	zeer hard	cement		grijs - wit	
1	11 en 12	Baksteen	17,5	8	4,5	onduidelijk, streks	zeer hard	cement		wit - grijs	
1	13	Baksteen	16,5	8	5	correct streks-kops kruisverband	vrij hard	kalk		geel beige - wit	opstaande keldermuur

Werk- put	Muur	Materi- aal	Formaat (in cm)			Verband	Mortel				Interpretatie
			L	B	H		Hardh eid	Samen stellin g	Inclusi es	Kleur	
1	13b	Bakstee n	17	niet zichtbaar	5	correct streks	vrij hard	kalk		beige - wit	fundering M13a
1	13c	Bakstee n	14,5	7,5	4	correct onduidelijk	zeer hard	cement		grijs - wit	vertrapping M13
1	14	Bakstee n	17,5	8	5	correct kops- streks kruisverb and	vrij hard	kalk		wit beige	opstaande keldermuur
1	15	Bakstee n	17,5	8	5	onregelm atig streks- kops in zelfde rij	vrij hard	kalk		wit geel	keldermuur tegen M 1 / 2 (deuropening/ door gang)
1	16	Bakstee n	18	8	5	onduidelijk	vrij hard	kalk		geel wit	Bakstenenvloer onder M 17
1	17	Bakstee n		5		onregelm atig	vrij hard	cement		grijs - wit	gewelf
1	18 - 19	Bakstee n				onregelm atig	vrij hard	cement		grijs - wit	keldergat
1	20	Bakstee n	18	8	4,5	onregelm atig, onduidelijk	vrij hard	cement		grijs - wit	loopt naast gewelf, rond keldergat M18/M19
1	14b	Bakstee n	7	niet zichtbaar	5	onregelm atig, streks	vrij hard	kalk		geel - wit	fundering M 14
1	21	Bakstee n	14	8,5	5	correct kops regelmati g	vrij hard	kalk		beige - wit	waterput
1	22	Bakstee n	14,5	7,5	5	correct afwissele nd streks- kops kruisverb and	zeer hard	cement		grijs - wit	opstaande buitenmuur
1	23	Bakstee n	17	7,5	4	correct onregelm atig rij kops met streks achter	zeer hard	cement		wit - grijs	opstaande muur
1	24	Bakstee n	niet zicht baar	7,5	4,5	correct niet zichtbaar / onduide lijk onregelm atig	vrij hard	kalk		wit - beige	opstaande muur
1	25=31	Bakstee n - tegels	20	20		correct geschrant	vrij hard	Kalk		geel - wit	vloer tegels met ijzeren rooster tegen M1/2

Werk-put	Muur	Materi-aal	Formaat (in cm)			Verband	Mortel				Interpretatie
			L	B	H		Hardheid	Samenstelling	Inclusies	Kleur	
1	26	Baksteen	15	7	5	correct steks-kops op zelfde rij onregelmatig	zeer hard	kalk		wit - beige	dwarsmuur M21 op M25
1	27	Baksteen + natuursteen afdekking	18	9	4	correct afwerking kops-streks, staand verband	vrij hard	kalk		beige - wit	goot op M28
1	28		16	7	4	onduidelijk	vrij hard	kalk		beige - wit	2 muursegmenten
1	29	Baksteen	17,5	7,5	4	correct streks-kops afw	zeer hard	cement	kalkspikkels	grijs - wit	binnenste gecementeerd gootje
1	30	Baksteen	18	8,5	8		zeer hard	cement	kalk	grijs - wit	opstaande muur tegen M22/M13
1	31=25	Baksteen - tegels	20	20		correct geschrakt	vrij hard	Kalk		geel - wit	vloer tegels met ijzeren rooster tegen M1/2
1	32	Baksteen	18	8	5	correct onregelmatig	vrij hard	kalk	kalkspikkels	beige geel - wit	schuinaflopand keldergat
1	33	Baksteen	/	/	/	correct niet zichtbaar	zeer hard	cement		grijs - wit	gewelf aansluitend M17
1	34	Baksteen	17	7,5	4	correct onregelmatig	zeer hard	cement		wit - grijs	deel van put (waterbassin), rand van deksel/ deksteen zichtbaar door afdruk (zwart)
1	35	Baksteen	17,5	8,5	5	correct bovenste rij streks, 2 rijen baksteen, andere niet zichtbaar, met een paar kops om in te passen	zeer hard	cement		grijs - wit	gootje
2	36	Baksteen	niet zichtbaar/ onduidelijk	niet zichtbaar/ onduidelijk	niet zichtbaar/ onduidelijk	niet zichtbaar	vrij hard	kalk		geel - wit	muur (slechts halve baksteen bewaard in hoogte)
2	37	Baksteen	18	9	4,5	kops: onregelmatig	zeer hard	cement	kalk	grijs - wit	gootje

Werk-put	Muur	Materi-aal	Formaat (in cm)			Verband	Mortel				Interpretatie
			L	B	H		Hardh-eid	Samen-stellin-g	Inclusi-es	Kleur	
						atig, grootje is streks op zijkant					

8.6 Lagenlijst

Werk-put	Laag	Kleur			Homogeen/ heterogeen	Interpretatie
		Donker/ licht	Hoofd- kleur	Bijkleur		
1	L 1	donker	bruin	geel	heterogeen	Puinlaag van wp1 (sec1 en 2) bij het uithalen tot vloerniveau
1	L 2	licht	geel	bruin	heterogeen	laag tussen L4 en M 16
1	L 3	licht	geel	bruin	heterogeen	laag tussen c-horizonten M 16
1	L 4		geel	bruin (roestachtig)		laag tussen M7 en L2, Mortelbed van M7
1	L 5	donker	grijs	wit	heterogeen	mortelbed langs M 16 in NO-hoek van sec 1
1	L 6	licht	geel	bruin	heterogeen	moederbodem
1	L 7	donker	bruin	grijs	heterogeen	geroerde A-horizont, mogelijk insteek M 27 (zie PRNO2)
1	L8		grijs	wit		mortellaag
1	L 9	licht	bruin	geel	heterogeen	nivelleringslaag
1	L 10		bruin	grijs	heterogeen	A2-hor

8.7 Vondstenlijst

VW = vaatwerk, BM = bouw materiaal, AN = andere

Vonds-tnr.	Locatie					Aardewerk			Glas		Metaal			As, sint-els, slakken	Organisch materiaal			Mor-tel	Stee-n	Kun-ststof
	W-er-put	Spo-or	Mu-ur	Vla-k	Inza-melin-gswij-ze	VW	BM	AN	VW	BM	BM	Geb-ruik-svoor-werp	AN		Bot	Sche-lp/slak-ken	And-ere			
V001	1	10		3	coupe	2														
V002	1	11		3	vlak	4	1													
V003	1	11		3	coupe	1														
V004	1	12		3	vlak	1														
V005	1	12		3	coupe	5														
V006	1	14		3	coupe	1														
V007	1		24	2	vlak	11														
V008	1		24	3	opkui-s muur		1													
V009	1		31	1	opkui	1	2		1											

Vonds tnr.	Locatie				Inza melin gswij ze	Aardewerk			Glas		Metaal			As, sint els, slak ken	Organisch materiaal			Mor tel	Stee n	Kun ststo f
	W er kp ut	Sp or	Mu ur	Vla k		VW	BM	AN	VW	BM	BM	Geb ruik svoo rwer p	AN		Bot	Sche lp/ slak ken	And ere			
					s vloer															
V010	1			1	vlak						1									
V011	1			1	vlak	5			1											
V012	2	18		1	vlak	11														
V013	2	18		1	metaa ldetec tie 3						3	1								
V014	2	18a		1	coupe	168	4	1	1		6	1		2		1			2	
V015	2	19		1	vlak	2														
V016	2	19		1	metaa ldetec tie 4							1								
V016b	2	19		1	coupe	34	1				4				5					
V017	2	21		1	coupe	5				1			1							
V018	2	22		1	vlak	4									10					
V019	2	25		1	vlak	2	1													
V020	2	29		1	vlak	3														
V021	2	30		1	vlak										3					
V022	2	33		1	vlak	1														
V023	2	33		1	coupe	2					1									
V024	2	33a		1	coupe	22					6			1	1					
V025	2	33a		1	coupe										1					
V026	2	33b		1	coupe	2									3					
V027	2	33b		1	coupe	2														
V028	2	35		1	coupe	3														
V029	2	35		1	coupe	4							1		2					
V030	2	35		1	vlak	1														
V031	2	36		1	vlak	1														
V032	2	37		1	vlak	6														
V033	2	37		1	coupe	2					4									
V034	2	37		1	metaa ldetec tie 1							1								
V035	2	37		1	metaa ldetec tie 2							1								
V036	2	37		1	metaa ldetec tie 5						1									
V037	2	38- 21		1	vlak	1	1								2					
V038	2	40		1	vlak					2					1					
V039	2	41		1	vlak					1								1		
V040	2	42		1	vlak	3														
V041	2	44		1	vlak	1														
V042	2	47		1	vlak						1									
V043	2	48		1	vlak	2														

Vonds tnr.	Locatie				Inza melin gswij ze	Aardewerk			Glas		Metaal			As, sint els, slak ken	Organisch materiaal			Mor tel	Stee n	Kun ststo f
	W er kp ut	Spo or	Mu ur	Vla k		VW	BM	AN	VW	BM	BM	Geb ruik svoo rwer p	AN		Bot	Sche lp/ slak ken	And ere			
V044	2	49- 50		1	vlak	5														
V045	2	50		1	vlak	3	1								2					
V046	2	50		1	coupe	7														
V047	2	51		1	coupe	6	2							1	4					
V048	2	52		1	vlak	1														
V049	2	53		1	vlak	3	1													
V050	2	53		1	coupe	1	1													
V051	2	54		1	vlak											8				
V052	2	57		1	vlak	2														
V053	2	57d		1	coupe	1														
V054	2	57B		1	coupe	4									1					
V055	2	58		1	coupe	8	2							1	1					
V056	2	59		1	vlak	1														
V057	2	59		1	coupe	1	1						1		2					
V058	2	60		1	vlak	3														
V059	2	60		1	coupe	2														
V060	2	61		1	vlak	6														
V061	2	61a		1	coupe	9				1					1				1	
V062	2	61b		1	coupe	11	2								1				1	
V063	2	66		1	coupe	1														
V064	2	66		1	coupe	1					1									
V065	2	67		1	vlak	1	1			1										
V065b	2	67b		1	vlak	9														
V066	2	68		1	vlak	1														
V067	2	73		1	coupe	3														
V068	2	73		1	coupe	7					1								1	
V069	2	73		1	coupe	2														
V070	2	74		1	vlak	2														
V071	2	74		1	coupe	1														
V072	2	75		1	vlak		1													
V073	2	77		1	vlak		1								2					
V074	2	77a		1	coupe	2				1										
V075	2	78b		1	coupe	3									13					
V076	2	79		1	vlak	1						1								
V077	2		37	1	opkui s gootje	1				1										1
V078	3	79		1	vlak	1														
V079	3	80		1	vlak	2									4					
V080	3	80		1	coupe	1														
V081	3	81		1	vlak	11									3				1	
V082	3	81b, c		1	coupe	2				1										
V083	3	81d		1	coupe	3														
V084	3	82		1	vlak	3									1					
V085	3	83		1	vlak	2														

Vonds tnr.	Locatie				Inza melin gswij ze	Aardewerk			Glas		Metaal			As, sint els, slak ken	Organisch materiaal			Mor tel	Stee n	Kun ststo f
	W er kp ut	Spo or	Mu ur	Vla k		VW	BM	AN	VW	BM	BM	Geb ruik svoo rwer p	AN		Bot	Sche lp/ slak ken	And ere			
V086	3	84		1	vlak	19					1				7					
V087	3	84		1	coupe	4					1									
V088	3	86a		3	coupe		1													
V089	3	86b		1	coupe	2	1								2					
V090	3	86c		1	coupe	1														
V091	3	86g		1	coupe	1														
V092	3	86h		1	coupe	1														
V093	3	87		1	vlak	8									7					
V094	3	87a		1	coupe	2									1					
V095	3	87b		1	coupe	1														
V096	3	89		1	vlak	1									1					
V097	3	89b		1	coupe										1					
V098	3	91		1	vlak	9					2			1	1					
V099	3	91a		1	coupe	3		2	2			2			3		1			
V099	3	91h		1	coupe	14									2					
V100	3	92		1	vlak	10	2				4				3					
V101	3	92a		1	coupe	2														
V102	3	92c		1	coupe	3									1					
V103	3	92c- e		1	coupe	23	1								3					
V104	3	92d		1	coupe	3														
V105	3	92e		1	coupe	150					1			5	42			1		
V105	3	92e		1	coupe	188	2	1			4			2	23					
V105	3	92e		1	coupe	53	2							3	10					
V106	3	92f		1	coupe	1														
V107	3	92i		1	coupe	6														
V108	3	92k		1	coupe	1														
V109	3	93		1	vlak		1								1					
V110	3	93e		1	coupe	19								1	7					
V111	3	93h		1	coupe	9					1									
V112	3	93i		1	coupe	1									1					
V113	3	93m		1	coupe				1					1						
V114	3	94		1	vlak	4	1	1												
V115	3	94e		1	coupe	1														
V116	3	94f		1	coupe	1									2					
V117	3	94h		1	coupe	1														
V118	3	95		1	vlak	3														
V119	3	95		1	coupe	3														
V120	3	97		1	vlak	3														
V121	3	98		1	vlak	1									1					
V122	3	99		1	vlak	3			6					1						
V123	3	99		1	coupe	18	1			1	1				18					
V124	3	100		1	coupe	3														
V125	3	105a		1	coupe	1														
V126	2	18a		1	Bulk 10l	180			3		66		24	69	822	2				

Vonds tnr.	Locatie				Inza melin gswij ze	Aardewerk			Glas		Metaal			As, sint els, slak ken	Organisch materiaal			Mor tel	Stee n	Kun ststo f
	W er k p u t	Sp o r	Mu r	Vla k		VW	BM	AN	VW	BM	BM	Geb ruik svo oer w er p	AN		Bot	Sche lp/ slak ken	And ere			
AV01	1	AV1		3	vlak				1											
AV02	2	AV2		1	vlak	1														
AV03	3	AV3		1	vlak	1														
AV04	2	AV4		1	vlak	2														
MB01	2	18		1	Bulk 10l	10					3									
MB02	2	18a		1	Bulk 10l	40					10		6					1		
MB04	2	58		1	Bulk 10l	4														
MB05	2	61b		1	Bulk 10l	12					1									
MB06	3	92e		1	Bulk 10l	27	1				6		1							

8.8 Monsterlijst

8.8.1 Hout en houtskool

Datum	Monster- nr.	Werkput	VlakNr.	Vaknr./ sectornr.	Profiel	Spoor/ muur/ laag	Inhoud/ Opmerking	Vlak/ Coupe	Monster- name
16/10/14	MH01	6	8	6	/	M768	Plank + balk van onder de waterput	Vlak	Manueel
18/10/14	MH02	5	8		/	P	Paal in waterpartij	Vlak	Manueel
18/10/14	MH03	6	4,5	3	/	S331	Paal beschoeiing vliet	Vlak	Manueel
20/10/14	MH04	5	8	4	17	L1000	Vlechtwerk	Coupe	Manueel
20/10/14	MH05	5	8	4	/	M958		Vlak	Manueel
18/10/14	MH06	5	8	/	17	L1000	Vlechtwerk	Coupe	Manueel
	MH07	5	3	3		M957		Coupe	Manueel
18/10/14	MHK1	5	8	/	17	L1000		Coupe	Manueel

8.8.2 Bulkmonsters

Bulkmonsters van 10l werden nat gezeefd op maaswijdtes 5, 2 en 0.5 mm.

Afkortingen: aw = aardewerk, hk = houtskool, macro = macroresten

Datum	Monster-nr	Werk-put	Vlak-Nr.	Spoor/muur	Laag	Profiel	Vlak/coupe	Monster-name	Behan-delings zeef	Residu
28/8/15	MB01	2	1	S18			coupe	Bulk 10L	# 5 mm	Aw, hk, metaal, bot, rest
28/8/15	MB01	2	1	S18			coupe	Bulk 10L	# 2 mm	Bot, hk, aw, rest, macro
28/8/15	MB01	2	1	S18			coupe	Bulk 10L	# 0,5 mm	Hk, aw, rest, bot
31/8/15	MB02	2	1	S18	a		coupe	Bulk 10L	# 5 mm	Hk, bot, aw, rest, hout, metaal
31/8/15	MB02	2	1	S18	a		coupe	Bulk 10L	# 2 mm	Hk, aw, rest, hout, bot
31/8/15	MB02	2	1	S18	a		coupe	Bulk 10L	# 0,5 mm	Aw, hk, rest, bot
27/8/15	MB03	2	1	S46			coupe	Bulk 10L	# 5mm	Hk, rest
27/8/15	MB03	2	1	S46			coupe	Bulk 10L	# 2 mm	Aw, hk, rest
27/8/15	MB03	2	1	S46			coupe	Bulk 10L	# 0,5 mm	Rest, hk, aw,
31/8/15	MB04	2	1	S58			coupe	Bulk 10L	# 5 mm	Metaal, aw, bot, leisteel, rest
31/8/15	MB04	2	1	S58			coupe	Bulk 10L	# 2 mm	Metaal, bot, hk, leisteel, hout,
31/8/15	MB04	2	1	S58			coupe	Bulk 10L	# 0,5 mm	Aw, hk, rest, bot
31/8/15	MB05	2	1	61	b		coupe	Bulk 10L	# 5 mm	Bot, leisteel, metaal, aw, hk, leisteel, rest
31/8/15	MB05	2	1	61	b		coupe	Bulk 10L	# 2 mm	Hk, aw, metaal, rest, bot, hk
31/8/15	MB05	2	1	61	b		coupe	Bulk 10L	# 0,5 mm	Hk, aw, rest,
2/9/15	MB06	3	1	S92	e		coupe	Bulk 10L	#5mm	Aw, hk, hout, metaal, rest
2/9/15	MB06	3	1	S92	e		coupe	Bulk 10L	#2mm	Hk, aw, hout, rest
2/9/15	MB06	3	1	S92	e		coupe	Bulk 10L	# 0,5 mm	Hk, rest,

Datum	Monster-nr	Werkput	Vlak-Nr.	Spoor/muur	Laag	Profiel	Vlak/coupe	Monster-name	Behandeling zeef	Residu
										aw, hout

8.8.3 Baksteenstalen

Datum	Monsternr	Werkput	Spoor/muur	Profiel	Monstername	VlakNr.
24/8/15	MBS01	1	M2		Baksteen-monster	1
24/8/15	MBS02	1	M7		Baksteen-monster	1
24/8/15	MBS03	1	M13		Baksteen-monster	1
25/8/15	MBS04	1	M16		Baksteen-monster	2
28/8/15	MBS05	1	M22		Baksteen-monster	1
25/8/15	MBS06	1	M23		Baksteen-monster	1
25/8/15	MBS07	1	M24		Baksteen-monster	1

8.8.4 Mortelstalen

Datum	Monsternr	Werkput	Spoor/muur	Profiel	Monstername	VlakNr.
24/8/15	MMO 01	1	M2		Mortelmonster	1
24/8/15	MMO 01	1	M2		Mortelmonster	1
24/8/15	MMO 02	1	M7		Mortelmonster	1
24/8/15	MMO 02	1	M7		Mortelmonster	1
24/8/15	MMO 02	1	M7		Mortelmonster	1
24/8/15	MMO 03	1	M13		Mortelmonster	1
24/8/15	MMO 03	1	M13		Mortelmonster	1
24/8/15	MMO 03	1	M13		Mortelmonster	1
25/8/15	MMO 04	1	M16		Mortelmonster	2
25/8/15	MMO 04	1	M16		Mortelmonster	2
25/8/15	MMO 05	1	M22		Mortelmonster	1
25/8/15	MMO 05	1	M22		Mortelmonster	1
25/8/15	MMO 05	1	M22		Mortelmonster	1
25/8/15	MMO 06	1	M23		Mortelmonster	1

Datum	Monsternr	Werkput	Spoor/muur	Profiel	Monstername	VlakNr.
25/8/15	MMO 06	1	M23		Mortelmonster	1
25/8/15	MMO 06	1	M23		Mortelmonster	1
25/8/15	MMO 07	1	M24		Mortelmonster	1
25/8/15	MMO 07	1	M24		Mortelmonster	1
25/8/15	MMO 07	1	M24		Mortelmonster	1

8.9 Digitale gegevensdrager

Inventarislijsten van het gerecupereerde vondstenmateriaal, van de sporen met beschrijving, van alle tekeningen en van alle foto's zijn digitaal beschikbaar. Dit is tevens het geval voor het dagboek, de foto's, de plannen en tekeningen.

Archeologisch onderzoek Antwerpen - Kloosterstraat/ Korte Vlierstraat Rijkswachtkazerne

Plan 1 Situering

Hoogte oorspronkelijke
maaiveld in m TAW

Hoogte maaiveld in m TAW

Hoogte spoor in m TAW

Werkputcontour

Nieuwste tijd

Nieuwe tijd

Middeleeuwen/nieuwe tijd

Romeinse tijd

Metaaltijden

Steentijd

Onbepaalde datering

Verstoring

Natuurlijk spoor

	1	2	3
Nieuwste tijd			
Nieuwe tijd			
Middeleeuwen/nieuwe tijd			
Romeinse tijd			
Metaaltijden			
Steentijd			
Onbepaalde datering			
Verstoring			
Natuurlijk spoor			

Opmerking: Niet alle periodes komen noodzakelijk voor bij dit project!
 1. Sporen die met zekerheid grenzende waarschijnlijkheid gedateerd kunnen worden.
 2. Sporen die waarschijnlijk in een bepaalde periode dateren, maar waarbij niet alle indicatoren aanwezig zijn om dit met zekerheid te zeggen.
 3. Sporen waarvan een vermoeden bestaat dat ze gedateerd kunnen worden, maar waarbij het merendeel van de indicatoren ontbreekt om dit met genoeg stelligheid te doen.

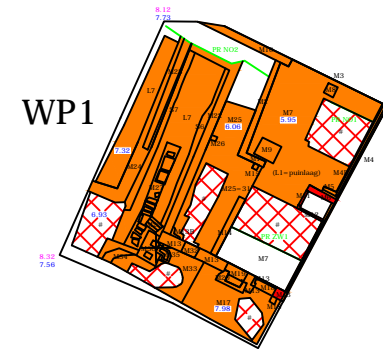

Coördinaten in Lambert 72

Formaat: A4
ID: Grondplan

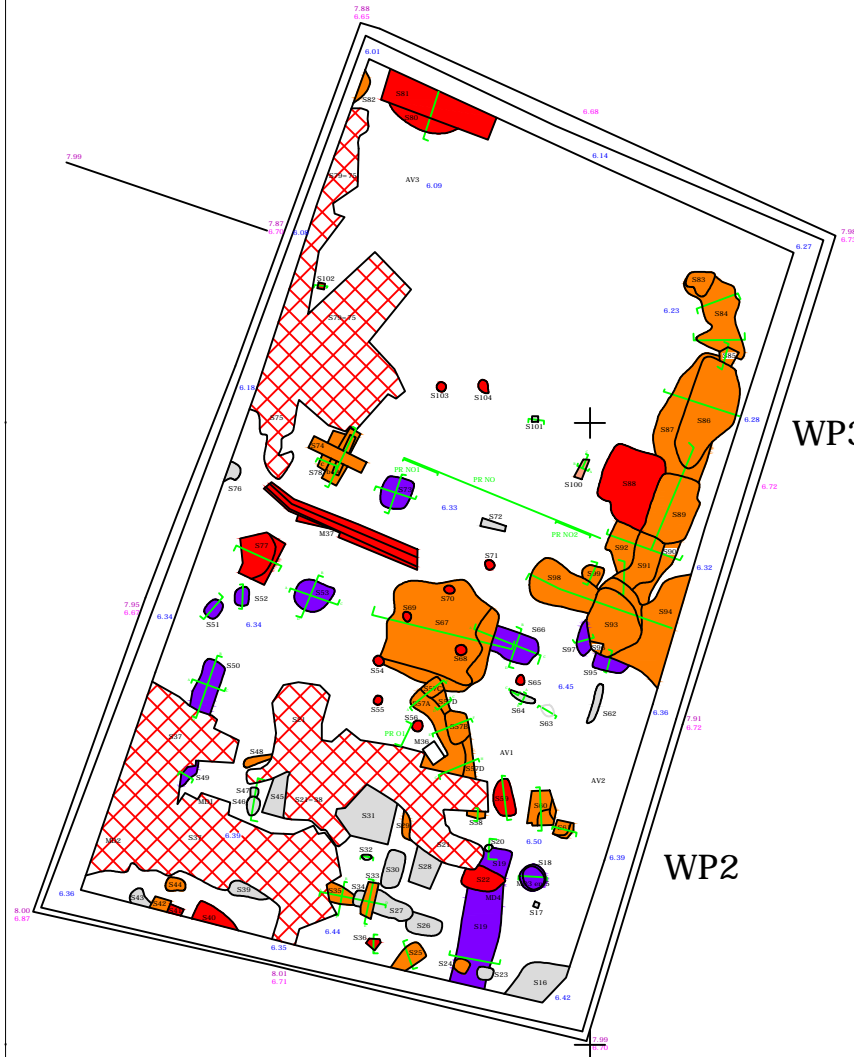
All-Archeo bvba

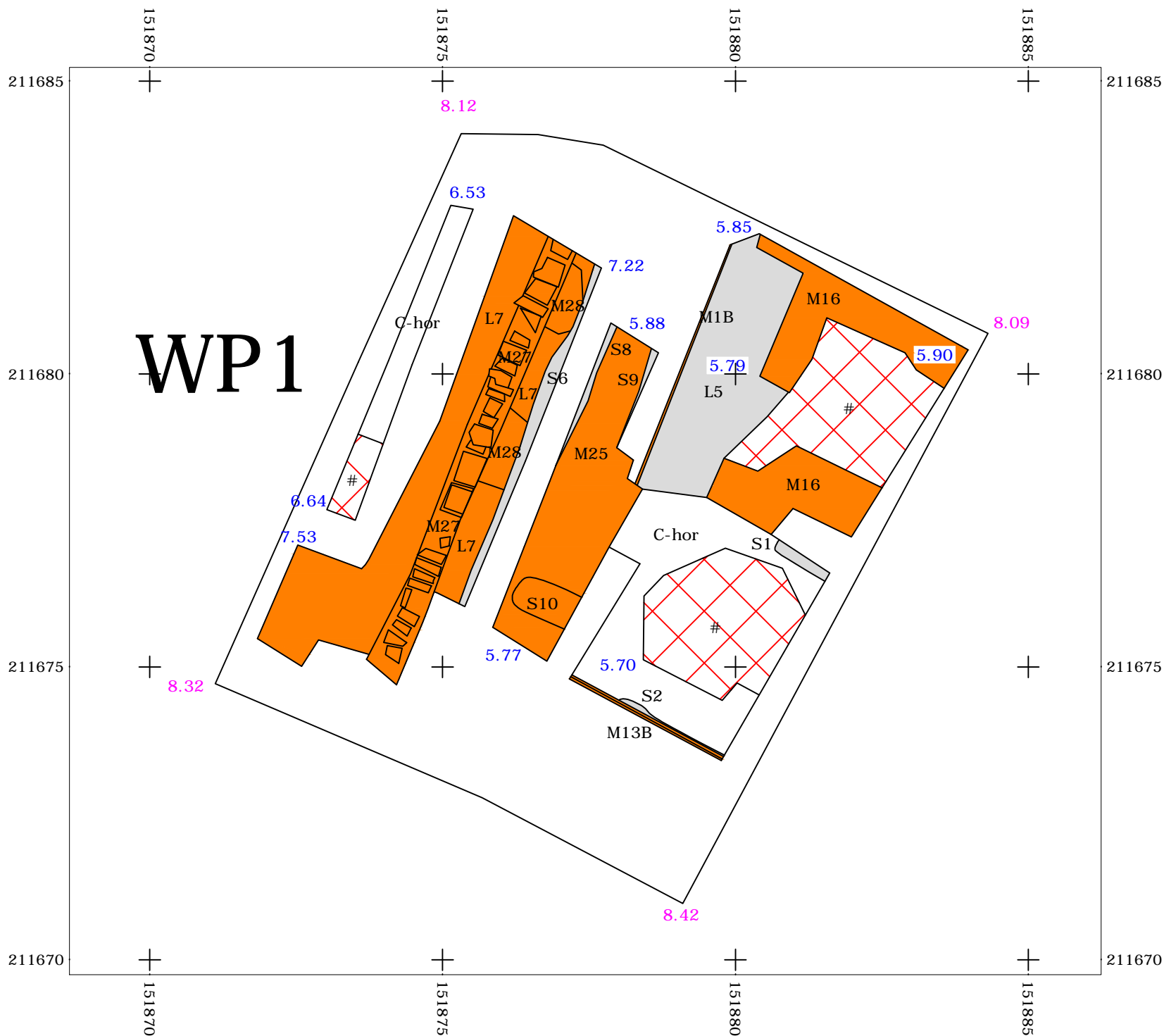
WP1

WP3

WP2

Archeologisch onderzoek Antwerpen - Kloosterstraat/ Korte Vlierstraat Rijkswachtkazerne

Plan 4 Detail WP1 Vlak2

Hoogte oorspronkelijke
maaiveld in m TAW

Hoogte maaiveld in m TAW

Hoogte spoor in m TAW

Werkputcontour

Nieuwste tijd

Nieuwe tijd

Middeleeuwen/nieuwe tijd

Romeinse tijd

Metaaltijden

Steentijd

Onbepaalde datering

Verstoring

Natuurlijk spoor

Opmerking: Niet alle periodes komen noodzakelijk voor bij dit project!

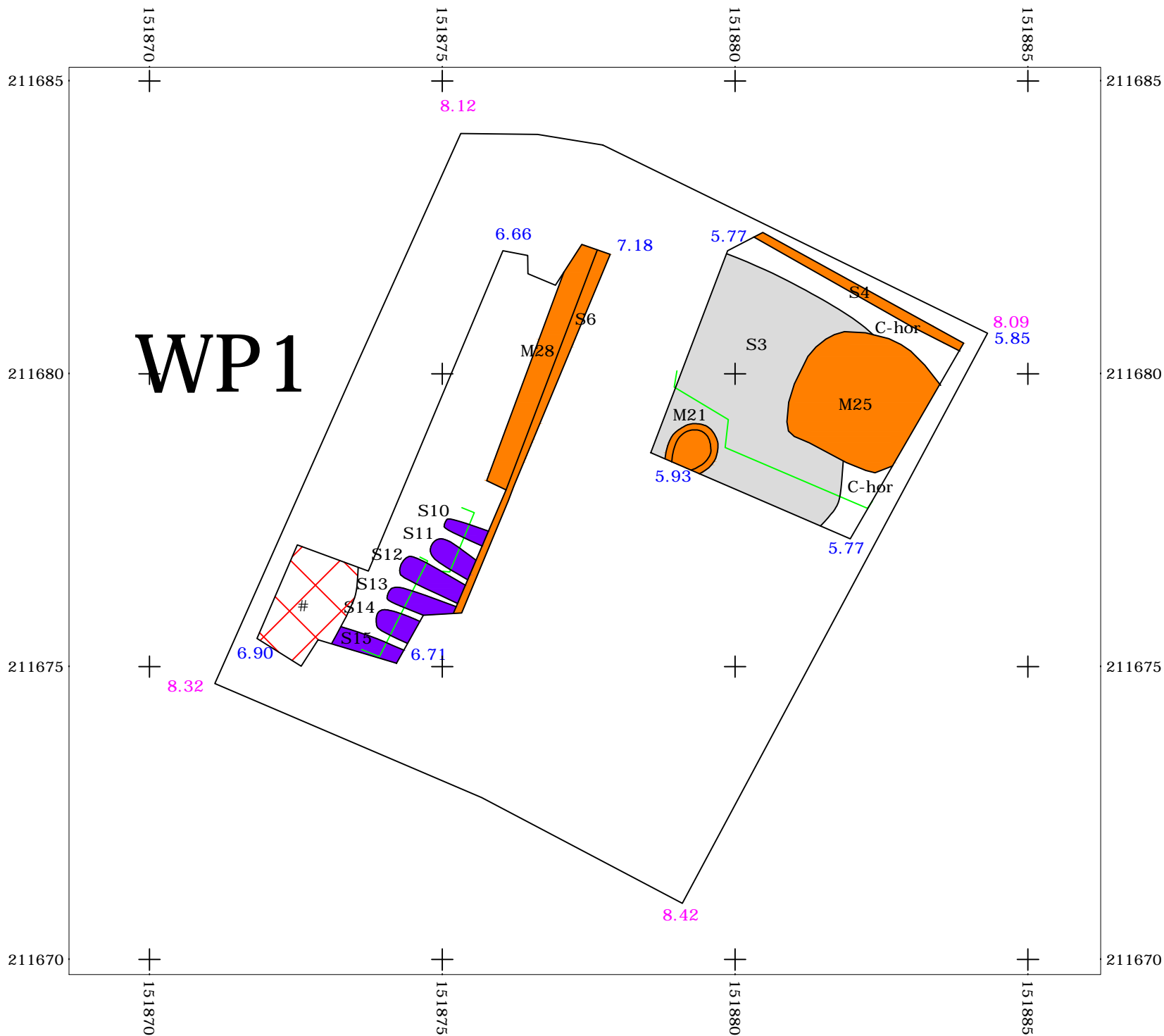
1. Sporen die met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid gedateerd kunnen worden.
2. Sporen die waarschijnlijk in een bepaalde periode dateren, maar waarbij niet alle indicatoren aanwezig zijn om dit met zekerheid te zeggen.
3. Sporen waarvan een vermoeden bestaat dat ze gedateerd kunnen worden, maar waarbij het merendeel van de indicatoren ontbreekt om dit met genoeg stelligheid te doen.

Coördinaten in Lambert 72

Formaat: A4
ID: Grondplan

All-Archeo bvba

Archeologisch onderzoek Antwerpen - Kloosterstraat/ Korte Vlierstraat Rijkswachtkazerne

Plan 5 Detail WP1 Vlak3

Hoogte oorspronkelijke
maaiveld in m TAW

Hoogte maaiveld in m TAW

Hoogte spoor in m TAW

Werkputcontour

Nieuwste tijd

Nieuwe tijd

Middeleeuwen/nieuwe tijd

Romeinse tijd

Metaaltijden

Steentijd

Onbepaalde datering

Verstoring

Natuurlijk spoor

Opmerking: Niet alle periodes komen noodzakelijk voor bij dit project!
 1. Sporen die met zekerheid grenzende waarschijnlijkheid gedateerd kunnen worden.
 2. Sporen die waarschijnlijk in een bepaalde periode dateren, maar waarbij niet alle indicatoren aanwezig zijn om dit met zekerheid te zeggen.
 3. Sporen waarvan een vermoeden bestaat dat ze gedateerd kunnen worden, maar waarbij het merendeel van de indicatoren ontbreekt om dit met genoeg stelligheid te doen.

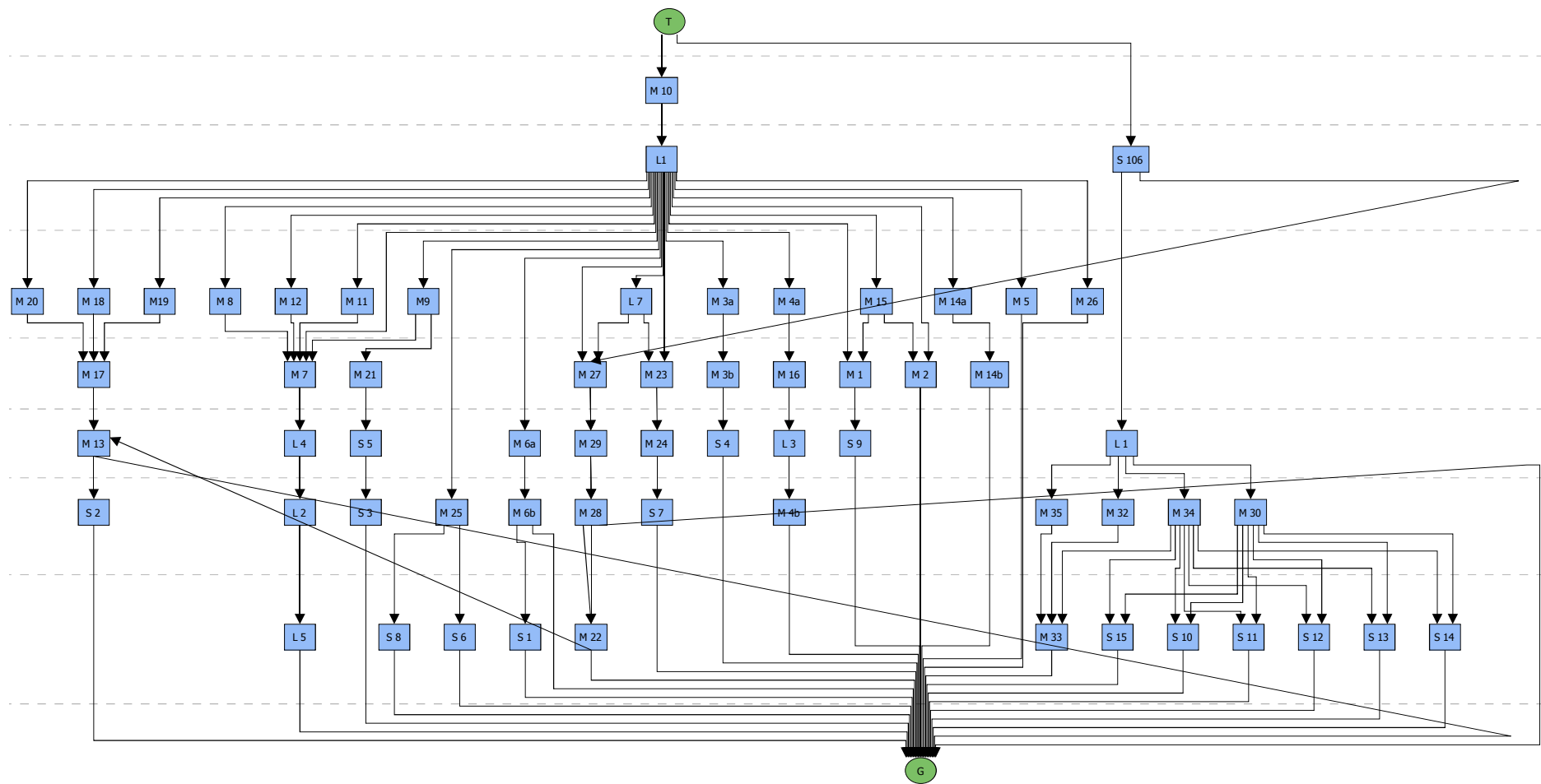

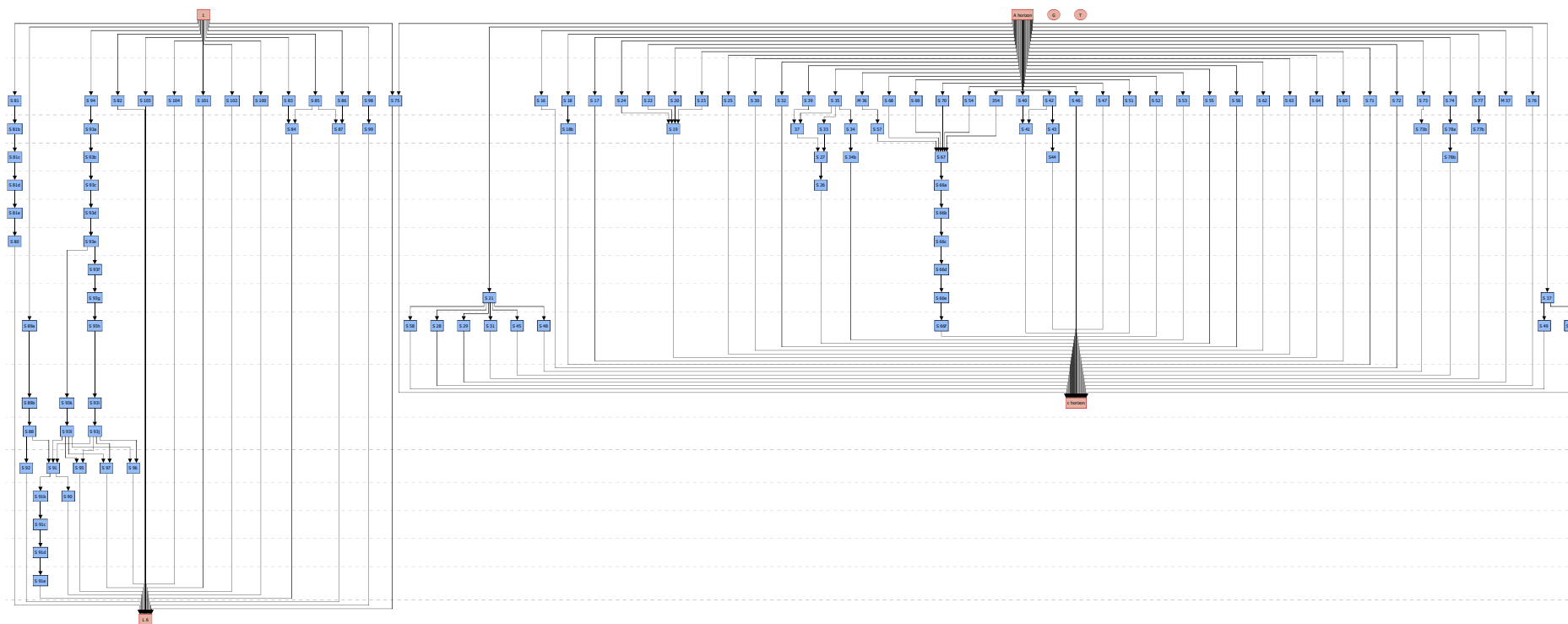
Coördinaten in Lambert 72

Formaat: A4

ID: Grondplan

All-Archeo bvba

Projectcode: 2015/324
 Provincie: Antwerpen
 Gemeente: Antwerpen
 Toponiem: Korte Vlierstraat

Vondstenlijst - beschrijving

Datum	Vondstnr.	Locatie							BakNr.	Inzamelin gswijze	Aardewerk			Glas		
		Werk put	Spoor	Muur	Laag	Profiel	Vlak	Sector			Vaat werk	Bouwmat eriaal	Andere	Vaat werk	Bouwmater iaal	Andere
26/08/2015	V001	1	10				3	5	7	coupe	2					
26/08/2015	V002	1	11				3	5	5	vlak	4	1				
26/08/2015	V003	1	11				3	5	6	coupe	1					
26/08/2015	V004	1	12				3	5	6	vlak	1					
26/08/2015	V005	1	12				3	5	5	coupe	5					
26/08/2015	V006	1	14				3	5	9	coupe	1					
26/08/2015	V007	1		24			2		1	vlak	11					
26/08/2015	V008	1		24			3	5	1	opkuis muur	1					
26/08/2015	V009	1		31			1	4	3	opkuis vloer	1	2		1		
24/08/2015	V010	1			1		1		6	vlak						
26/08/2015	V011	1			7		1	5	1	vlak	5			1		
27/08/2015	V012	2	18				1	1	13	vlak	11					
31/08/2015	V013	2	18				1		4 (bakje)	metaaldetectie 3						
28/08/2015	V014	2	18a				1	1	10	coupe	168	5	1	1		
27/08/2015	V015	2	19				1	1	14	vlak	2					
31/08/2015	V016	2	19				1		4 (bakje)	metaaldetectie 4						
1/09/2015	V016b	2	19				1	1	11	coupe	34	1				
31/08/2015	V017	2	21				1		12	coupe	5				1	
27/08/2015	V018	2	22				1	1	14	vlak	4					
27/08/2015	V019	2	25				1	1	14	vlak	2	1				
27/08/2015	V020	2	29				1	1	13	vlak	3					
27/08/2015	V021	2	30				1	1	13	vlak						
27/08/2015	V022	2	33				1	1	13	vlak	1					
27/08/2015	V023	2	33			000C	1		13	coupe	2					
28/08/2015	V024	2	33a			C00D	1	1	9	coupe	22					
28/08/2015	V025	2	33a			F00E	1	1	9	coupe						
28/08/2015	V026	2	33b			C00D	1	1	9	coupe	2					
28/08/2015	V027	2	33b			F00E	1	1	9	coupe	2					
28/08/2015	V028	2	35			000F	1	1	7	coupe	3					
28/08/2015	V029	2	35			BOA	1	1	9	coupe	4					
27/08/2015	V030	2	35				1	1	13	vlak	1					
27/08/2015	V031	2	36				1	1	14	vlak	1					
27/08/2015	V032	2	37				1	1	14	vlak	6					

Datum	Vondstnr.	Locatie							BakNr.	Inzamelin gswijze	Aardewerk			Glas		
		Werk put	Spoor	Muur	Laag	Profiel	Vlak	Sector			Vaat werk	Bouwmat eriaal	Andere	Vaat werk	Bouwmater iaal	Andere
31/08/2015	V033	2	37				1		1	coupe	2					
31/08/2015	V034	2	37				1		4 (bakje)	metaaldetectie 1						
31/08/2015	V035	2	37				1		4 (bakje)	metaaldetectie 2						
31/08/2015	V036	2	37				1		12	metaaldetectie 5						
27/08/2015	V037	2	38-21				1	1	13	vlak	1	2				
27/08/2015	V038	2	40				1	1	13	vlak					2	
27/08/2015	V039	2	41				1	1	13	vlak	1			1		
27/08/2015	V040	2	42				1	1	13	vlak	3					
27/08/2015	V041	2	44				1	1	13	vlak	1					
27/08/2015	V042	2	47				1	1	13	vlak						
27/08/2015	V043	2	48				1	1	13	vlak	2					
27/08/2015	V044	2	49-50				1	1	13	vlak	5					
28/08/2015	V045	2	50				1	1	5	vlak	3	1				
31/08/2015	V046	2	50			BOC	1	1	1	coupe	7					
31/08/2015	V047	2	51				1		12	coupe	6	2				
28/08/2015	V048	2	52				1	1	5	vlak	1					
28/08/2015	V049	2	53				1	1	3	vlak	3	1				
31/08/2015	V050	2	53			BOC	1	1	2	coupe	1	1				
28/08/2015	V051	2	54				1	1	5	vlak						
28/08/2015	V052	2	57				1	1	5	vlak	2					
31/08/2015	V053	2	57d				1		2	coupe	1					
31/08/2015	V054	2	57B				1	1	12	coupe	4					
31/08/2015	V055	2	58				1		12	coupe	8	2				
28/08/2015	V056	2	59				1	1	3	vlak	1					
31/08/2015	V057	2	59				1	1	12	coupe	2					
28/08/2015	V058	2	60				1	1	3	vlak	3					
31/08/2015	V059	2	60				1		12	coupe	2					
28/08/2015	V060	2	61				1	1	2	vlak	5					
31/08/2015	V061	2	61a				1		5	coupe	9	1		1		
31/08/2015	V062	2	61b				1		12	coupe	11	3				
28/08/2015	V063	2	66			BOC	1	1	6	coupe	1					
28/08/2015	V064	2	66			DOC	1	1	6	coupe	1					
28/08/2015	V065	2	67				1	1	9	vlak	1	1		1		
28/08/2015	V065b	2	67b				1	1	3	vlak	9					
28/08/2015	V066	2	68				1	1	6	vlak	1					
31/08/2015	V067	2	73			BOA	1	1	2	coupe	3					
31/08/2015	V068	2	73			COB	1	1	2	coupe	7	1				
31/08/2015	V069	2	73			COD	1	1	2	coupe	2					

Datum	Vondstnr.	Locatie							BakNr.	Inzamelin gswijze	Aardewerk			Glas		
		Werk put	Spoor	Muur	Laag	Profiel	Vlak	Sector			Vaat werk	Bouwmat eriaal	Andere	Vaat werk	Bouwmater iaal	Andere
28/08/2015	V070	2	74				1	1	3	vlak	2					
31/08/2015	V071	2	74				1	1	5	coupe	1					
28/08/2015	V072	2	75				1	1	5	vlak		1				
28/08/2015	V073	2	77				1	1	9	vlak		1				
31/08/2015	V074	2	77a				1		1	coupe	2			1		
31/08/2015	V075	2	78b				1	1	2	coupe	3					
28/08/2015	V076	2	79				1	1	7+4 (bakje)	vlak	1					
28/08/2015	V077	2		37			1	1	6	opkuis gootje	1			1		
1/09/2015	V078	3	79				1	1	4	vlak	1					
1/09/2015	V079	3	80				1	1	4	vlak	2					
2/09/2015	V080	3	80				1		5	coupe	1					
1/09/2015	V081	3	81				1	1	4	vlak	11					
2/09/2015	V082	3	81b,c				1	1	2	coupe	2			1		
2/09/2015	V083	3	81d				1	1	2	coupe	3					
1/09/2015	V084	3	82				1	1	4	vlak	3					
1/09/2015	V085	3	83				1	1	4	vlak	2					
1/09/2015	V086	3	84				1	1	4	vlak	19					
1/09/2015	V087	3	84			DC	1	1	5	coupe	4					
2/09/2015	V088	3	86a				3	1	2	coupe	1					
2/09/2015	V089	3	86b				1		2	coupe	2	1				
2/09/2015	V090	3	86c				1		3	coupe	1					
2/09/2015	V091	3	86g				1	1	5	coupe	1					
2/09/2015	V092	3	86h				1	1	2	coupe	1					
1/09/2015	V093	3	87				1	1	11	vlak	8					
2/09/2015	V094	3	87a				1		4	coupe	2					
2/09/2015	V095	3	87b				1		4	coupe	1					
1/09/2015	V096	3	89				1	1	7	vlak	1					
2/09/2015	V097	3	89b				1		9	coupe						
1/09/2015	V098	3	91				1	1	3	vlak	9					
2/09/2015	V099	3	91a				1		7+4 (bakje)	coupe	3		2	2		
2/09/2015	V099	3	91h				1		4	coupe	14					
1/09/2015	V100	3	92				1	1	11	vlak	10	2				
2/09/2015	V101	3	92a				1		4	coupe	1					
2/09/2015	V102	3	92c				1		4	coupe	3					
2/09/2015	V103	3	92c-e				1		7	coupe	23	1				
2/09/2015	V104	3	92d				1		9	coupe	3					
2/09/2015	V105	3	92e				1		6	coupe	150					
2/09/2015	V105	3	92e				1		8	coupe	188	2				

Datum	Vondstnr.	Locatie							BakNr.	Inzamelin gswijze	Aardewerk			Glas		
		Werk put	Spoor	Muur	Laag	Profiel	Vlak	Sector			Vaat werk	Bouwmat eriaal	Andere	Vaat werk	Bouwmater iaal	Andere
2/09/2015	V105	3	92e				1		11	coupe	53	2				
2/09/2015	V106	3	92f				1		7	coupe	1					
2/09/2015	V107	3	92i				1		4	coupe	6					
2/09/2015	V108	3	92k				1		9	coupe	1					
1/09/2015	V109	3	93				1	1	7	vlak		1				
2/09/2015	V110	3	93e				1		7	coupe	19					
2/09/2015	V111	3	93h				1		9	coupe	9					
2/09/2015	V112	3	93i				1		9	coupe	1					
2/09/2015	V113	3	93m				1		9	coupe				1		
1/09/2015	V114	3	94				1	1	11	vlak	4	1	1			
2/09/2015	V115	3	94e				1		7	coupe	1					
2/09/2015	V116	3	94f				1	1	9	coupe	2					
2/09/2015	V117	3	94h				1		7	coupe	1					
1/09/2015	V118	3	95				1	1	7	vlak	3					
2/09/2015	V119	3	95				1		5	coupe	3					
1/09/2015	V120	3	97				1	1	11	vlak	3					
1/09/2015	V121	3	98				1	1	11	vlak	1					
1/09/2015	V122	3	99				1	1	7	vlak	3			6		
2/09/2015	V123	3	99				1		12	coupe	18	1		1		
2/09/2015	V124	3	100				1		2	coupe	3					
2/09/2015	V125	3	105a				1		4	coupe	1					
31/08/2015	V126	2	18a				1	1		Bulk 10l	180			3		
25/08/2015	AV01	1	AV1				3	1	13	vlak				1		
28/08/2015	AV02	2	AV2				1		9	vlak	1					
1/09/2015	AV03	3	AV3				1		7	vlak	1					
28/08/2015	AV04	2	AV4				1	1	3	vlak	2					
Totaal											1211	38	4	23	3	0
Totaal per hoofdcategorie											1211	38	4	23	3	0

2015/324

Antwerpen

Antwerpen

Korte Vlierstraat

Vondstnr.	Metaal				As, sintels, slakken	Organisch materiaal						Mortel	Steen						
	Munt	Bouwma teriaal	Gebruik svoorwer p	Andere		Bot	Hout	Houts kool	Leer	Schelp/ slakken	Andere		Kalkst een	Kalkzand steen	Ijzerzand steen	Zands teen	Lei	Kei	Silex
V001																			
V002																			
V003																			
V004																			
V005																			
V006																			
V007																			
V008																			
V009																			
V010		1																	
V011																			
V012																			
V013		3	1																
V014		6	1		2					1							2		
V015																			
V016			1																
V016b		4				5													
V017				1															
V018						10													
V019																			
V020																			
V021						3													
V022																			
V023		1																	
V024		6			1	1													
V025						1													
V026						3													
V027																			
V028																			
V029		1				2													
V030																			
V031																			
V032																			

Vondstnr.	Metaal				As, sintels, slakken	Organisch materiaal						Mortel	Steen						
	Munt	Bouwma teriaal	Gebruik voorwer p	Andere		Bot	Hout	Houts kool	Leer	Schelp/ slakken	Andere		Kalkst een	Kalkzand steen	Ijzerzand steen	Zands teen	Lei	Kei	Silex
V033		4																	
V034			1																
V035			1																
V036		1																	
V037						2													
V038						1													
V039																			
V040																			
V041																			
V042		1																	
V043																			
V044																			
V045						2													
V046																			
V047					1	4													
V048																			
V049																			
V050																			
V051										8									
V052																			
V053																			
V054						1													
V055		1				1													
V056																			
V057				1		2													
V058																			
V059																			
V060																			
V061						1													
V062						1										1			
V063																			
V064		1																	
V065																			
V065b																			
V066																			
V067																			
V068		1																	
V069																			

Vondstnr.	Metaal				As, sintels, slakken	Organisch materiaal						Mortel	Steen						
	Munt	Bouwma teriaal	Gebruik svoorwer p	Andere		Bot	Hout	Houts kool	Leer	Schelp/ slakken	Andere		Kalkst een	Kalkzand steen	Ijzerzand steen	Zands teen	Lei	Kei	Silex
V070																			
V071																			
V072																			
V073						2													
V074																			
V075						13													
V076			1																
V077																			
V078																			
V079						4													
V080																			
V081						3													
V082																			
V083																			
V084						1													
V085																			
V086		1				7													
V087		1																	
V088																			
V089						2													
V090																			
V091																			
V092																			
V093						7													
V094						1													
V095																			
V096						1													
V097						1													
V098		2			1	1													
V099			2			3										1			
V099						2													
V100		4				3													
V101																			
V102						1													
V103						3													
V104																			
V105		1			5	42											1		
V105		4		1	2	23													

Vondstnr.	Metaal				As, sintels, slakken	Organisch materiaal						Mortel	Steen						
	Munt	Bouwma teriaal	Gebruik voorwer p	Andere		Bot	Hout	Houts kool	Leer	Schelp/ slakken	Andere		Kalkst een	Kalkzand steen	Ijzerzand steen	Zands teen	Lei	Kei	Silex
V105					3	10													
V106																			
V107																			
V108																			
V109						1													
V110					1	7													
V111		1																	
V112						1													
V113					1														
V114																			
V115																			
V116						2													
V117																			
V118																			
V119																			
V120																			
V121						1													
V122					1														
V123		1				18													
V124																			
V125																			
V126		66		24	69	822				2									
AV01																			
AV02																			
AV03																			
AV04																			
	0	112	8	27	87	1022	0	0	0	11	0	0	0	0	0	2	3	0	0
ofdcategorie	0	112	8	27	87	1022	0	0	0	11	0	0	0	0	0	2	3	0	0

2015/324

Antwerpen

Antwerpen

Korte Vlierstraa

Vondstnr.				Kunst stof	Opmerkingen	Beschr ijver	Totaal aantal fragm.
	Gebruiksv oorwerp	Prehistoris ch artefact	Andere				
V001						LD	2
V002						BC	5
V003						LD	1
V004						BC	1
V005						LD	5
V006						LD	1
V007						JB	11
V008						LCO	1
V009						LD	4
V010						LD	1
V011						LCO	6
V012						LD	11
V013						JB	4
V014						LD	187
V015						LD	2
V016						LC	1
V016b						LCO	44
V017						LC	7
V018						LD	14
V019						LD	3
V020						LD	3
V021						LD	3
V022						LD	1
V023						LC	3
V024						LCO	30
V025						LCO	1
V026						LCO	5
V027						LCO	2
V028						LCO	3
V029						LCO	7
V030						LD	1
V031						LD	1
V032						LD	6

Vondstnr.				Kunst stof	Opmerkingen	Beschr ijver	Totaal aantal fragm.
	Gebruiksv oorwerp	Prehistoris ch artefact	Andere				
V033						LCO	6
V034						JB	1
V035						JB	1
V036						LC	1
V037						LD	5
V038						LD	3
V039						LD	2
V040						LD	3
V041						LD	1
V042						LD	1
V043						LD	2
V044						LD	5
V045						LCO	6
V046						LD	7
V047						LC	13
V048						LCO	1
V049						LCO	4
V050						LD	2
V051						LCO	8
V052						LCO	2
V053						JB	1
V054						LD	5
V055						LC	12
V056						LCO	1
V057						LCO	5
V058						LCO	3
V059						LC	2
V060						LCO	5
V061						LC	12
V062						LC	16
V063						LD	1
V064						LD	2
V065						LD	3
V065b						LD	9
V066						LD	1
V067						LCO	3
V068						LCO	9
V069						LCO	2

Vondstnr.				Kunst stof	Opmerkingen	Beschr ijver	Totaal aantal fragm.
	Gebruiksv oorwerp	Prehistoris ch artefact	Andere				
V070						LD	2
V071						LCO	1
V072						LD	1
V073						LD	3
V074						JB	3
V075						LCO	16
V076						LCO	2
V077				1		LCO	3
V078						LD	1
V079						LD	6
V080						LC	1
V081			1			LD	15
V082						LD	3
V083						LD	3
V084						LD	4
V085						LD	2
V086						LD	27
V087						LCO	5
V088						JB	1
V089						JB	5
V090						JB	1
V091						LD	1
V092						LD	1
V093						LCO	15
V094						DVDN	3
V095						JB	1
V096						LCO	2
V097						JB	1
V098						LCO	13
V099						LD	13
V099						JB	16
V100						LCO	19
V101						LC	1
V102						JB	4
V103						JB	27
V104						JB	3
V105						DVDN	199
V105						JB	219

Vondstnr.				Kunst stof	Opmerkingen	Beschr ijver	Totaal aantal fragm.
	Gebruiksv oorwerp	Prehistoris ch artefact	Andere				
V105						LC	68
V106						JB	1
V107						JB	6
V108						JB	1
V109						LCO	2
V110						LC	27
V111						LC	10
V112						LC	2
V113						LC	2
V114						LCO	6
V115						LD	1
V116						LD	4
V117						DVDN	1
V118						LCO	3
V119						JB	3
V120						LCO	3
V121						LCO	2
V122						LCO	10
V123						JB	39
V124						DVDN	3
V125						DVDN	1
V126						LD	1166
AV01						LD	1
AV02						BC	1
AV03						DVDN	1
AV04						LCO	2
	0	0	1	1			2553
ofdcategorie	0	0	1	1			2553